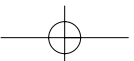
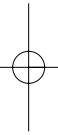
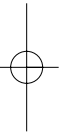

Ivan Kopecký

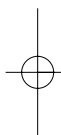
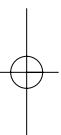
Čas návštěv

Ivan Kopecký

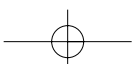
Čas návštěv

HAFAN LIBRI 2008

© Ivan Kopecký, 2008

ISBN 978-80-904084-0-1

Pouliční fotografie

Pan Huber byl pouličním fotografem v našem městě a mně se vždy zdálo, jako by při chůzi našlapoval na malinkatých polštářcích z pěnové gumy, co dělají se z ní podložky, gumové hračky a jiné měkké gumové zboží. Bylo to nejspíše dáno fotografovou schopností se neslyšně a nenápadně přiblížit ke kdejakému okounějším pánovi, zvědavé paní, ke skupince návštěvníků, turistů, výletníků, třeba ke dvojici cizích a zamýšlených lidí, kteří se právě zastavili u kašny na náměstí, dívají se ke kostelu a zachycují do své paměti ten nejvýstižnější obraz našeho města, který se po léta tiskne na pohlednice, protože je nejhezčí.

To byly ty nejchamtivější chvíle pro profesi pana Hubera, to byly jeho okamžiky, kdy se k cizincům v našem městě neslyšně na polštářcích z pěnové gumy přikradl a postavil se jim do cesty či vyhlídky. Pak, nejprve překvapivě a drze, po prvních větách však již sebejistě a vemlouvavě, tak oslovil skoro každého návštěvníka našeho města: „Ano, milostivá paní, zůstaňte mi v pozici, jste v ní neodolatelná, zadržte se, jak jste, dcerunce jen trochu upravíme klobouček a přihladíme faldík na sukénce... Památka na naše významné město, umělecká fotografie věže, s vámi v popředí, vážený pane, to bude něco echtovního pro pozůstalé příbuzné... Ale no tak, děcka! Poslat pozdrav ze školního výletu je vaší pionýrskou povinností! Uděláte maminkám i škole radost!“

Takhle nějak a podobnými úskoky se pan fotograf Huber dostával pod kůži nejen návštěvníkům našeho města, ale pletl hlavy a kroky i místním. Všichni dotče-

ní se tak jeho zákazníci stali již tehdy, když se rozhodli, nebo si jen z rozmaru zamanuli, že alespoň jednou zbloudí na hlavní městské náměstí... Kam jinam se odjakživa svolávaly konce výletů, odkud odjinud se trefuje zpět do okrajových městských vídrholců nejsnadněji?!

Pan Huber měl pro tyhle šťastníky či nešťastníky několik typů oslovení. Mohl se tak cítit jako oddávající úředník. Ten má také na výběr z dvou tří předem připravených textů, a přesto se může splést. Právě to se stalo při svatbě jednoho mého přítele, který deset let žil se svojí ženou, než se rozhodl si ji právoplatně vzít. Zadělali spolu v té podělané době na pět dětí, a taky jich pět vychovávali. Ženící, vdávající a nic takového netušící městský přednosta, jak si dostatečně nepřčetl přihlášku ku svatbě, při obřadu předčítal jednu z předepsaných řečí, a mimo jiné nesmysly, zanořen v hluboké nosové ozvučnosti, řekl tohle: „Přikolíbají se k vám, zničehožnic, moji milí mladí svatebčané, děti. Novorozeňátka holá a nevinná, a vy najednou co? Budete je muset opatrovat a vypiplávat, a bude to radost i starost, nebojte, společně se o ně podělíme, ale vůči naší socialistické společnosti to bude hlavně váš úkol, splátka malého rodičovského dluhu, že se totiž vaše děti vůbec budou moci narodit a nebudou strádat jako v buržoazních kapitalistických zemích. Vy tak budete už od uplakaného a pokakánkovaného dětství vychovávat správné a uvědomělé občánky, zrozené do socialismu, do našich společných zítřků, do našeho šťastného... Soudružky a soudruzi, k tomu nám dopomáhej...“

Novomanželé vybuchli smíchy a oddávající se urazil a stal se neoddávajícím... Okamžitě odmítl svatebča-

nům dále sloužit z důvodu znevážení úřadu, a než dostal loknout kořalky a vše se vyjasnilo, děti, téměř jedno oddělení MŠ z malé obce, si musely hrát před radnicí samy, bez dohledu rodičů. Malého Vašíka málem parazilo auto, přijíždějící odvézt oddávajícího úředníka na hon se zástupci družebního okresu z jakési cizí země, jejíž geografická poloha moje známé svatebčany vůbec nezajímala. Chlapce s oděrkami, malým otřesem mozku a podezřením na dyslexii, dysgrafii a mírnou hluchotu pak jeho nově sezdaní rodiče doprovodili na zdravotnické středisko, kde mu diagnostikovali úplně jiné, pro nás tehdy známější nemoci. Kromě hluchoty jsme uvedené choroby na naší straně opony tehdy neměli.

Podobné omyly se panu Huberovi nemohly stát, přihodit se, potkat se s ním. Byl profesionálním pouličním fotografem jistě dvacet let, ne-li více. Huberovi jsou fotografická rodina, jež žije v našem městě po generace, od nepaměti má v našem starém městečku ateliér, fotoateliér Huber a syn, a kolem jejich auslágu se dodnes chodí s úctou, někdy až s nelehce tajenou posvátnou hrůzou.

Škvírami mezi těžkými vínovými tapiseriemi a závěsy ateliéru totiž od nepaměti prosvívalo podivuhodně modravé světlo. Jak zákazníci po úsměvné či naopak zakaboněné proceduře, zachyceni na citlivou desku, vycházeli z útrob fotostudia ven, osvíceni a zvěčnění, často se nárazem zamračeného všedního pracovního dne až zapotáceli. Uvnitř ateliéru pana Hubera pableskovalo světlo docela jiné... Jak jsem řekl, tajuplně namodralé až podezřelé, třaslavě poblíkávající jako umírající rybičky v akváriu... Upomeňme se na dětské až

dětské radosti. Akvarijní paví očka máme do jisté doby rádi všichni...

Vše z uzavřeného Huberova obchodu působilo vystrašeně, přesto důvěrně, vždyť obkraslovalo především rysy portrétovaných, jemně je nejprve zachytilo, následně vyvolalo v lázních, ustálilo a konečně křehounce vmáčklo do hebké sepie neostrých fotografií v oválných rámech s jemnými vlysy... Ach! Jak, zvětnění, jsme si, a navždy budeme, všichni podobní!

Teprve v posledních letech počal vycházet Huber syn do ulic častěji a ve snaze nadýchat se fotografického ruchu města – bez ohledu na rozmarty roztodivného počasí – tiše našlapoval a obcházel s malou předválečnou leicou náměstí. U kašny vždy a neomylně našel typ, objekt, model k práci... Jako by návštěvníci města, jednotlivci, skupinky, páry, ba i celé výpravy, příjízďely ne do města, ale na setkání s panem Huberem. Ten s nimi prohodil několik zdvořilých seznamovacích frází a poklon, v plynulé návaznosti následovala hrst obratných obchodních vět a bylo...! Po třech týdnech, barvu po šesti nedělích, dostali všichni dobírkou balíček, obálečku vlastně. Uvnitř se tísnilo několik pohlednic malého města na jihu republiky, oni stáli v popředí, tvářili se, usmívali, a ani to už pro ně nebyla pravda. A přitom byla, pan Huber ji měl zachycenu jistě. A nadlouho. V archivu negativů, které dohromady, ucelené, jsou velikou pravdou o podobě lidí. Že by se mohly jednou hodit i jinak, mě jako kluka nenapadlo.

Pan Huber každého ve městě znal. Jak by ne, profesionální pouliční fotograf, pouliční pracovník, člověk v terénu, jak se později, od nějaké doby, začalo říkat.

Kdo chodil, s tím se potkával. Stačilo se na náměstí schválně nebo náhodou zastavit, a už za tímhle chvilkovým (v budoucnu virtuálním) sloupem ftgrf. Huber přešlapoval. Následně ho minul, ale jen jakoby, míjení zvládal dokonale, byl mazaný, prošel kolem zastaveného, obkroužil ho, přemýšleje, jak do toho lidského kandelábru trknout a dostat se mu na kobytku, za ksicht, do peněženky... Fotograf s nikým cizím, náhodným, ani kolemjdoucím známým ve fázi lustrování modelu nepromluvil, neodpovídal na pozdravení... Zasněn za čočkami svých fotografických přístrojů procházel s přesně odvažovanou dávkou noblesy náměstím, aby ten, jemuž se chystal za malý okamžik nabídnout své fotoslužby, vnutit mu je vlastně, aby právě jen on se domníval, že v celém množství lidí pohybujících se ve středu našeho města je ten nejzajímavější... Prostor pro vítězství ducha, profese i řemesla ftgrf. Hubera...? Ale ne, vždyť všechny reprezentační záznamy nových tváří našeho města měly mnohé společné s elementárními znaky nás, původních obyvatel, starousedlíků, vlastně prvních návštěvníků. Takže i nosy, vlasy, kouty po nich, úšklebky, tiky, úsměvy, prostě vše, co se vydává z výrazu obličeje ven... Ale to nové, soustředěné a dosud nepřiliš viditelné zlo, vyškrabující se z vnitřků tavených duší a tvarujících nové tváře, muselo citlivého fotografického profesionála pronásledovat i ve spánku. Taky že i ve dne.

Jednoho chmurného fotografického dne, tehdy, když mladý pan Huber obdržel rozhodnutí o znárodnění rodinného ateliéru, pozdě odpoledne, v plné vaně už do hnědých šupinek vysrážené vývojky, jež má, ještě štav-

natá a čerstvá, uchovávat do paměti věci a momenty, utopil zdrcený fotograf celý svůj rozsáhlý archiv fotografií. Za své tak vzaly zadumané i rozesmáté krajiny, požáry v blízkých obcích, rodinná jubilea, jedinečné záběry zrozených, sezdaných, zemřelých, ale i portréty všech ještě do budoucnosti žijících, pokud by o ně bylo stáno nebo by o viditenou vzpomínku stály samy. Negativy fotograf prozíravě zachoval a uložil je do černého dřevěného kufru, s kterým se starý Huber vrátil ze světové války a nahoře pod víkem bylo ještě místo.

V prvních dnech změny, kdy se tak náhle, nečekaně a podivuhodným způsobem stal mladý Huber řadovým zaměstnancem dříve vlastního podniku, často ještě, většinou večer či v noci, po náměstí a v přilehlých uličkách zmateně a nervozně klopytál, před půlnocí zašel do nejbližší jediné otevřené hospody a ožral se tam, jak doba kázala...

S přibývajícími starostmi o budoucí jakž takž udržitelný život začal plynule vrůstat do nové role, a využívaje vrozeného šarmu, inteligence a touhy po přežití na straně jedné a potřeby vydělat si na živobytí na straně druhé, té důležitější, začal se v nově vzniklém komunálním podniku FOTODÍLNA měnit. Vyvíjet se tomu tehdy říkalo odborně... Zajímavé. Doba, která pana Hubera okradla téměř o všechno, mu souběžně pomohla vyrůst v podivuhodně nově se definujícího a znovu po náměstí defilujícího pracovníka.

V namodralém příšeří bývalého soukromého a za jiných okolností jistě uzavřeného ateliéru by nikdy nedosáhl souvztažné (nebo následné?) dokonalosti pouličního náhončího fotoreportážních obrázků. Přičtème

mu ale k dobru: ke své cti stále zůstával jemně vystínovaným a nezapomenutelným gentlemanem pouliční portrétní a skupinové fotografie povýšené v nezařaditelnou profesi, jíž se nemohlo pyšnit kdejaké větší a významnější město, ale naše jo.

Vždyť obraťme několik listů dopředu a rozhlédněme se po náměstí.

Pan Huber se, udýchán, právě zastavil.

Z kostelní věže zvoní poledne. Příležitost k zamyšlení, otření potu z čela a spánků, chvíle pro kratičké posezení pod vzpomínkovými lipami u kostela. Fotografy přístroje zevlují na lavičce a oči mají upřeny do náměstí jako hlídací psi.

Cosí podobného si usmyslel provést i jeden z nových návštěvníků města, přijel se k nám usadit, dosídlit prázdné byty po vysídlených, zavřených a mrtvých. Nedoškolený pracovník jakési organizace, rychlokvaška, úderník, sdrh. s plackou na klopě manšestrového saka. Spařil se tehdy letním vedrem, ale vedle hafanů na lavičce pod lipami pro něho nezbylo místo... Pan Huber si užil polední pauzu, a jak byl zvyklý, začal pracovat dříve než jiní. Vedle stojícímu odpočívajícímu funkcionáři se jal nabízet fotoslužby, nutit mu vlastně své rozhodnutí. A bylo to těžké, vskutku. Onen cizí člověk měl velmi nízké čelo, jako by mu je pravítkem v jakémsi kurzu podélně rozřízli napůl a shora ho zakadřili hustými černými vlasy, až mu zbyl jen kouštinyk hlavy mezi obočím a kořeny vlasové kštice. Mohl tak geometricky jednoduchý ksicht i s jeho soudruhem vůbec něco pochopit? Juj! Nechtěl bych se podobně narodit. Navíc s natolik krátkou pupeční šňůrou, že by ne-

stačila k vrhu bez možnosti vývinu normální hlavy... Co všechno si musel pan Huber prožít, uvidět a i vyfotografovat!

Jako třeba jednou. Šel jsem po náměstí, bylo léto, vítr profukoval lípy vedle kostela, vyháněl z nich včely, a nešlo mu to. Jak by ne...! Zkusil jsem jednou zpod stromu vyfouknout padlé pírkó. Ztratilo se mi v nebi, vždyť foukalo shora. Někdy bývá totiž nebe obráceně, je docela na opačné straně a sedí si v dlažbě města. Ale se včelou nehneš. Ta si kecne prdelkou proti větru a sošáčkem se v kořalce květu ukájí tak silně, že aktuální povětrnost se může třeba zbláznit a nic s ní neudělá...

U kašny si hrály dvě cikánské děti, holčičky. Po dlažbě náměstí se trousily potrhane řady cizích turistů. Dlouhý Ital, postarší důstojný a usměvavý pán, se při procházení točil a radostně se tvářil do všech stran, byl na výletě a v našem městě se mu zjevně líbilo. Začal se usmívat i na ta dvě děvčátka, jež měla oči jak keramické talíře pálené v dávné kočovné hliněné peci, a jedna z nich mu řekla zprvu jen tiše: „Šašku, šašku jeden!“ Ital se usmál, jak jen oni se dokáží v cizích zemích smát, vždyť mnohé rozsáhlé oblasti byly kdysi dříve jejich, a to je dobývali jen v lehkém římském brnění, žádné tanky, motostřelecké jednotky a předchozí štábní cvičení.

Ital se rozchechtal na celé náměstí, docela už rozevřený jako letní plášť, a hned se tu cizokrajnou větičku i snaživě začal učit a vesele vykřikoval: „Sasku! Sasku jeden, divnej!“ Cikánky si ťukaly na čelo, pošklebovaly se, docela nepochopily, že jejich jazykem se někdo něco naučil a že umí „Sasku, sasku!“ a ještě to bere vese-

le... Ital pomalu odcházel, památeční kašnu a starý kostel viděl, několikrát se ještě otočil, a z veliké dálky, přes celé náměstí, veliké jako naše městská zeměkoule, mával na rozloučenou či na setkanou, a děvčátko na něho už až odněkud z naší Indie křičelo: „Šasku! Šasku!“ a on na ně roztomile mával a dával tak najevo, že se naší řeči aspoň něco málo naučil. A cikánské dítě řvalo přes celé náměstí: „Šasku! Šasku jeden hnědej, italskej, blbej!“

Místní lidé už tenkrát tušili, že cosi není v pořádku, někteří v té chvíli lelkující na náměstí docela zkoprněli, jen panu Huberovi to nevadilo a na svých měkkých polštářcích je obcházel, zaražené a překvapené, jednoho po druhém, mrknul na ně srozumitelně, a v tom tkvěla jeho geniální schopnost podívat se včas a správným směrem. Současně totiž, úkosem, dokázal neodmítnutelně nabídnout a vzápětí vnutit, zmáčknutí, objetí, pak stisk a spoušť, a nakonec dobírkou fotečku, placeňnou vzpomínku z návštěvy, z oné tehdejší podivuhodné a neojedinělé šaškárny.

Jednou se stalo, že výrostci městského zednického učiliště v mladické rozjařenosti vodní systém kašny na náměstí porouchali. Naše kašna je něco. Panečku! Ale což ona! Mnohem krásnější je sousoší z kašny se tyčící! Trojrozměrně zachycuje hordu dobyvatelů města i hrdinný ostrůvek dobývaných, na všech stranách dosud živých, zemřelých, právě umírajících, zdravých i nemocných, deroucích se i pošlapávaných, vojáků, obránců, ptáků, savců, plazů, utopených hřebců i šklebících se dementních skřetů. Monumentální scenerie je jakýmsi bývalým vlastencem z našeho města pracně vy-

tesána do obrovského šutru. Ostroh je plný drsných výstupků, hran, drhů a špicí. Ze skály vyvěrají prameny, sousoším zurčí potůčky, pod nimi je kámen chlupatě zelený od hničících vodních řas, po celém masivu stéká a kane sliz, jistě však i krev, kamenná krev předků, dnes zelená. Tenkrát po boji rudá, šlechty modrá, zbabělců slinná.

Před časem, vlastně docela nedávno, se věčně opilý výtržník z našeho města Béda Nohel pokoušel v jedné tmavé noci vylézt až na samou špičku kašny a povedlo se mu to. Ke spokojenosti jiných opilých výtržníků se mu výstup, obecní prvovýstup, podařil. Přestože jej pamětníci varovali (a v budoucnu to zachované archivy potvrdí), že mu v základním táboře nebude dobře, Béda zvolil obtížný travers západní stěnou, přes mrtvé a umírající obhájce města. Proč, to se nikdo nikdy nedozvěděl. Travers východní stěnou byl mnohem snadnější, vedl přes záda vyčerpaných horníků, stávkujících proti rekordům v těžbě.

Ale! Docela nahoře, v úrovni větrem vykloubeného ramene nejvýše postaveného účastníka alegorického kamenného děje, umírajícího, ale z posledních sil dosud třímajícího vlající prapor, pod ochablým bicipsem polomrtvého bojovníka, po jeho zeleném vlhkém rameni, zpod výronu jednoho z dvanáctipramenných zurčivých účastníků vrchlenu sousoší, uklouzla horolezci Nohelovi noha, levá, a Béda začal opouštět již vlajkou ozdobený dobytý vrchol. A už! A jakým fofrem! Padal a smýkal se a kopíroval sousoší svým tělem, obkrasloval pýchu našeho náměstíčka, našeho města, a jak se snažil zoufale chytat všech výstupků a nosů

a hlav a uší a i prstů účastníků monumentu, stal se v těchto chvílích jeho živou součástí, svědomím, bolestí, dlouhým podpisem, milencem, přesto však souběžně odvrženým, padajícím objektem, vždyť ani filozofická věda takovéto pády nedokáže srozumitelně pojmenovat. A když už, musíme se prokousat tisícem stran o něčem jiném a mnohé z toho pochopit. Pro složitost zvěděného pak dojista zapomeneme původní otázku.

Když jsme kamaráda Nohela v dalších dnech potkávali, byl z výstupu, jehož se mu zachtělo jako jinému práce, doslova žalostně sedřený. Od hebkých bříšek prstů na ruku přes hladkou kůži předloktí, obličej, prsa, vnitřní stehna, přirození, koule a kolena až, samozřejmě, ke špičkám prstů na nohou. A to vše od pomalého a nechtěného pádu ze sochy do kašny, a kdyby nebyl tolik opilý, mohl si pod chrličí kašny hned vymýt a ošetřit rány a některé by se mu později určitě tak nešťastně nezanítily.

V dříve vzpomenutém čase výrostci ze zednického učiliště porouchali vodní systém sousoší, a stalo se, že po celou jednu noc přetékala voda přes obrubu kašny ven, do dlažby náměstí. Hořejší prameny, divé, bez sítěk, kohoutů a ventilů, stříkaly několika zurčivými proudy přímo z drsného monumentu našeho města, který na pohlednicích se zdá nenápadný, ale po havárii se předvedl a chrlil netušenými otvory v kamenných tělech lidských i mystických mokrou lávu jak strašidelný přízrak do všech stran, a do toho mrzlo až praštělo.

Následujícího jitra chodil pan Huber v botách s podkůvkami, opíraje se jednou rukou o cepín, v druhé pevně svíral brašnu s fotografickým náčiním a instrumen-

ty. Ale zase! Pořád budil dojem, jako by tiše klouzal na polštářcích z pěnové gumy! A už fotografoval, spouštěl měkkou závěrku leiky, nepoptával se, proč je všude tolik ledu, proč z vodopádků kašny vyskakují hordy rampouchů a trčí do náměstí jako meče, jež nestačí se nadechnout, natož vyplít... Byl profesionál, zachycovač nevratných mžiků, a poznal, že nikdy už se mu nepodaří do objektivu zpresovat a posléze na citlivou vrstvu filmu přenést vše, co tehdy ráno bylo ve městě k vidění a zapamatování... Totiž na věčnost zachytit plejádu místních, nás, občanů města, od nejvyšších až po ty drobné, kteří nesli jsme si i tehdy své starosti už po ránu v kabelách a příručních taškách, abychom se s nimi hned v onom mrazivém dni po prvních krocích skulili po náměstí, protože náměstí je šikmo, postaveno na šikmé ploše již od středověku, kdy je dávní radní obestavěli hrázděnými domy, a ti zámožnější si to tak přáli. Další zámožní domy přestavěli na měšťanské, a my chudí, ale mocní, jsme z nich udělali cukrárnu, spořitelnu, restauraci, poštu a naposledy samoobsluhu. Nepěkné domy jsme pobořili či nechali spadnout, když byly už ničí. Náměstí s jeho šikmostí – od kostela dolů až k domu fotografa Hubera – ale zůstalo, jak bylo.

Zmínil jsem, že pan Huber si při své každodenní práci netroufal podobenkovat místní, neoslovoval nás s prosbou o zachycení našich bledých, nevrlych a nepěkných tváří. I proto nyní nemohl či nesměl propást příležitost. Z nejbližšího krámků, snad se zeleninou, prodával v něm do našeho města se přiznivší Kysúcan, bývalý důstojník čsl. armády, vypůjčil si ftgrf. Hbr. malý praktikáblíček, vlastně jen takovousi rozhrkanou

bednu. V břicho (nebo na zádech, podle páteře?) měla podlouhlou díru, otvor jak na tučné dopisy... Při nějakém dávném volebním boji mohla být starou a zapomenutou urnou, a v temném tichu jejího vnitřku tak zůstala ukryta jména z tajného hlasování.

Na urničce už brzy ráno stál pan Huber, našel si, pochopitelně, nejvhodnější místo, takže uklouzlí lidé se mu kulili přímo pod nohy, drnčeli po ledovate dlažbě, jako by se ale někteří ještě pohrabáčem, jiní železnou tyčí chtěli za něco pevného zachytit... A tak ti silnější vytrhali z radničního schodiště litinové zábradlí, někteří i s přiheftovanými kudrlinkami. Chovali se takto všichni, kteří museli našim náměstím projít – v onen den vlastně po břicho, na zádech nebo i po prdeli proklouznout – občané, představitelé města, funkcionáři, mládež a samozřejmě i čumilové. Každý, aby si měl čím pomoci, něco odtrženého držel, někde cestou sebral či ukradl, odpojil, odstrojil.

Pracující inteligence pracovala v hutích.

Nohel se zdržoval v hostinci U nádraží.

Celý třetí (tehdy i maturitní) ročník učedníků spolu s mistry a vedením instalatérského učiliště hledal po několik hodin hlavní uzávěr vody do kašny vtékající a do náměstí vytékající. Ten však byl v sousoší zazděn natolik mistrně, že ani kvalifikovanou skupinou odborníků nebyl k nalezení.

A tak náměstí bylo po týden, než přešly mrazy, bez vody. Zato se pyšnilo širokým kluzištěm, jež navazovalo na dlouhou městskou klouzačku, jakou se tehdy nemohlo pochlubit žádné město republiky, skluzavku, která končila až kdesi v polích za nejbližší vsí, jižně.

Dětem rozšířily budoucí zážitky tehdy právě vyhlášené čtrnáctidenní uhelné prázdniny. Na školních brašnách, kufrech, taškách, ale i jen na podrážkách se dva týdny klouzalo o soutěž, pak o pohár, v neděli o mistrovské body, které rozděloval tělocvikář školy Miloš Kudrna. Však měl volno.

I já jsem se tehdy na pár okamžiků stal klukem, možná z nostalgie či ješitnosti, vzal jsem si, snad ve středu, do úřadu starší aktovku, dopoledne jsem měl nějaké vyřizování, odpoledne jsem zařizoval jiné vyřizování... Po něm, vyřízení, jsem si usmyslel, že zvečera bych se ztichlým náměstím mohl projet na lajzandě, jak jsme v mládí ledové dráze nakloněné z kopce říkali... Název se osvědčil a stále platí. Kdosi ho z dávné vzpomínky oprášil a při jakési schůzi vyryl šídlem na školní lavici. A měl vyryt i na tabuli! Starý pan učitel Adolf Kudrna každou soutěž tradičně plakátoval a uváděl ji vlastním psaným veršem, jehož smyslu jsme se jako děti nedopátrali, proto jsme mu ani jako dospělí nemohli dost rozumět. (Bylo to o někom, kdo se sklouzl, spadl na hubu a z potlučení se už nikdy nevzpamatoval.)

A tak jsem se i já tenkrát v tom mrazivém týdnu, ve středu, po setmění, zlajznul. Ani nevím, co mě to popadlo, jaká podivuhodně nešťastná náhoda musela potkat právě mě, zvláště když jsem ještě v podvečer potřeboval posedět na schůzi spolku chovatelů, na níž se mě sousedé zase budou ptát, zdali jsem se nespletl ve schůzích, jestli jsem, vůl, nepomotal data!? Vtipkovali na můj účet vždy takhle vesele či urážlivě, bavili se... Z koho, a zdali vůbec, si utahovali na jiných schůzích, jichž se zúčastňovali beze mne, nevím.

Měl bych teď zmínit cosi o svém dopoledním zařizování. Anebo ne, lépe když nebudu předběžné události rozvádět... Takže jsem se zljaznul a samozřejmě velice brzy upadl a zljaznutý kulil se k opuštěnému praktíkáblu pana Hubera, který už jistě v temné komoře zpracovával denní práce a pozorně, jistě profesionálně, rozřadoval padlé občany, porovnával jejich podobenky s jejich skutečným postavením... Na jedné straně se určitě velmi dobře bavil, na straně druhé se tohle jeho třídění, rozřídování, vyřídování, ke všemu ze zbytečné pilnosti, stalo předznamenáním jeho podivuhodného pouličního konce.

Já jsem se v těch chvílích už obřínkával o zmrazky. Někteří snaživí padlí občané se totiž pokoušeli lajzandu nasolit, ale jak voda z kašny stále vytékala, sochala společně s mrazem hrboly, ledové krásy a zrady. Trať se tak stávala těžkou, těžší... Do prčíc! Velmi těžkou, zvláště večer, jak plakátoval učitel Kudrna Miloš, chystajete soutěž při umělému osvětlení. (Nebyla samozřejmě povolena, už tak se plýtvalo.)

Při uvítacím omlacování mně podklouzla aktovka zpod zadnice, a jak s sebou škubla, vyhrězly z ní vnitřnosti, jako když na jatkách vyvrhují tele, a tak se se mnou, nejdříve současně, po chvílce už zaostávající, kutálely tužky, cigarety, dopisy, průkazky, důležité účtenky a dokumenty z odpoledních jednání a i propadlý cestovní pas, který jsem najust kamsi neodevzdal. V tom převalovacím a obracecím fofru jsem neměl čas sledovat čas, to až později jsem si sousledné události jakžtakž dokázal vyobrazit. V těch chvílích byla totiž jednak tma a jednak jsem byl pln starostí a obav,

abych dole v náměstí, ve žlebu mezi trafikou a prodejnou zeleniny, tam, kde přes den vartoval pan Huber, šikovně vytočil mírnou, ale záludnou zatáčku a narazil, předpokládaje, že bezbolestně, do naježděného sněhu u dřevěné ohrádky, kde v létě se sluní zbylí prvorepublikoví penzisté z našeho města, letmo je, nepřítomné, pozdravil a o sněhový mantinel zmírněným nárazem – nejraději bokem – v což jsem doufal, důstojně svůj tajný skluz zakončil... V těch zrychlujících se chvílích jsem ovšem netušil, že po ledě se mnou jedou i zhmotnělé události, které jsem dopoledne zaopatřoval, a že cestou se znovu setkávám s věcmi ze zmíněného nezbytného vyřizování, s drobnostmi, jež jsem ve vyšetřené chvílce koupil, nevím ale, proč právě v lednu a v třesnutém mrazu... Pořídil jsem si, heršvec! Háčky na ryby! Háčky na ryby a na léto a ještě před pátou dopoledne jsem se těšil, jak si je večer při zelenkavém světle stolní lampy prohlédnu, budu jen tak sedět u zvětralého pívka a představovat si ony velikánské ryby, které na nové háčky jistě chytím, a jak se jednou s největšími úlovky nechám vyfotografovat... Kdyby ovšem pan Huber byl ochoten opustit na chvílku náměstí a i své přesvědčení, že zvířata zásadně nefotografuje. K životnímu neštěstí mu prý stačí lidi, které zachycuje stejně jen proto, že musí. Jako by měl na bicyklu furtšlap.

Ale rybář s úlovkem je přece natolik lidský! Že bych, možná, konečně, jeho bývalé pevné přesvědčení v nových podmínkách mohl zviklat? Vezu se přece na městské klouzačce! A ta patří všem!

Při těchto úvahách se mnou rybářské nástroje a ná-

vnady jely, lajzaly si po chladném ledě piruetky, tiše se mnou klouzaly, jako bych je už táhl po hladině tajemné vody s nějakým úmyslem. Odpoledne jsem si jeden háček z nedočkavosti na konání příštího léta navázal k několika decimetrům vlasce, polotovar opatřil olůvkem i novým červenobřichatým splávkem a pro radost si uchystal zimní udičku pro budoucnost... A v onom lajzandovém neštěstí, možná hned po prvních drškancích, jsem se na tuhle vlastní udici chytil sám! Zasekl jsem sebe sama jako rybu! Háček se zachytil za horní patro šikovně a pevně. Jak to má být. Z huby mně visel vlasec se splávkem, a trochu pokašlávaje, sám na sobě jsem se plandal... A pak jsem si vzpomněl!!

Ta hrůza! Mně se tohle samé, docela jako přes kopírák, stalo už podruhé...! V deseti letech jsem se zrovínka takhle chytil před obecnou školou, v lednu, na lajzandě, kratší, nedokonalé, dětské tehdy.

Není až přílišně nespravedlivé, že se jednomu člověku stane nehoda, jež nemá obdoby, je jedinečná, blbá ostatně, jako ten, jemuž se udála, přiklouzala se s ním, když mu ujely nohy...? A že se mu ke všemu přihodí dvakrát, po přežití celé jedné uklouzlé generace? Navíc v jednom městě, v témže měsíci a za touž hubu?

Později večer jsem musil kvůli přepočítávání výsledků tajných voleb navštívit schůzi chovatelů znovu. Nejspíš jsem se domníval, že moje krkolomná příhoda s udicí v hubě nebude příliš patrná. (Ne jako tenkrát v dětství, když jsem se za vrchní pysk jen lehce zavěsil na běliččí háček a málem se kvůli tomu rozkmotřil s první holčičí láskou.) Když se mi podařilo vysmeknout alespoň splávek – je na to takovej rybářskej hmat,

figl – zadoufal jsem, že vlasec se v šeru ztratí. Že vyvážnu, nechycen. Ale olůvko mě, potvora, vytrvale šimralo v ústní dutině, cpalo se do mezery po vytržené šestce vpravo dole a po každém ohledávacím úderu špičkou jazyka vždy vyskočilo, až jsem se bál, že je spolknou. Rozkašlal jsem se i několikrát a po jednom takovém záchvatu, čert tomu chtěl, bylo to už ve schůzi, vlasec mi z úst vypadl a chovatelé smíchy pustili úrad na zem a popletli volební lístky... Všichni pak měli po léta o čem vyprávět, co dávat k lepšímu. Ale že při té mojí smutné příhodě zfalšovali chovatelské volby a později, v nastalé tmě, nacpali všechny volební lístky do jediné krabice, k tomu se ani po létech nikdy nepřiznali.

K dovršení mého neštěstí přišel na svých podivuhodných polštářkovitých botách fotograf Huber, vetřel se do schůze jak myška, dozvěděl se o mé trampotě podivuhodně rychle, nejspíše náhodou, a přišel, jak jinak, obtěžkán zrcadlovým rolleiflexem jako tajným policistou s citlivým filmem 24 DIN uvnitř... Tiše mě oba obcházeli. První mačkal a tiskl spoušť, a ta pro druhého, schovaného, cvakala a do tmy dělala obrázky, jako by dálkopis vyťukával kamsi do důležitého místa zajímavé zprávy.

Po čase se nad náměstím a i činností pana Hubera zatahly poněkud mraky.

Přihrkala nákladní auta, zastavila před kostelem, z korb vyskákali cizí lidé a postavili kolem kašny a návazného sousoší prkennou ohradu. Tohle neobvyklé zařízení, vlastně nové a jiné uspořádání náměstí, objali trubkovým lešením, dřevo natřeli vyjetým olejem a zbylé potáhli šedým plátnem. Docela tak oslepili bývalou chlou-

bu našeho starého městečka. Ale měli jsme se prý nač těšit.

Po týdnu přijeli tři restaurátoři z hlavního města republiky. Zaparkovali před kašnou. Na dlouho, až jim gumy ušly, vydechly, možná je vyfoukly malé cikánečky, pro něž náměstí vždy, i tehdy, bylo tím nejlepším dvorkem na hraní.

Restaurátoři se s Bédou Nohelem a jeho vydařenými kumpány skamarádili dost brzy. Z počátku své mise se před polednem poproménádovali na lešení, více však byli schováni za prkennou ohradou, za níž cosi kutili podivnými nástroji... Ne dlouho, ještě před dvanáctou spěchali v bílých pláštích (jako lékaři) poobědvat do restaurace na náměstí. I jejich hotel byl na náměstí, opravující umělci tak byli vlastně pořád doma i v práci, vykonávali pouze pěší trojúhelník mezi jeho třemi vrcholy: kašna – hotel – hostinec.

Kašna, pomník, sochy, sousoší naše milované, středobod města byly uschovány za trubkovým lešením. Ke všemu plentou! Jakoby v šatech na zkoušce u krejčího.

Po čase byli lidé zvědaví na nějaké viditelné výsledky práce restaurátorů, na piplání se s detaily, vyplňování zvětralého, nahrazování odprýskaného, rádi by organizovaně zhlédli i prosté omývání a kartáčování kamene, výměnu pozinkovaných trubek za měděné, jež tehdy nebyly vůbec k sehnání, a bylo by tenkrát vzácné a dojemné je jen uvidět a pohladit zrakem jejich mizející, jakoby snad kradenou barvu... Všetečné by zajímala jistě i chemie, novodobé renovační postupy, jakým že třeba způsobem restaurátoři dokážou nařídit vodě, aby nevsakovala do kamene v kašně, aby neodpuzovala, ne-

nechala vzlínat jedovatým solím a slinám, vsáklým i plivaným.

Zvláštní, že! I tohle prý měli dokázat, tihle šikovní chlapíci. Jenže oni své metody tajili, a obluda na náměstí tak po čase zevšedněla. Soudruzi Italové, zasloužili sovětští turisté, školní výletníci a i výpravy ze starobinců nebyli tak při vstupu do náměstí sousoším s tryskající kašnou ohromeni, neznali totiž útroby trubkového monstra, netušili jeho vnitřní sílu, přestali kupovat pohlednice, nenechávali se fotografovat (nebylo před čím!) a raději se nechali výletními autobusy svážet k řece, která se vinula pod naším městem jako modrozelená fanglička, již zapomněli vyžehlit, a tak tu tam dole zabublala peřejkou, tu protáhla šev v zátočině, pluly po ní lodičky a mezi dvěma mosty se točil i malinkatý parníček... Cizí návštěvníci už tak vůbec nemohli narazit na obrázek ještě nedávno hlavní pohlednice našeho městečka, vyhlášeného kašnou... Popíjeli raději v řadě restaurací a před dřevěnými kiosky, jež rozesety jsou podle vody. K náměstí se zpět už nedostali, trávili svoji návštěvu města jinde.

Po opuštěném rynku se občas procházel Béda Nohel, již docela uzdravený, se zacelenými jizvami, vždyť příběh s pádem z kašny se stal již před lety, zešíroka mával na své kamarády a přítelíčky a ti mu hlasitě odpovídali a pokřikovali na něho: „Ty kopíráku jeden, ty omalovánko, ty kašňáku, ty odrhtělo!“ A každý volal jinak, uměl jen tu svoji řeč, bezduchý štěk, oplzlý výmysl, ale zvolání vždy končovalo pozváním do hostince, kde už od rána seděli restaurátoři z hlavního města republiky a pili pivo a kořalku.

Béda se tak časem stal jedinou atrakcí opuštěného náměstí. Jako barometr s panáčkem a panenkou, kteří se honí kolem chalupy prý kvůli počasí, spíše ale chtějí. Jak Béda vyšel z návštěvy jednoho piva, přitáhl si límec, chystal se dopnout knoflík vesty a vkročit do náměstí a snad i do nového života, hned se odněkud ozvalo: „Ty vodrhdílo, ty strupe, ty škrabale, pojď na druhý!“ Béda už pak raději chodíval bez kabátu, vždy jen vykoukl z hostince a hned ho, jak jinak, někdo uviděl, potkal vlastně, a tak pořád dokola. Jako by to už nikdy nemohlo být jinak.

V koutku náměstí stával před svým omšelým ateliérem pan František Huber s leicou, a jelikož už neměl co a koho, fotografoval den Bědy Nohela, seriál jeho věčného vcházení a odcházení z hospody a zdravení se s přáteli... Tak pomalu a neočekávaně vznikala fotografická reportáž, smutná a melancholická. Z fotografií exponovaných dlouhým časem a téměř uzavřenou panenskou štěrbinou clony jako by zaznívaly nejkrásnější pijácké písně o družení se chlapů, co rádi se ukazují, vytahují, kokrhají a v podpaží se družně podpírají, aby po chvíli všichni padli... Hlouček opilých mužů se někdy chová jak skupina stromů, jíž se hlasitě dotýká vichřice, jak záznam kinogramů sportovních výkonů, v nichž gymnasté zachraňují zdánlivě nezadržitelné pády, jak tragické klaunerie pouličních šašků, sasků... Jak konce lidí, domů, oslavných soch, zurčících z kašen náměstí našich měst...

Tohle vše, ale i jiné, všednější snímal pan Huber, aby pak, brzy či později, nasycen vjemy a dojmy, v tichosti a jak na polštářcích odcházel do temné komory. Jeho la-

boratoř tak prosákla alkoholickými výpary vyvěrajícími ze smutných fotografií opileckého nohelovského světa, z negativů lidí, z neopakovatelných družení se chlapů s Bédou Nhlm... Stárnoucí fotograf při slabém červeném světle nad pozvolna objevujícími se pozitivními, žel, jen fotografickými konturami křivolakých osudů těch mužů a přítelíčků moc přemýšlel, příliš s nimi soucítil. A snad i jimi přeplněn, chořoval po městě zničehonic viditelně nezdravý, neduživý, bledý, na slabých nohách, tiše kařlal, rukama pokyvoval, jako by hrabal vlhké podzimní listí... Stával se smutným průvodcem, obrazárnou našeho města, podivuhodnou pohlednicí. Přihrblou hubenou figurkou, chřestící artritickými klouby. Postavou, již jako by z očí vyzařovaly narudlé žárovky z temné komory, jež do náměstí svítí modře, ale proč? Protože vyvrácené k nebi? Stal se postavou k podpírání, občanem s vymknutými klouby, hořícím pohledem a suchým kařlem, který v dávivých záchvatech musel obracet nitro a duši docela naruby.

Nedařilo se obchodu, turismus skomíral, kařna byla zabeďněna již několik měsíců, možná let, nikdo nevěděl, v jakém stadiu je její oprava, nikdo nebyl s to odstranit lešení, nechat střed města, naše sousoří, zaskvít se v nově restaurované kráse všech jeho monumentálních prvků. I ony jistě toužily znovu pohlížet do všech stran náměstí, na jeho slavnosti, průvody, mše a trhy.

Ale!/? To z našich zkamenělých postav stříkalo mláďí, voda i síla! A zapomenutý umělec svoje poselství určité s tímto úmyslem tesal! Proč tedy chvilkové opožení nahradila krev vytékající z mladých, nepoddajných hrudí a paličatých hlav?

Odpověď zůstala navždy ukryta v černém korpusu Huberova fotoaparátu, jemuž se při nejdůležitějším snímku zasekla uzávěrka. Zůstal za ní snímek nebo jen prázdný film? Kdoví.

Život ve městě se přenesl jinam, začal pulzovat v nových okrajových čtvrtích. Ano! Tam teď běhají odrostlé cikánečky, poštekávají toulaví psi, promítají se nové ruské filmy, drátěnými košíky drncí nové samoobsluhy, betonovými prolézačkami a polámanými trubkami zrezivělých houpaček vyhrožují dětská hřiště.

Naše staré náměstí pustlo, nebylo už třeba dodávat cukrárně šlehačkové rakvičky a pokaděné indiánky, hotel Slavoj chátral, čekal ho dojista brzký konec. Zato hostinec Mír byl přeplněn podivnými postavami, zdravoteli a aplaudéry Bědy Nohela. I do kostela se věřící raději naučili chodit postranními uzounkými uličkami, a to jen zvečera nebo brzy ráno, nebylo je moc vidět, a v tom všem opuštěném belhal se stárnoucí pan Huber, profesionální pouliční, vlastně rynkový fotograf, reportér i umělec v jedné osobě, v jednom plášti a zbytněném osudu, ztotožněném s jeho, naším, dnes už jakýchsi všech, náměstím... Jako by přijížděl vlak do stanice, kde končí koleje. Mizel plácek pro fotografickou profesi, ztrácelo se místo pro radost portrétovaných, zachycovaných v mihotavých a nevratných okamžicích, odkvétala louka nejkrásnějších životních květin starého fotografa, naplněná láskou a povinnostmi k městu.

To si ale kromě pana Hubera nikdo neuvědomoval. Plíživě se tímhle zatrchtělým zbabělým způsobem z náměstí vytrácel život a přestávaly se zde odehrávat příběhy. A když už, neměl jim kdo chodit naproti...

Milenci se tu přestali scházet, penzisté posedávat, trhy pořádat, lidé fotografovat. Náměstí začalo být těžce a nevratně nemocné, a tak, jak se říká i koná, „na město“ se začalo chodit jinam.

Před několika dny jsem znovu, po dlouhém čase, procházel tímhle dávným a milým středem našeho města, dnes už vlastně jen pláckem... Zakopával jsem o špatně zakryté výkopy a výmoly... Ne, jinak! Ve výmolech jsem se propadal do historie města, v piedestalech dlažby se za minulé styděl, ale kráčel jsem nahoru, dolů, zpět a znovu vzhůru... Pro mne štěstí! Vždyť byla to určitě jen nepovedená, odflinknutá vysprávka dávné dlažby!

Hledal jsem pana Hubera s malou zakázkou, prácičkou jen nepatrnou, s prosbou o portrét, sám jsem se nikdy na objednávku nedal zmáčknout, a když už se tak stalo, pak jen prostou náhodou, vždy jsem byl zachycen nepřipraven, neučesan, zaskočen spíše, protože jsem se náhodně připltl... Bloudil jsem tehdy kolem prkených ohrad obepínajících už náměstí našeho města kol dokola jako cizinec, Ital možná i, jako náhodný zabloudivší chodec, co přimotal se někam, kde dříve snad i pobýval, něco si pamatoval, ale už to není pravda, jen náhoda svádějící k domněnkám.

A pojednou, zničehonic, přijel odkudsi staříčkový autobus! Dříve tyhle šedavé kraksny na náměstí nesměly, měly vyhrazené parkoviště po zbrkle odstřelených domech... To místo je dnes již znovu zastavěno nízkou rozlehlou krabicí, v níž všichni z okolí nakupují.

Autobus byl veliký, patrový. Zastínil a zapadajícímu slunku tak uschoval celé první patro hotelu Slavoj, který už snad ani hotelem není, okna má vyplakaná, oslep-

lá špínou z nebe, zaplivaná blátivými cákanci hádavých jílovitých kaluží, jež se v náměstí dlouho vztekaly, navzájem se rozjížděly koly nákladáků, bahnily se, až docela uschly... Málokdo to pamatuje. Všichni jsme dávno opršeli.

Z autobusu vyskakovali nebo nemotorně vystupovali samí starší lidé, zlatí svatebčané. Já se podívoval nad tím obrázkem, bylť téměř listopad, a přesto si kaštaný u kostela ještě zachovaly zarudlé, pokroucené a stydící se listy. Nemocné, prozrazené před jejich posledním letopádem. Za vykloubenými větvemi prosakovala žlutozelená zeď kostelní omítky. Po léta na ni z okapů skrze sběrače, vyhřezlé jako žíznící chřtány, teče. Pánbůh do ní močí měděné čůranky. Svody, prorezlé jak nemocný jícen, pláčou, rozměňují svatou moč a zavlažují s ní kostel zvenku. V každém z nich se však, zprvu jen kratičkou návštěvou, stačil uchytit plevelný strom a už si ční proti nebi jako na návisi opuštěná májka po prohraném boji místních chasníků.

Po náměstí zatím vířily sváteční šaty dam, obleky starých pánů a od kostela se vinula dlouhá krajková vlečka, již stařícké nevěstě nesly čtyři naporáděné holčičky. Dvě chyběly. Bůhví proč. Slavila se tu zlatá svatba. Vlastně chystala se k oslavě... Zakryté sousoší a opuštěné náměstí se všemi barvami, jež jsem ani nestačil vyjmenovat, zapomněl jsem je totiž, mne vrátilo do starých zlatých podivuhodných časů, kdy vše bylo téměř obráceně, než je teď... Určitě jsem se, a ne náhodou, zúčastnil důstojné slavnosti.

Po chvíli se však zdálo, že se svatebčané rozutíkávají, ale ne...! Oni se jen, někteří rychle, až překotně, jiní

s rozpaky, rozcházeli k domovním dveřím starých domů, co na náměstí dosud stojí, brali za kliky a madla, mačkali pupíky domovních zvonků. Nikdo je nepouštěl dovnitř, byla sobota, do dvanácti se ještě pracovalo, ale několik chvil už bylo volno a tak v úřadech, ani v domech nikdo nebyl. Mlčící bydlící neotevírali. Jako by nebyli živí.

Podivuhodné hemžení svatebčanů, v ten den šťastných, slavnostních lidí, jako by mně připomnělo zavanutí časem minulým, časem, kdy plno návštěvníků se zde volně procházelo a mezi nimi se tiše pohyboval elegantní pan Huber, jehož výzvu nebylo lehké odmítnout, a i proto cvakal leicou či rolleiem tak rychle, jako když v neznámých strojích klapou uvnitř zvláštní mechanismy, ze zvláštních důvodů, a přitom tak prostě, stále, dokud je stroj jen trochu, trošičku natažen.

Tehdy ke mně přispěchal jeden svatební host, myrta mu vypadla z klopy, žmoulal ji nervózně, jak traktorista čepící když sundává z hlavy, a řekl: „Pane, přijeli jsme si vyfotografovat svatbu. Ateliér Huber a syn, kde to tu máte, prosím?“

Já se otočil, jako bych neuměl mluvit či nerozuměl jejich řeči, a pomalu, tiše, jak na polštářkách, jsem opouštěl tohle náměstí, moje město, tuhle svatbu, nebyl jsem totiž pozván. I proto možná, bez obrázku, bez pohlednice, bez tváří a úsměvů, na ni nezůstane po čase ani vzpomínka... Naposledy jsem se ohlédl.

Svatební hosté nastupují do autobusu, hlučí, někteří mužští si přikláníjí z lahví, ženské máchají oblými předloktími... Na cestě zpět bude panovat bezpochyby nespokojenost.

Zlatí starouškové jsou smutní a choulí se na rozvíklané lavičce před kostelem. Jsou krásní...

Konečně jim někdo pomohl vstát a doprovází je k autobusu. Náměstí je prázdné. Kolem kašny stojí na kuřích zelenkavých nohách nástěnky s ofoukanými cáry nedávných plakátů k výročím, k nimž nás nikdo na návštěvu nepozval. Přišly do města podivuhodně samy.

Přinesly s sebou mimo jiné i volné soboty. Všude mají dnes zavřeno. I fotografické provozovny, kostely a náměstí. Jen hospody ne.

To jen alba starých fotografií se otevírají.

Dušičky

Ano, ano, zase je tu ten týden jmen a osudů, protkaný vzpomínkami jak pentlemi ze smutečního věnce. Jeho dny, jejich jednotlivé hodiny a i dále dělené chvíle rozbolívají moji duši. Felix, Hubert, Karel, Miriam...

Jen jména? Ne. Mezi nimi jsou ti tví, ti jejich, naši, moji. Všichni, kteří navždy do nás zapsali vzpomínky na život před smrtí, pro život.

Ano, ano, znával jsem kdysi Felixe.

Pana Felixe Horáčka, jemuž jsme všichni říkali jen milý pan Felix. Oslovení to bylo noblesní, hluboce důvěrné, k panu Felixi Horáčkovi i náramně přináleželo a mně, tehdy uhrovitému adolescentovi, navíc vonělo portským, Remarquem a Apollinaiem.

Milý pan Felix mě ale kromě procházek ve své knihovně mnohému učil. Třeba jíst špagety. V těch chvílích jsem si připadal jako světák z cizí země. Později jsem ve všech možných nepřístupných filmech hledal scény, jak Italové doopravdy své špagety jedí... Šťěstí jsem měl až v kině Lido, to bývalo v Košířích, vcházelo se doň z Plzeňské ulice nečekanou prolukou a padalo pak po schodech, jež se všelijak po několika stupních zatáčely a motaly hlavu... Po skončení biografu se vycházelo, odpočatě a uspokojeně, do ulice jiné, znám její jméno, ale není podstatné, důležitá byla přístupová šikmá plocha ke kinu Lido, v němž jsem prvně uviděl, že Italové jedí špagety docela jinak, než já byl naučen, vychován. Zdaleka totiž ne tak noblesně a dekorativně, jak to jen pan Felix dokázal. Vidličkou a stříbrnou lžící, z níž mu po určitém obtížnějším soustu někdy kousek

krátké, už jen kratičké špagetky zůstal vlhce nalepený na prošedivělém knírku, starý pán ji ubrouskem setřel, dutá nudlička upadla a pod stolem už zhluboka dýchal foxteriér Harry a na každou tuhle mastnou pochoutku čekal a jemně ji slíznul z parketové podlahy... Mně se honilo už tehdy hlavou, co může o důstojném stolování vědět pes pod stolem, uvelebený na ploché nepohodlné tnoži. Ani pořádně neví, jakou pozře dobrotu, vždyť ji jen hltavě polkne, bez závratí a vysazení všech opojných chuťových pohárků jak kytek do jarního záhonu. Přemýšlel jsem, proč že kousky telecího, šunkové okrojky, ostatní drobty a dobroty (nebo dobrobty a brty?), jež spadávaly při hostinách ze stolu, přišly tomu černobílému psovi rovnocenně lahodné. Musel přece vědět, co ochutnává, jinak by tam tak krásně a vždycky nečekal.

Chodívali jsme k milému panu Felixovi jeden čas na návštěvy často. Býval jsem tam vždy velice způsobilý, tichý a naslouchavý, držel se jak pravítka a trpělivě čekal, jestli náhodou nebude konečně vyprávět o koncentračním táboře. V jednom prý před lety byl, nevěděl jsem ale v jakém a jak se odtamtud dostal, zda až s koncem války. Avšak on nikdy nevyprávěl, proč taky, nikdo z nás se neptal, nic mu nepřipomínal, snad se kdysi dávno sám proti těmto otázkám ohradil... Mrtvá skutečnost jeho života však kdesi v bytě byla, skrývala se v místnostech tmavých a vydýchaných, visela na prázdných stěnách, žalujiících šedivými obrysy potrétovaných, zbylých po stržených či sejmutých rodinných obrazech.

Časem musel pan Felix z jakéhosi příkazu původ-

ně mnohapokojový byt dosti náhle vyprazdňovat, už se zde obědy téměř nepořádaly, a když přece jen někdo co si přinesl, starý pán mu dlouhým kostnatým prstem ukázal, kde má uloženu staříčkou jídelní soupravu a sadu stříbrných příborů, a přestože jsme to všichni věděli, čekali jsme, až pokynul, a mohli jsme prostřít.

Naše rodina nosívala na své návštěvy špagety, měli jsme jich doma hodně krabic, jedna ze sestřenic snad pracovala na italském velvyslanectví.

Byt býval plný krásných starých věcí, ale kde je všechny dokázal za války pan Felix uschovat, u koho se mu to podařilo, že s obrazy, soškami, čínskými vázami a orientálními koberci na něho počkal a přiznal mu je zpět, to nikdo z nás nevěděl, alespoň já, nejmladší, určitě ne.

Teď ale pan Felix začal veškerou tu krásu postupně rozprodávat. Na jedné už téměř prázdné zdi měl zatlučenou dlouhou skobu, ne, hřebík to byl, s malou hlavičkou, a na něm byl připíchnut štos účtenek, poukázek z obchodu starožitnostmi, podobný měla i moje babička v násilně rozděleném bytě v Sokolské ulici a také pokladní v kině Lido, ta si na něj napichovala výstřížky z časopisů o všech filmech, které se v Lidu promítaly... Já jednou, když, zcela náhodně, jsem na návštěvě u pana Felixe v místnosti chvíli zůstal sám, já se podíval, co na těch papírových útrzcích bylo napsáno, a hned jsem si připadl jako v roztrhaném bytě, kolem mě v cárech plandaly šedivé stěny, hustě přerušované smutnými, ještě šedivějšími zbylými rámečky po kdysi krásných obrazech, tušil jsem pojednou kolem sebe obličej a ruce a šíje bez šperků, kapsičky vest bez zlatých ho-

dínek, viděl jsem prázdno po věcech, které pan Felix měl jistě rád, a ještě víc jistě miloval i své dávné příbuzné, kterých to vše bylo, vždyť byli jeho rodinou.

Bylo mně jasné, i když se to nesmělo připomínat, že pan Felix se ke všem rodinným prstenům, stříbrným cigártaškám, diamantovým jehlicím, perlovým náhrdelníkům a brilantovému ověsu s náušnicemi jeho paní vrátil do života sám... Jejich budoucím dětem mělo vše jednou patřit, vždyť vlastnictví vlastností a věcí vždy přecházelo z generací předků na živé, ale jak, když se vůbec nenarodili... A tak všechno teď už jen viselo na skobičce jako na šibenici, papírky se kroutily, křičely a zmítaly se vzpomínkami, jež bolí v židlích a deskách stolů, v jemných záhybech bývalých prostírání s vyší-
tým monogramem, a nejvíc snad v hlavě bohatě řezbované široké postele, v níž se pod pomačkaným polštářem s ohýbanými rohy vzpomínám tohoto druhu daří, zde nejraději přebývají, často se probouzejí a pronásledují své živé, zde svého živého pana Felixe.

V paměti mi utkvěla jedna účtenka s ožďubanými rohy: Brilantový náhrdelník, poškozený, cena 650.- Kčs. Datum prodeje 12. 6. 1954, Antikva n. p. Kaprova ulice. Praha byla odtržená i s polovinou umolousaného otisku razítka.

Nedokázal jsem odbýt pocit, že se jedná o ten samý šperk, který jsem viděl na kolorované fotografii ve zlatém rámu, dvojportrétu dámy s děckem. Paní mně připadla jako madona, shlížela z fotografie ateliéru Langhans vlídně, ale i s jakýmsi nepojmenovaným smutkem z očekávání, sevřeným v oválu rámu. Nevím, zdali to byla paní pana Felixe, či snad teta té bledé di-

venky, nevím. Ale měla na labutím hrdle náhrdelník, blyštivý, jiskřivý, vzácný, rodinný.

Cím častěji jsme tehdy pana Felixe navštěvovali, tím více jsme cítili, jak se ztrácením, vlastně mizením věcí vytrácel z bytu i život. Štos papírků na hřebu tloustl, až se mu pod malinkou hlavičkou dělaly odchlípnuté brady, blýskal se nad koncertním křídlem, jež jako veliký havran ještě více zatemňovalo ten dříve parádní salon pana Felixe, jídelnu, kde stříbrnou lžící a starodávnou vidličkou jsem se naučil jíst makarony, a kde jsme všichni cinkali příbory jak na komorním koncertě a pak se smávali a tleskali povedenému, a v tom všem byla krása, tichá a posmutnělá, přesto přísná jak ono pravítko, co nosil jsem si vedle páteře, abych se naučil sedět vzpřímeně.

Jemnému, zadumanému a neprůzračnému panu Felixovi se dlouhé bílé prsty občas zachvěly jak listy tetelící se horkým větrem, ale vždy jen na okamžik, na chvíli, než stačily zachytit vzpomínku, která na skobíčce se jak slza zaleskla a hned vsála se do pomačkaného papíru... Teď tu visí s ostatními a třese se v průvanu.

Při mé poslední návštěvě seděl pan Felix v dávno rozkvetlém vyrudlém křesle. Přišel jsem mu popřát k narozeninám a vzpomínám si, že mě zamrazilo, jak vlastně mladý je ten starý pán. Oči mu jiskřily, jako by utíkal do kopce k lesu, pořád se otáčel a z černých panenek mu sršely blesky, které snad už i dobře věděly, že směji se naposled, že v lese nebudou vidět. V temné místnosti už netrůnil klavír, fotografie dámy v oválném rámečku s mosaznou opěrkou stála na malém stolečku s porcelánovým knoflíkem na otvírání šuplátká, více

jsem pro nastávající tmu neviděl. Ani šibenička se už nezaleskla, pan Felix měl právě všechny její účtenky a papírky v dlaních a na stolečku a na kolenou, některé spadly, jako by je vítr před bouří odvanul... Starý pán je soustředěně pozoroval a před očima se mu možná promítal celý běh jeho života jako film v kině Lido... Tíše jsem odešel z jeho posledních narozenin, z potemnělého bytu, a zanechal jsem svého učitele v jeho cinema veritae.

Zbyl si sám, zůstal opuštěn, už i bez svých milých vzácných věcí a drahocenných vzpomínek. První prodával, druhé dával k lepšímu hostům, aby k němu přicházeli, a on je učil žít a chovat se vzpřímeně. S každou návštěvou se však loučil se životem. Tíše, tak tíše, jak jen pravdivé a bolavé vzpomínky na rezavějících skobách ulpívají a nejde je vyvěsit, odtrhnout, odváť z mysli a duše.

Ach ano, ano, Hubert. Hubert Brok. Podivný Hubert, jak jsme mu vždycky říkali. Možná se ani Brok nejmenoval, snad tohle jeho příjmení byla jen klukovská přezdívka, záplata na ránu v dětské duši, ale všitá tak silně do tváře, konání a všeho, čím nám i sobě tento Hubert vlastně byl, že navždy mu už zůstala, a dnes není podstatné, že jmenuje se, vlastně mohl se jmenovat, docela jinak... V matrikách jiných měst republiky, v rodných listech jinde vystavených, jsme možná mohli zjistit jeho pravé jméno, ale nebylo třeba, nechtěli jsme. Vždyť nás to ani nemohlo napadnout, to jen teď, po letech, připadlo mi, jak ho správně oslovit, kdybych se s ním ještě někdy uviděl.

Každý rok zjara přijížděli v maríngotce Hubertovi rodiče spolu s houfem zvířat na plácek u nás pod školou, na takovou malou zapýřenou loučku, kolem níž jsme my, školáci, museli chodit ráno do školy a odpoledne z ní zase domů. Brokovi ji opouštěli, v maríngotce a s větším houfem zvířat, až v nejpозdnějším podzimu.

S Hubertem jsme se brzy skamarádili, všichni ze třídy, nejmíc ale já. A taky Lidka Čánská z vedlejšího domu, co měla jméno právě takové, jaká byla – hubená až tenká, jako proutek. Byla o nějaký rok starší, ale slabá, a snad i proto si raději hrála s mladšími kluky. Její rodiče měli cukrárnu, ne, cukrářskou výrobnu, a dodávali dalším cukrárnám v naší čtvrti vše sladké, zmrzlinové, kokosové, sypané kakaem a plněné žlutým sladkým máslem a vším možným... Firemní cukrářský nápis na domě už byl omšelý, ale pořád viditelný z veliké dálky. Celým tímhle košířským činžákem, jemuž sladká přípravná provoňovala chodby až do nejhořejších pater, končila na chvíli naše ulice. Pak udělala plácek a po chvíli pokračovala zase jiným domem, a ukončila tak nehezke prostranství nezastavěné parcely, zarostlé pýřem, pampeliškami a mohutnými žlutými drny trávy, které se v kamenitém podloží nikdy nespojily v trávník a trčely tu jako výhružné travní štětky.

Divná doba to musela být, když stavitelé a majitelé pozemků budovali takovéhle ulice s plácky a prolukami. Ale možná ten, kdo kdysi dávno právě zde uvažoval o vlastním domě a přál si ho mít zrovinka na tomto místě, onemocněl, zemřel nebo dostal jiný nápad, nabídl mu lepší, vyvýšenější místo pro jeho dům, rozmyslel si jinak své věci, odešel, a stal se tak jinde ně-

kým jiným. Nebo mu plány, záměry i peníze na stavbu prostě sebrali, nevím.

Pravda je, že díky jednomu z těchto důvodů vznikl namísto domu, který tu mohl stát a nestojí, náš plácek, jinde v ulicích jiné placky, proluky a celá volná prostranství, neboť nikdo už od nějaké doby v tak dávno zastavěných ulicích nic nepostavil... Něco neobvyklého se někdy muselo stát. Mezery mezi domy nebývají samy od sebe. Po všech nádherných a velkorysých cizích plánech a snech, a třeba už i navezených a zase odvezených nebo rozkradených cihlách, zbyla jen čtvercová kamenitá parcela. Přes vše tohle či jiné smutné vznikala krásná místa.

Tak tomu bylo i v naší ulici, aspoň jsme si to mysleli. Plácek byl erární i náš, jezdívaly sem houpačky a střelnice, takže Hubert s rodiči, maringotkou, kolotočkem, traktorem a malým zvěřincem.

Pan cukrářský mistr Čánský vždy vykoukl z jediného úzkého okýnka v celé fasádě končícího domu, ne, nemohl to být světlík, přece v domech, které zakončují proluku, okna nebývají. Ani tam nesmějí být, kdyby se totiž následnou přístavbou přece jen propojily se zbytkem ulice, bylo by do nich stranou vidět, a tak si cukrář Čánský nejspíše tohle okno nechal něčemu nebo někomu natruc prorazit, obejmout díru futrem, to zasklít, a okno otevírat, když se mu zachce. Byl to konečně, dříve je h o činžovní dům.

Kolem podivuhodného okna byla ve štku omšelé fasády vyvedena krásná, zdaleka dobře viditelná žlutá reklama na Čánských cukrářskou výrobu. Z obrovského oválného opakového tácu se nakrucoval kremrolový

dům, sloupky plotu mu dělaly koňakové špičky, plaňky byly ze samých griliášových tyčinek a nad celou touhle dobrotou právě vydechovalo cukrkandlovou vůni okýnko, z něhož jak tlustá moucha zahlížel do košířské ulice pan Čánský, rameno povystrčil naštorc, koukal se tak trochu šikmo shora a pozoroval, jak Brokovi potahují lana, stavějí kolotoč a cihlou podkládají kolo staričkého traktoru, který přivlekl právě dnes veškerou jejich pouťovou parádu, cingrlátka, plachty, rezervní lana a šráky, prostě všechno, co ke kolotoči patří, ale nikdo to nemůže lépe znát, natož pojmenovat, než ten, koho to je, koho to je j e h o.

Podivín Hubert, tak jsme mu říkali. Nikdo z nás nedovedl, nemohl a asi ani nechtěl pochopit, že dočasněmu kamarádu Hubertovi se jeho život nelíbí. Že jej dokonce nenávidí, silně a bytostně. Tak, jak my jsme naše všední a vlastně hloupé malichernosti nenávidět nedokázali. Hubert se vzhlédl v našich životech. My měli kuchyně a skříně na oblečení a kola k ježdění po jednom městě, uzdravovali jsme se v teplé posteli a těšili se, až zase půjdeme do školy, protože přes plácek... My svoji proluku, plácek, milovali, on z něho utíkal. Byl za to bit, řezaný jako nikdo z nás. Jezdeckým bičikem, důtkami, boxerskou rukavicí, hadicí, lanem, tyčí, vším, co bylo na pouti právě při ruce. Přesto vytrvale odmítal točit klikou staričkého flašinetu, nabíjet špuntům flinty, v zimě vázat drátkem ke špejli papírové růže a slepovat foukačky šimrající pod nosem (jak s knírkatým když se líbá slečna), nechtěl plnit míčky pilinami, balit je do staniolů nebo barevných papírků a stahovat je gumičkami, slepovat zrcátka, vycpávat obálky hloupostí pro

štěstí. Kašlal na řemeslo a výrobu pouťového zboží, pro nás naopak tak krásného, blýskavého, tajemného.

Ach! Moci si tyhle krásné věci opravdicky vystřelit! Pohladit opírátko pušky střelbou vyhlazené a vyleštěné tisíci rukou, jež se zapíraly, aby pokořily vyblejskaný pouťový oltář se stovkami křivých špejlíček, a s chutí ho docela rozstřílet! Ne jen stydlivě okounět a zírat na Hubertovu mámu, jež by mezi prsy udržela určitě štangli gothajského salámu, jak vyjímá z krabiček pod kovovým pultem střelnice broky a střelcům je po třech odměřuje.

Dorůstali jsme a s každým novým podzimem dospívali, děvčatům se objevovala a nalávala pivoňková poupata, kulatily se boky, my kluci jsme samozřejmě měli každý mnoho vysněných zkušeností, sedávali jsme hollými zadky na plácku, občas si navzájem koukli na praporečné trenýrky, kulky nám brněly, až bolely, a co jsme si všechno v těch podivuhodně nových a krásných záchvatech objeovaného mužství o holkách navymýšleli a napovídali!

Hubert se tehdy vší silou chlapecké lásky zamiloval do Lidky. Hypnotizoval okýnko nad reklamním tácem s cukrovím pana Čánského, nechával kolotoč točit, až děti zvracely, protože on jen pořád civěl vzhůru a prosil všechno svaté pouťové, aby Lidka alespoň vykoukla. Jindy jen seděl a nepřítomně čekal. Vždy ale dostal výprask, nesplnil totiž nějaký pouťový otcův úkol. Večer ho bolel rozflákaný zadek, tak stál a zase čekal... Jestli Lidka nejukne, nezamává mu z třetího patra, kolová sukně se jí bude na odpočívadlech bývalého činžáčku Čánských točit jako káča a sladounká slečna seběhne až

k domovním dveřím, slabou ručkou je může jen ztěžka otevřít, ale tam už bude čekat Hubert, vloží Lidce do dlaně míček naplněný pilinami a nadesetkrát stažený tou nejpevnější gumičkou, míček, který pro ni vlastnoručně udělal, obšil ho navíc stříbrnou nití, aby se úderem třeba o zeď domu nepoškodil a piliny se z něho nesypany jako z přesýpacích hodin, vždyť prázdnému míčku nejde nabídnout nový čas.

Lidka ho roztáčí nad jejich hlavami... Oba stojí v středku světa obíhaného pouťovým pumlíčkem, guma sviští, až píská, Časněnka se kousíčkem kolové sukně tiskne k Hubertovi a směje se křehce a šťastně, jak jen ona to umí, vždyť je cukrářská, a aspoň chvíli, chvíličku si vychutnává pocit, že patří s Hubertem k sobě, že Hubert je jen její, není to žádný komediant od houpaček, tulák, s nímž nedá se ani v nejkrásnějších čtrnácti letech snít sen o pubertálním manželství...

Ničeho alespoň trošičku podobného se Hubert ani při dalších příjezdech nedočkal, Čánštička se občas mihla za oknem, ale to bylo už v době, kdy Hubert musel být ve střelnici od rána do večera, neměl chvíli volnou, toho léta totiž přijela jeho maminka bez prsů. Prázdný hrudník jí obepínal umělý korzet, spíchnutý z láteček ke zdobení pouťových věcí k vystřelení. Bylo strašlivě poznat, že nemá pod tím korzetem nic, veliké a jakoby potrhane a nehezky scelené zarudlé jizvy se jí táhly až k obnaženým ramenům, a když nabíjela pušku, lesklé kostice jí často vyhřezly z nedbale obšitých držáků a zapíchny se do prázdného výstřihu, kde my kluci jsme ještě vloni ztráceli barvy svých očí.

A pak, někdy koncem října, těsně před balením štace,

otekly Hubertově mamince ruce až po ramena jako konve. Starý Brok nad tím jen mávl rukou a řekl, že to je revmatická poznamenanost každého komedianta, že takhle jednou opuchnou ruce každému, kdo v létě v zimě nabíjí pušku, často ho totiž nešikovný střelec trefí, a některý z broků může i zůstat navždy pod kůží, zapouzdřit se a k stáru zlobit... Proto maminka Huberta musela celý svůj život dávat večer pozor, aby ji nikdo nestřelil, neudělal jí nepovedenou, vlastně falešnou střelou modřinku, značku budoucího zranění, možná i nemoci... Když tohle starý Brok tak nějak napřeskáčku říkal, trochu Hubertovi a částečně i nám ostatním, měl oči podivně bledé, jakoby bez panenek, splývaly mu s obličejem, neohraničovaly světlo a stín, nerozpoznaly by střelu od špatné trefy. Zapamatoval jsem si tenhle pohled, byl smutný, bolestný a nejspíš neviděl. Oslepl poznáním životní mýlky.

Po mnoha letech jsem podobné oči uviděl, zahleděl se jimi až hluboko za ně a doteď nemohu přesně rozsoudit, zda bych sám raději nebyl v té chvíli slepý.

Na další Brokovic štaci už Hubertova matka nepřijela, po dvou letech se Lidka vdala a Hubert s námi přestal mluvit, byl pojednou cizí, obhroublý, už docela nezakrytě dával najevo, jak nenávidí naše tašky do středních škol, housle, brýle, tramvajové lístky, a i dívky, s nimiž jsme chodili a hledali na jejich pevných tělech ta nejměkčí místa. Začli jsme chodit jinam, do parků s lavičkami a mohutnými keři skrývajícíchmi naše dívčí objeovávání, nový čas přinášel nové zábavy... Plácek osiřel. Pouťové slavnosti nám vyprchávaly z myslí i vzpomínek.

A pak, jednou, ukončili naši ulici. Ne, neukončili, jenom vyplnili zarostlou a zaharampáděnou proluku mezi košířskými domy docela novou budovou. Byla nižší než dům a cukrářská výrobní Čánských, a tak i po tolika letech věděl každý, že pan Čánský je, býval a stále bude, i když už dávno ne ve svém, cukrářský mistr, vždyť špička jeho reklamního nápisu v boční fasádě, vrchol poválečné kreativní reklamy Cukrárna Čánský s nejvíce zdobeným psacím C, byla viditelná až od kina Lido, za jízdy čitelná z tramvají číslo 15 a 9, pravda, při rychlé jízdě do vozovny v Motole ne vždy úplná: ukrárna, krárna, árna, rna, na, a Čánský... A i když se šlo rychleji nebo vystoupilo z přeplněné tramvaje, značka Čánský byla kupodivu vidět ze všech možných stran celá... A to bylo vlastně poslední, co z tenkrát doby přetrvalo, co zbylo z našeho plácku a dětského přátelství s Hubertem Brokem.

Po letech jsem byl náhodným účastníkem každoroční a slavné pouti v Sázavě. Náhodou, nevím proč, s kým a jak jsem tam dojel, ke všemu právě v den pouti.

U rozhrkaného, očividně dosluhujícího řetízkového kolotoče stál sochornatý muž, téměř nehybný. Jediným stiskem pravice spouštěl bakelitovou pákou elektrické jiskry střídavě polykajícího a tažnou sílu vyplivujícího elektromotoru, a rozpohyboval tak soustrojí svého kolotoče, jako by mu do krevního oběhu dodával kyslík. Stál a snad na něco věčného čekal, zcela bez zájmu o okolní dění... Pouť překřikovala sama sebe vlastním lomozem, drnčivá chraplavá hudba dusila výskot dětí na kolotočích, pouťový halas a ječení centrifug hlušily k zbláznění... Ten člověk stál u svého kolotočku, na ba-

kelitové páce spouštěče držel nehybné ruce, potetované vysoko nad lokty. Podivně bledé oči, jakoby s vystřelenými panenkami, vlastně bez nich, cukrářských pralinek, mu s obličejem splývaly podobně, jak se někdy stává vzpomínce, která překvapí, oslní, zasáhne terč...

Vždyť vzpomínka a skutečnost jsou někdy jako sestry, jen viditelné odjinud.

Můj děd, otec, strýcové, bratr a já, my všichni jsme se až do té události chodili ostríhávat a holit k vyhlášenému holiči Karlu Frantincovi. Dnes se může zdát přinejmenším zvláštní, že jsme bez výjimky navštěvovali tak podivuhodného holiče, jakým pan Karel Frantinec byl a jemuž jsme my, kluci rošťáčtí, někdy říkali Franta Karlinec, až se občasné záměny jeho jména časem vžily, pletli se všichni, a tak po čase jen málokdo věděl, jak se vlastně holič jmenuje správně... Pan Frantinec pracoval přes týden jako nabíječ akumulátorů a automobilových baterií. Nosil staré, vždy pečlivě vyprané triko, měl jich stejných víc, s nápisem na zádech Bateria Slaný. Se svojí prací se tísnil v malé dílničce na Starém Městě hlavního města republiky, v malé uličce, jejíž jméno jsem neznal, chodil jsem občas tudy, ale jména ulic mě tehdy ještě nevzrušovala, nepotřeboval jsem znát kdejaká pojmenování, ale jen dotud, dokud jsem nezačal sám pracovat, a když jsem přece jen občas potřeboval někoho k sobě nasměrovat, musel jít ulicemi se jmény, jinak bych, kdybych je neznal, samo sebou bloudil i já a nedorazil by tedy ani on.

Ano, ano, občas! Občas je slovo, jež jsem podvědomě hledal, a ono mně samovolně vplulo textem až k potre-

bě je užít. Pan Karlinec, Kája, Kájíček, jak jej žoviálně oslovoval můj děd, otec i strýcové, když jsme všichni v neděli dopoledne seděli v holárně a čekali, až nás ostříhá, oholí, se totiž do holení či stříhání nijak nehrnul. Pracoval jen občas, či spíše velmi vzácně, možná jen tehdy, když jsme se nedočkali. Možná v neděli od dopoledne do odpoledne.

Uznávám, zdá se to divné, na jedné straně života dílna a kyselina a kyselé prostředí vůbec, zaměstnání plné nabíjení baterií, pořád stejných baterií stejného principu plus minus, a na straně druhé, spíše sváteční, holárna. Oficína zadýchaná březovou vůní česaných kadeří, šamponů a kolínských vod, nasycená reprodukovanou hudbou z kotoučového magnetofonu Sonet duo, přehrávajícího včerejší večerní program rádia Luxemburg... K tomu kouřem nasáklá saka košířských strejců – a jediné opravdické pánské holičství ve městě máme popsané a vystřížené jako z písemné práce někdejšího studenta střední vzdělávací školy.

Tehdy vznikaly nádherné obrazy, odehrávaly se podivuhodné události a lidé za nimi nejen chodili, ale dokázali si je i dokutálet, donést či dostrkat až domů... Dnes tomu mladí říkají šedesátá léta, ale kdyby tušili, jak málo o nich vědí, sežrali by nás závistí.

Pan Karlinec bydlel v malém domku ve svahu nad naší ulicí, v úplném konci naší části města. Svahy nad Frantincovým baráčkem už byly vlastně venkov rámovaný listnatým lesem, město se tu utopilo ve dvou rybníčkách, kolem bublaly bažinky, voněly louky a poslední pšeničné pole, Proškovo. K holičovu domu vedla strmá cesta, i auta s nejlépe nabitými bateriemi ji vyjíz-

děla s obtížemi, a i proto byl v našem kopci téměř vždy tolik potřebný klid k holení a stříhání.

Pan Frantinec, musím se omluvit, plete se mi dodnes ten hloupý klukovský žert, navíc vím, že se opakují... Ale co třeba dělají nůžky? Cože to provádějí s vlasy padajícími, když je jim konec, nevratně odpoutanými od hlav? Opakovaně je zkracují, stříhají, berou jim možné přesvědčení, že jsou trvalou součástí myšlení! Přitom kdo kdy dokázal, že mozek je nejhlavnější? Bez lebky by byl – a kdoví, jestli vůbec – plešatým modelem zvrásnělého jakéhosi pohoří, možná jen pahrbku. Není tedy třeba mnohem důležitější šišatá a do vlasů oblečená kost kolem něho, dole s dírou pro jazyk, který tam musí být rovněž, ale z jiného důvodu? A nemohou dětičkami mozku být vlásky, jež onen vnitřní závitník vykrmuje, kouká jimi do světa a dělá se, že myslí, a přitom možná jen opakuje, co mu vlasy vyprávějí...?

Pan Karlinec měl pro holiče vzácný dar. Vědět všechno, či o tom alespoň budít zdání. Dokázal vyprávět jako elektrický mlýnek na maso, to když chrlil dlouhý strašidelný příběh docela bez přestání, jindy zase jako by paličkou naklepával řízek, když popisoval fotbalová utkání ze všech možných mistrovství a koutů světa v přesně určených dávných letopočtech, případně vybuchoval jako tlakový hrnec, šuměl jako vysavač s plným sáčkem, řezal dřevo na cirkulárce, tiše vrčel coby vysoušeč ještě vlhkých dámských loken.

Pracovní dny trávil v dílničce na nabíjení akumulátorů docela sám. Ráno mu závozníci přivezli nové staré baterie a on pak až do páté hodiny odpolední nabíjel, do vyšetralých článků vléval životodárnou kyselou šťá-

vu, jako by obsluhoval podivuhodnou moštárnu na koncentrovanou iontovou tekutinu, jako by provozoval vinopalnu, lihovar, vždyť mnohé podobné si je podobné... Krásné místo, tahle nakyslá dílnička! Však také kromě baterií nabíjela i hlavu pana Karlinece, který, aniž by to věděl, taval v sobě okolní kyselé prostředí a kalil je v neuvěřitelně propletené kořání myšlenek, příběhů, sportovních výsledků a módních výstřelků, jež si všechny po odchodu z baterkárny při jízdě tramvají domů v klidu vytrídil a uložil do paměti jako do lexikonu či holičské encyklopedie. Doma donasál drobnosti, drby, vtipy a aktuality z časopisů a knih, a i ty, přestože povrchní a prvně použitelné pro blbce, zaevidoval, zaregistroval si je do mezírek mezi kůstkami hřebenu. Čím více ale věděl, tím více byl vnitřně znejistěný. Neměl nashromážděné znalosti, celou svoji lazebnicko-bateriální encyklopedii, komu vyprávět.

Žil totiž beznadějně sám. Co kdy vědomostně nabyt, promyslel a přeskládával v mysli, to mu zabralo tolik času, že se nestačil zamilovat, oženit, s někým se spřátelit. Nic ze života prostě nestihl zavčas.

Až tenkrát. Darem, náhodou, vzdáleně kolenatým dědictvím, či dokonce s vědomým úmyslem opatřil si pan Karlinec tu věc a s ní i novou živnost. Nikdo z okolí nic přesněji nevěděl, panovaly o té události na našem vršku jen dohady, potkávaly se s útržky vět, zapadaly a i se křížily se vzpomínkami pamětníků... Náš Kája, nakyslý nalévač koncentrované energie, si jednoho krásného slunného letního dne pořídil předválečné holičské křeslo! Docela kompletní, opatřené několika typy opěradel s chromovými nástavci, závity a pákami. K bytel-

né noze byla řemenem na broušení břitev přikurtována bedýnka s úplnou holičskou výbavou lazebnických instrumentů, strojků, nůžek, kartáčů a zrcadélek... Stačilo přikoupit voňavky, pomády, bylinné masti, vlasové vody a fotel přichytit čtyřmi šrouby k podlaze.

Jako první si ale pan Karlinec nechal od mého šikovného otce vymalovat firmičku, vývěsní štít z překližky:

Frantinec Karel. Holičství. Pedykúra. Masáže.

Písmo se tatínkovi zmenšovalo, jako vždy, když dělal něco, na čem mu moc záleželo. Holičství ještě udržel, H přesahovalo ručičkami i nožičkami ven z tabule, Pedykúra se kroutila chybami a Masáže už se musely hledat divadelním kukátkem.

Stalo se, že jednoho nedělního jitra můj tatínek reklamní štít dokončil a hned se vydal do kopce jej na Frantincův domek připevnit a do zdi domalovat chybějící části písmen. Opřel o vyčnívající balkon štafle, vysekal díry, zasádroval špalíčky, přišrouboval písmena, strefil se štětcem do předkreslených obloučků na zdi, a ve snaze nechat barvu zaschnout a později to vše přejet ještě jedním štychem zašel dovnitř k panu Karlincovi. Sotva usedl, přehodil mu lazebník nonšalantně přes hlavu sněhobílou košilku, tenhle grif získal při výměně baterií snad od pánaboha, vyklepl zdánlivé cizí přebytečné odstřížky vlasů, to ale jen jakoby, a pak zamáčkl okraj košilky tatínkovi za límec košile a téměř ho udusil.

Takhle nějak dle vyprávění vzniklo vyhlášené holičství pana Františka Karlince.

Tatínek v tom premiérovém dni nejprve poseděl jako dušný písmomalíř, poté chvílku jako host – a nakonec se stal prvním zákazníkem. Přes nadějný začátek dopadl

neslavně. Usnul v holicím křesle docela namol. Domů se vrátil až druhý den, neholený, s dechem plným kořalky. Ale to nikoho kromě naší maminky nikdy nezajímalo... Hlavně, že už bylo otevřeno.

Pozvolna jsme se stali stálými hosty Frantincovy holírny všichni z okolí, pilo se zde ovšem jen v onen první otevřací vývěsní den, jindy už ne, alespoň ne veřejně a před námi, adolescenty a dětmi. V holičství bývalo vždy krásné posezení, naši mysl mámilo množství omamných vůní, tužících vlasových laků, z nichž některé, námi potají rozptýlené, vypšouknuté z flakonů otevřenými okny, vytvářely lepkavou mlhu sládnoucí na jazyku. Do holírny proudilo bílé světlo jako bystřina z karpatských hor, pan Karlinec miloval světlo na svém kopci jako malíř impresionista... A toho vyprávění! Co všechno držel pan Frantinec v zásobě jako kompletní příběh, co dalšího, jaksi jen okrajově k základnímu syžetu přidal, jak fundovaně dokázal o všem a do hloubky i šíře hovořit!

Krásné to bylo místo, snad jedinou chybu bylo možné postupem času vysledovat, a možná si jí všímat víc... Stávala v rohu oficíny, jakoby omámená březovou vodou, kol dokola převyprávěnými příběhy, navíc oslněná ostrým sluncem, které se z jižní strany opíralo do zrcadel a zpětně prasátkovalo do očí nás, zákazníků a čekatelů na ostříhání. Pan Frantinec vedle té své chyby přešlapoval, a jakmile skončil vyprávění, zacvakal nůžkami, vstoupil do ní a schoval se tam jako uličník.

Neuměl totiž stříhat! Holit, natáčet, fénovat, zastříhovat, natož masírovat!

Dokázal bezchybně nabíjet akumulátorové baterie, jež

mu v zastrčené dílně na Starém Městě hlavního města republiky vracely zbytky, ne, přebytky kyselé energie, a on se tak mimoděk stal dokladem o proudění elektriny ve vodičích, byl živoucím důkazem platnosti Ohmova zákona, svedl by předvést překonávání překážek a odporů v drátech i tuhách verzatílek a své vnitřní přepětí vtělit do květnatého a poutavého vyprávění. Dařilo se mu rozpohybovat statické události v klaunská představení nabitá tisíci volty, a tak nakonec on, původce pohybu proudů, unavený a prokyselený nabíječ baterií, získával zpětně jakousi podivuhodnou vazbou náboj pro svůj podvečerní a nedělní život, v němž ve světle zapadajícího slunce či dopoledního rozbřesku bavil nás všechny, kteří jsme přišli do oficíny... Poletoval kolem holičského křesla, kmihal břity nůžek, poklepával jimi o kostěný hřeben a užuž se chystal na toho, kdo seděl, zakrytý už až pod bradu bílou košilkou, a těšil se a i se trochu bál. Nebylo se co divit, vždyť některým z nás nasazovali v dětství na hlavu kastrol, jiným v dospělosti třeba psí, neostřihatelnou hlavu.

Jak říkám, bylo to povedené holičství. Krásné místo pro budoucí vzpomínky.

Chodívalo se tam povídat a čekat, být na řadě, neremcat, nechat se předbíhat, poučit se a vzdělávat, povznést se nad obyčejnou frontu na cokoliv, co tehdy nebylo, kde být mělo... Čím rozsochatěji či květnatěji pan Karlinec vyprávěl, tím více lidí k němu chodilo a holičství mělo dobrý zvuk.

Jak jsem řekl. Ohmovy zákony, trojčlenka, sociologie, filozofie, politologie, jazykověda a historie sportu. Studijní program možná několika vysokých škol, v té době.

Pan Frantinec však počal postupem času kvůli vyčerpání z přednáškové činnosti v labeznickém salonu zanedbávat akumulátorovnu. Pracoval tam nedbale, nedolával nebo přelával kyselinu, začal chodit i pozdě do práce, přestal chodit do práce úplně, až ho vyhodili, přestože vlastně nebylo odkud, když nechodil a byl jen doma... Jenže v holičské se neměl čím dobíjet, nezískával onu kyselou pracovní energii, kterou by ve svém volnu následně mohl přeměnit v něco pozitivního. A tak při markýrování holičské profese se pomalu počal pan Karlinec odmlčovat, po čase už docela i dlouze mlčet, konečně jen chodit kolem křesla a přemýšlet... V duchu si zřejmě ještě napojoval souvislosti, které my jsme neznali, a tak někdo z čekajících často musel hodit berličku: „Kájo, Kájínku, jak bude hrát v sobotu Sparta se Slávií? A kdo myslíte, že nastoupí na pravém boku?“ A teprve na takovou hlasitou výzvu s sebou pan Karlinec škubl, trošičku se jakoby polekal a řekl: „Ach ano, ano, tenhle fór určitě neznáte...“ A začal hned se starým dobrým veselým vyprávěním, jak třeba Káda posadil Kolenatého na kád' pod hrušku Pláničku... Spustil koncertní vystoupení na hubu, jak s oblibou nazýval svá řečnická expozé v čekárně holičství, ale zapomněl, že to vskutku byla jenom čekárna... Odmlky a pauzy při přerušovaných koncertech, matiné, už bez proslulých přídavek, pokračovaly, a všichni jsme, nevysloveně, začínali tušit, že se co nejdříve, a tedy už brzy, musí stát něco nevyhnutelného.

Totíž že pan Karlinec naplní svoji touhu konečně někoho vskutku a krásně ostříhat. Dokonale, beze zbytku, možná i dohola. My děti jsme se pochopitelně bály nej-

více, na dětech se experimentuje snadno a vždy jsou chyceny jako první, nikomu přece nevádí, když jsou zkušebně ostříhány podle nejbližšího kastrolu nebo blbě či vzteklé nálady.

Ale ani k tomu se už zjevně nedostávaly milému sousedovi Karlincovi síly, chřadl nám před očima, krčil se, až se za holičským křeslem ztrácel. V podvečer zbyl z něho pouze vždy jen pečlivě vyžehlený bílý hacapláštík, prázdný, visel na háčku, jakoby vyfouklý větrem. V horní levé kapsičce břinkaly o sebe dvě břitvičky, jedna perleťová, druhá černá z barvené kosti, i hřebínek tam měl uchystaný, a v bočních kapsách další instrumenty, voňavkový flakon, jehož gumové nafukovátko mu plandalo z holičské kapsy jako veliký přívěsek na klíče od officíny Holičství a kadeřnictví hlavního města republiky... Občas pan Karlinec v podivném plášti, snad kostýmu z vetešnické půjčovny, prošel holírnou, povytáhl flakon a vymačkal gumovým rozprašovačem několik obláčků Lesní vůně, právě tak jako biletář z kina Lido, když bylo vyprodáno na nepřístupný film. Cosi při tom pšoukání nahlas prohodil, spíše zamumlal, jako že: „To se vám zase ve schůzi zapářily hlavy, soudruzí, že jste mně poslali synky ostříhat, aby se aspoň někomu z vaší rodiny pročistily uši!“ Ale nějak to ztrácelo starou dobrou protistátní kyselou šťávu. Už to prostě nebylo ono prvotní dychtivé oslovování (oslování) hostů, zákazníků, posluchačů a zarostlých, možná už zavšivených diváků, čekatelů i na nemožné...

Nejhůře ovšem bylo, když někdo z nás nevydržel nebo mu to už ve škole pod hrozbou vyloučení nařídili

– i taková totiž byla šedesátá léta – a přišel do Frantincova holičství ostříhán. To pak náš holič na baterky vypustil tak smutný a bolestný pohled, že jsme všichni ostatní jen mlčky seděli, styděli se za ostříhaného a raději se nikdo neoptal ani na kopianou, ani na výstřelky poslední módy, nezajímal se o politiku, nebyl zvědavý na nejnovější protistátní vtipy. Jen jsme toužebně čekali, až rozhlas po drátě odpípá šest hodin odpoledne, to se už měl zavírat krám, blížil se konec přesčasové holičské směny, a na všechny se samozřejmě jako vždy nedostalo. Končilo představení, pro tento den bylo po všem. Většinu z nás nebudou škrábat a svědit kratičké konečky nejprotivnějších zbytků vlasů, které se zapíchnou do košile ve chvíli, kdy se ostříhaný domnívá, že je ostříhaný a bude mít od popichování pokoj... Na tuhle obavu uměl pan Karlínek zahrát jako na nejlepší nástroj. Při odstrojování neostříhaného mu na poslední chvíli stříhl do konečků jeho kadeří, do pramínku vlasů, a odstřížky mu smetl za límec košile. „Pro dnešek končíme, přátelé, zítra je taky den,“ řekl nasucho, jako by ho všechny sliny opustily a nechaly mu v ústech jen slámu a pařezy, a tak jsme se všichni zvedli ze židlí i štokrlat a pomalu se rozešli domů.

Pan Karlínek měl na holičském pultu speciální stolní otočný zvoneček, takovým se dříve cinkalo na služebnictvo, ale v oficičně fungoval jako chytře nastavené přivolávkátko. Kdyby totiž do holírny přišel nový host a mistr byl právě kdesi vzadu, ve skládku šamponů a mýdel na holení, jenom by se krátce cinklo, a holičství by bylo promptně k službám.

Sám na tento zvoneček vždy pár minut po šesté dva-

krát zadrnčel, sem tam, tam sem, zběžně smetl černým smetákem vlasy nespadané z nestříhání a docela nakonec vždy sejmul ze zdi zdobně zarámovanou fotografií formátu 30x200 cm... Nechal si ji před časem udělat na zakázku. Nejprve mu ji odmítli zhotovit, jednalo se totiž o panoramatický snímek, přesněji o 5 fotografií 30x40 cm vedle sebe. Takové zakázky se v družstvu Ustalovač nepřijímaly, nevědělo se co s nimi, a tak objednávkou realizoval až po mnoha dnech přemlouvání fotograf pan Huber... Jeho péčí vznikl pečlivě aranžovaný záběr fronty před holičstvím, panoramatická fotografie zhotovená z několika řazených vedlejších záběrů, tak jak fronta stála a jak byla podivuhodně dlouhá. Tlačili se v ní a navzájem si při předbíhání všelijak ubližovali páni v černém, tesilovém i štruksovitém, v kloboucích, kuliších i placatých čepicích, někteří čouhali jen prostými holými hlavami... V hroznu fronty jsou tak navěky zachyceni zástupci všeho maskulinního občanstva naší čtvrti, kolonie, kopce nad Košířemi. Ti pánové stojí v tlačenici před holírnou, první ve frontě se mačkají už dovnitř, používají loktů i ostrých podpatků a špiček holí, nemohou se vejít, vždyť i čekárna je dojista přeplněná, nad dveřmi se skví tatínkův firemní nápis a všechno je to krásná fotografie, povedený reklamní záběr, což jsme ovšem tenkrát ještě nemohli vědět, nerozuměli bychom tehdy sloganu ani záměru. Byli jsme totiž o minus dvacet let blbí. Reklamou nevzdělaní. Ale dobře nám tak. Jak říkám, neviditelná ruka trhu, sociologie, ekonomie, brainstorming. Několika vysokých škol by na takovou frontu uchazečů bylo třeba. Naštěstí existovala nedoporučení, špatné posud-

ky, vyjádření uličnických výborů... Ale též na starém břehu u mlýna krásná místa a oči otevřené jako objekti-
vy nastavené na nekonečno.

Pan Karlinec tuhle svoji dlouhou komerční fotografii, obehnanou velmi krkolomnou černou lištou, prohýbající se uprostřed ve slepkách záběrů, vždy po šesté hodině, po zavírací hodině, sejmul z hřebíčků a odnesl ji kamsi do domu, tolik ji měl rád... A možná snad i, aby nebyl v noci tak sám, věšel si ji se všemi těmi chlapy už zvečera a jistě notně pracně nad postel, aby i ve snu cítil tu laskavou a příbuznou frontu pánů a s nimi všemi i vědomí zástupu stálých zákazníků, kteří nutně potřebují holit, stříhat, případně jen si tak posedět v napínavé družnosti. A tak, především v sobotu, někteří už od časného rána, seřazují se u dveří holírny, sami si dělají pořadník jako na nedostatkové osobní automobily, a pan Karlinec si musí přivstat.

Jednoho dne, v jednu sobotu, se náš obdivovaný Kája, Kájínek Frantínek, holič a správce skladiště akumulátorových baterií, tak podivuhodně blízko umístěného u židovských synagog a hřbitova na Starém Městě pražském, patrně rozhodl... Svítlo slunce jako vždy, když se u nás v okolí něco zlého mělo stát. Tu krásnou sobotu po poledni, kdy měl zrovinka otevírat holírnu, se namísto vykouknutí ze dveří náš holič-neholič ukrutně a nevratně pořežal. Na krku i na tvářích, nos si rozpáral středem dýchacích dírek, pravé ucho neušetřil vůbec. K zohavení použil dojistá obě své parádní břitvy.

Moji strýcové a tatínek jej našli v tratolišti zasychající krve, zjizveného, ale dosud živého, a hned jak popadl dech, zlobil se na tyhle své nejmilejší zákazníky za

záchranu života... Zešílel totiž ze svého osudu, z neschopnosti naučit se primitivní zručnosti. Cvakat nůžkami, dělat pěšinky a mezery mezi mastnými společenskými pomíjivých ozdob cizích hlav... Že uměl krásně svoji nedokonalost zamluvit a zabalit do pěkných řečí, toho si sám na sobě přestal vážit, možná to ani nevěděl, jen se řečnickým způsobem chystal něco opravdového udělat a netušil, poctivec, že k řečnění mluvků činy nepatří... Chtěl skončit s tlacháním a věnovat svůj další život řemeslu. Ale!? Jak dlouho mu to milé chození kolem horké lazebnické kaše vydrželo!? A nestálo to přece jen za něco? A především pro nás, kteří jsme se sezením s cizím neštěstím učili přijímat ta svá, budoucí?

Dnes, zohyžděn, tráví pan Karel Frantínek zbytek svého nešťastného života v ústavu pro šťastné i nešťastné choré.

Už nikdy nevyšším jeho koncertní vystoupení na hubu, a tak jen občas, když si bříšky prstů letmo přejíždím po tváři, ucítím jizvu vedoucí od pravého obočí až ke kořeni ucha... Vzpomínku na podpis pana Františka Karlince, který se jednoho dne, potají, rozhodl za tichého souhlasu mého tatínka vyučit holičskému řemeslu na chlapci, jemuž se ve dvanácti letech života dosud nevyklubal ani chmýrek pod nosem.

V takové vzácné chvíli kmihne mi vždy hlavou vzpomínka na podivuhodný osud a život onoho zvláštního a ojedinelého člověka, upomínka i na bolesti našich životů, jež jsou v jizvách jak ve hřbetech knih navždycky vepsány a občas, nejspíše za špatného počasí, kdy se šrámy a jizvy nejraději otevírají, otevrou svá špatně sešitá ústa a křičí... Vždyť stále chtějí dosáhnout na ruko-

jeť břitvy a oholit vlastní tvář jako prdelku nemluvněte. Jako zlatavý sluneční rozesmátý a rozvyprávěný kotouč, který zdobí každé správné holičství v době, kdy nám bylo nařizováno se stříhat, abychom mohli postoupit v ročníku, složit zkoušku, zúčastnit se povinné schůze, podat si přihlášku, uklonit se před krácejícím uličnickým výborem na jeho odpolední procházce po nedělním žrádle, a vstoupit tak, náležitě upraveni, do života, přeplněného kyselou akumulátorovou energií s navždy vypálenou pěšinkou ve vlasech, jež pan Karlínek měl tolik rád, že je raději nestříhal a nechával je nám, klukům, do těžké budoucnosti dlouhé, nepoddajné, přes uši a vzadu na havla.

Miriam, ach, Miriam! Krásné, vzdálené, romantické jméno. Bez dušičkového kalendáře by mně snad ani nepřišlo na mysl!

Jiný by se domníval, a právem, že nelze za celý dlouhý a rozmanitý život potkat dívku s natolik tajuplným a voňavým jménem, jež samo o sobě probouzí nezapomenutelnou hebkost první lásky. A že když se takové setkání někomu pošťastní, získá do života obdivuhodný vklad. Mnohé prožije včas a poznané zužitkuje pro obohacení svých doposud chudých, protože nezamilovaných sbírek. Těžký úkol!

Kdyby štěstí bylo vidět předem!

A přeče! Já je, ji, potkal. Miriam Rosenthalovou, dívku porcelán. Křehkou, bledou, cudnou, zvlněnou v nejjemnějších linkách mladičkého těla proudem řeky nadechnuté k peřeji, cizelersky zdobenou zlatými obroučkami úsměvů a dychtivě pootevřených rtů. Vzpomenu-li na

Miriam, zčervenám a zastydím se potřebou pozpřeházet knihovnu a tu podivuhodnou sbírku vzpomínek na studentskou lásku znovu najít.

Každý ji otevíráme jinak, odjinud, listujeme polozapomenutými herbáři a zápisníky, s ruměncem ve tváři přeskakujeme stránky, nezachytíme ale, co vymazalo se nám nebo uniklo v májovém večeru, často přečteme jen názvy kapitol, občas kdosi z nás zachytí slabiky mlčení, nešťastný výkřik do noci... Já ale dnes pečlivě obracím stránku za stránkou, nechávám mezi zvrásněnými prsty míhat tenký průsvitný papír jen zlehka, jak motýli křídla oprašují, když se jich nechtěně dotkneš, ořeš chmýrky jejich pelu a cítíš, že jeho ztráta dosud není tak velká, aby křídla ještě mohla sloužit k odletu... Skládám listy vzpomínek jak perleťové střepiny z rozbité střenky památečního nože. Nezapomínka přichází sama, nasycuje se, zvolna, jako mohutná pomalá vlna se stříbrnou pěnou na hřbetě a přináší poslední dílek obrázku, nejvěrnější zachovanou konturu dívčí podoby snad ještě někdy v budoucnu restaurovaného plátna.

Miriam. Krásná Miriam Rosenthalová, na niž jsem už téměř zapomněl, a přesto mně nyní po kouskách, písmenech, slovech a jejich odrazech či odlescích už pouze její jméno připomenulo příběh, jehož jsem byl součástí... Snad bych se mohl domnívat, že právě tak Miriam při náhodném setkání se jménem mým si vzpomene, usrkne ze svého porcelánového hrníčku plného vzpomínek, má-li jej, má-li je.

Ale mohu já být součástí jiných vzpomínek? Vždyť co pro mne je určeno k zapsání až kamsi nehlouběji, jiného přelétne vlaštovčím letem do teplých krajín země-

koule a ani nemusí vědět, kde ta místa jsou a že vůbec létat je kam.

Miriam bydlela ve velikém bílém činžovním domě ve Vršovcích, v postranní tiché a klidné uličce. Děti tu nejezdívaly na kolech, ulice byla v strmém kopci. Dům se v ostrém úhlu dotýkal chodníku mnoha řadami černých kachlíček dosahujících pevně až k parapetům oken zvyšeného přízemí. Psi tu nedělali čůravé flíčky, vzlínající sůl ze základů nekreslila mapy prolínání starověkých kultur... Noblesní dům, bíločerný shora, černobílý zdola, dlaždice se mu leskly a zrcadlily občasný děj v ulici jak na divadle, když za tmy kdosi tajemný přenáší kulisy a ty cítíš jeho pohyby, slyšíš šumot temných hedvábných látek, jež svěšovány a povytahovány odněkud jinam posouvají děje.

Tady jsem dny a týdny a měsíce čekával na Miriam, stával jsem v prudkém kopci jako malíř pokojů na štaflích s nástavci pro malování schodišť, přesto mne svah neustále stahoval svým sklonem, trvale mě vyváděl z míry, z rovnováhy, a já tak, krůček po krůčku, nechtěně, se spouštěl až na spodní křižovatku s hlavní vršovickou ulicí... Odtamtud jsem už ale neviděl na dveře porcelánového domu, a musel tak častokrát během čekání opět vyjít celý kopec zpět vzhůru, raději jsem občas vystoupal o dům výše a čekal na Miriam už tam... Chodívala domů i ven z domu velmi nepravidelně, často v jiných hodinách, než v kterých já mohl čekat, nebyla dochvilná, její čas plynul podle jakýchsi jiných zákonitostí, a tak zdaleka ne vždy jsem se jí dočkával a musel jsem pak, přeplněn zbytečností čekání, rozčilen ze zabitého a zmarněného času, musel jsem velmi

dlouhou cestou jít domů, nešťastný, smutný, že nemohl jsem vstoupit do života té tajemné dívky, že znovu se mi nepodařilo ji oslovit, spojit se s ní, obejmout ji a kráčet pak s ní ruku v ruce do jejího bytu, do třetího patra bílého černě kachlíčkového domu, který byl celý jako ona, jako Miriam, černá a bílá, černý a bílý... Zářivými oranžovými vlasy mě kdysi okouzila, avšak svetry, šaty, pláště, šály, snad i stíny oblékala a nosila jen ve škále mezi černou a bílou. Proto její vlasy tolik vynikaly a oslňovaly kolemjdoucí i čekající, vlastně nás všechny... Byla natolik podobna tomu kachlíčkovému domu, bělavému a černému zároveň! Protiřech, čára rozdílu, co spojuje i dělí, kontrast, šachovnice, na níž jsem v těch chvílích stával a obdivoval krásu i ladnost bílých figur na černých polích a očekával příchod nebo návrat dámy, která jako by, snad i kvůli mně, byla vyřachována dávno před počátkem partie.

Můj smutek narůstal, čím více jsem snil o návštěvě projasněného bytu s obrovitým zrcadlem v hale, jež Miriam sleduje jako ochránce jejího soukromí. V každém snu zachytilo můj obraz ve chvíli, kdy objal jsem Miriamina hebká ramena a skloněn v dychtivém očekávání ji následoval k vysokým dveřím opatřeným mosazným kováním v bocích. Tluma pantera otevřela bílá křídla tiše, samozřejmě, tajuplně. Tak, jak jen jedinkrát se dveře panicům a pannám otevírají, tam, kde štěstí pořád ještě není vidět, protože je ho tolik, že to nevinní nepoznají...

Sny usínaly brzy a já, ztrmácen, docházel jsem denně pozdě večer domů, zoufalý ve svých touhách a přáních, prahnoucí po seznámení s dívkou, již jsem potkal při

osamělých potulkách městem... Tehdy jsem zanechával pohledy na všech vzrušujících místech ženskosti či jen prosté dívčí krásy, to jediné mě zajímalo, ovlivňovalo mysl i konání, byl jsem omotán sítí, která sice umožňovala dýchat, vidět a cítit, ale zamezovala pohybu, svírala svaly, klouby, nepovolila vykročit k činům... Až Miriam způsobila, že jsem v sobě prvně soustředil sílu a odvalu prokletit se pavučinou představ a tužeb, jež mne obepínaly, svazovaly i řeč a bránily v potřebě za něčím, za někým jít...

I proto jsem vykročil, tenkrát, po prvním nevědomém setkání, za bílou průsvitnou dívkou, která prošla kolem mne jako rozpálená čajová konvice, a sledoval její cestu, kroky, pohyby, vlnící se boky... Jednou snad se i otočila, pousmála se a jemně pohnula rty, nezrychlila však, přestože jsem jako beran dusal pár metrů za ní. Podařilo se mi ji tak vysledovat do tiché vršovické ulice, co svazovala se ke spodní křižovatce tak prudce, že až lálala k výskotu a kopání do míče, třeba jen pro radost, kamkoliv vzhůru. Však míč se vždy z kopce vrátí, to jen když ho nechytíš či nedoběhneš, dole v křižovatce ho roztrhají ocelové kotouče tramvajových podvozků a zmizí on i hra.

Vystopoval jsem svoji první lásku až k bíločernému domu a týdny tam na ni čekal. Určitě jsem ji občas mohl zahlédnout, ale vždy k mé smůle jsem, možná že i z dlouhé chvíle, poodešel od domu a sesunul se, spíše skutálel, k tramvajové křižovatce.

Nikdy jsem s Miriam nehovořil, ani si mne nevšimla, tahle krásná tajemná láska, již pojmenoval jsem podle vizitky na kudrnatém mosazném štítku pod jedním ze

zvonků... Učarovala mně sestavením už tak krásných samotných písmen do jména, jež mohlo patřit jediné dívce z domu ve strmé ulici, ve velikém hlavním městě republiky, dívce, která o mé lásce nevěděla, netušila ji a nikdy se o ní již nedozví.

Před nedávnem jsem u jednoho přítele prohlížel z krabice od bot asi náhodně vyhřezlé staré fotografie, zažloutlé, nalomené, oždubané v rozích, přesto plné polozapomenutých chvil a zastavených příběhů... A najednou mně připadlo, že se pomalu propadám jakousi známou vršovickou ulicí a schodištní štafle mně přelamují údy i paměť v šíji... To přece nemohla být ona, Miriam! Ne...! Ale ano, jistě, byla to ona! Objímala mého přítele, měla černé oči a svetr, bílé ruce a obličej. Růžky fotografie byly popraskané od zteřelého lepidla, jež je chtělo pevně udržet v dávném svatebním albu.

Vlasy nebyly zlaté, fotka byla černobílá.

Přítele jsem se raději na příběh té dávné fotografie nezeptal. Skutečnost by zastřela moje vzpomínky na zlatovlasou a bíločernou Miriam a její křehkou porcelánovou fotografii, kterou uchovávám hluboko v albu své duše.

Vzpomínka by zežloutla jak špatně ustálená citlivá vrstva a já bych nikdy neuviděl štěstí mé první lásky, jehož hodnota je trvalá, proto určená k občasnému rozpomínání, jakže vlastně štěstí vypadá, když konečně přijde doba, že je na ně vidět.

Mohl bych zakončit tento dušičkový týden, který každoročně v mé paměti rozkrývá vzpomínky na osudy, co potkal jsem se s nimi či ony mýjely mne a jen svým

okrajem, jakoby cípem kabátu, o mě zavadily... Mohl bych skončit a nevzpomenout na Liběnu a Emericha, oba jsou v různých kalendářích uváděni, oslavováni tedy rovněž v tomto týdnu, jenž se potkává s dalším měsícem podle řazení dnů v novém roce. Dušičkovému času tak přibírá či odjímá příběhy... Jistě i v mém městě žijí lidé těchto jmen a možná zajímavých osudů. Ani jednoho z nich neznám, nepotkal jsem se s Liběnou ani s Emerichem, nikdo z mého okolí se tak nejmenoval. Měl bych skončit? Ne. Dnes, zítra, za týden, za kdovíjak dlouho mohou mě tito lidé při nečekaném setkání nakazit smíchem, oslovit smutkem, mohou mě ovlivnit v krocích následných, proto se musím o jejich dušičkových jménech alespoň zmínit, neboť jsem povinen si je předpovědět, připravit se na jejich osud, třeba i společný příběh, a pokusit se jej zaznamenat, jak nejpravděpodobněji se bude odvíjet.

A mýlím-li se, zmýlím se. Co proti předpovědi lze konat, zvláště když je pouze předpokládána, podivuhodná, je pouhým souhrnem událostí, do nichž zasazují cizí životy, jež kdybych směl popisovat jako skutečné, mýlil bych se v jejich předurčenosti, byly by mylné, a přesto živé, zmýlené od okamžiku, když jsem do nich vstoupil a chtěl někde kolem nich šátrat po štěstí, po němž si možná šlapou samy, a proto je nikdy nemohou uvidět.

Takže až jindy.

Nebo se to už náhodou stalo s dušičkami, které jsem vyfoukl k nebi a na hrob jim položil vzpomínku?

Nevím.

O nepovedených osudech

Někdy sám sobě vyprávím o podivných, nečekaně zamotaných a nepovedených osudech a hlavou se mi mihají obrazy lidí, kteří, když jsem je náhodně potkával, jako by byli stále jen v černém, smutečném... Vždyť více se lidé trápí, než veselí. Bolest v životě bývá silnější, přitom smíchu i rmutu by mělo být tak akorát, alespoň způli, všeho skoro nastejno. Že to tak není, potvrzuje moje teorie nepovedenosti životů, původně vedených k úspěchu, radosti, štěstí, zakončených však podivuhodnými okolnostmi v docela opačném směru.

Jedné mé staré, staříčké dobré známé se k takovému životu navíc nezdařila i smrt, vlastně cesta k ní. Nešťastně si ublížila, přestože byla ve vysokém stáří ještě jako rybička, čilá, voňavá a čistá. Rád jsem k ní chodil na návštěvu. Pozoroval jsem ruce té staré dámy, připadaly mně jako plující labuť. Na matně se lesknoucím ubruse s jemně vyšitým monogramem se krásně vyjímal, tvořily s ním harmonický a uklidňující celek. Dva snubní prstýnky navždy zůstaly na jednom prstě, vrostlé pod prostředním kloubem do tenké kůže, jako kroužky poznání z návratů... Dlouhé chvíle jsem tu starou paní nechal vyprávět o celém jejím bolavém životě, snad ani takový vždy nebyl, ale seschl se jí do jediné nešťastné hroudy dávné hlíny, z níž koukaly okoralé kořínky vzpomínek a uvnitř těžce dýchal ještě živý kořen.

Vlastně to bývala vždy jen chvilková návštěva, ale pro milou starou paní znamenala nejspíše celou věčnost, v níž si mohla postěžovat, posmutnit, poplakat. Já na ni skoro nepromluvil, jen se díval po odžitých vě-

cech, po bytě s dávnou kudrlinkovou malbou, zaříznutou pod stropem nehezským fialovým rámečkem jak smuteční pentlí na kraji nebe, klouzal jsem pohledem po jednotlivých kusech nábytku z mnoha pokojů, určitě kdysi mladých, plných života a jeho užívání.

Nechával jsem se unášet vyprávěním, vzpomínal s tou stařínkou noblesní dámou na mnou nepoznané, na dávno mladé, tedy s životem před sebou a vlastně už za ním, a vždy, když jsme se pak před mým odchodem loučivali, řekla moje milá paní: „To jsme si dnes krásně popovídali, přijdete znovu, vidíte?“ A já chodíval i dvakrát za týden, na kávu a keksy Petit Beurre, nikdy jsem je dříve nejedl, suchotou drhly na jazyku, ale v tmavém bytě nad domovním průjezdem, studeném a nevlídném, voněly jako chléb s máslem a medem a chutnaly jak od babičky z pohádky.

Ten byt byl rozdělen, bydlely v něm dvě sestry. Zprvu jsem byl přesvědčen, že měly by se po svých samostatných životech, nyní do zbytku posledních chvil vkloubeny, spolu milovat a ctít a rozumět si bez zbytečného slova, vždyť co krásného je ještě čekalo... Ale život se ani jedné nezdařil, jak by chtěly, možná jedné více než druhé, a tak se spíše hádaly, než milovaly, zle se rozkmoťovaly, o malichernosti, o snítko, pětikorunu, korunu, desetník. Chorobně střádaly své pětikoruny, koruny, desetníky, více jim ze stoosmdesátikorunové penze nezbývalo, šetřily vodu i elektrický proud, a tak večer seděly jen potmě, chodily potmě, ukládaly se do postelí potmě, sešeřeny, stařenky. Zato za dne byly hrdé jak za starých dámovských časů, ani slyšet nechtěly, že bych mohl připlácat na jejich tak zbytečně nastřádaný

proud a ony by si ho obě mohly večer pustit... Až jednou ta moje stará, staříčká paní upadla v noci a ve tmě tak nešťastně, že si zlomila nohu v kyčli. Zradila ji ušetřená tma... Za týden po operaci zemřela na těžkou uremii, stav, kdy čůrání neodchází z těla. Zemřela nešťastně a zbytečně, kvůli jediné žárovce s vláčkem, jež nerozsvíceno, nerozžhaveno, přerušilo život, ve výsledném součtu spíše horších událostí nepovedený... Zvláštní je, že celkový součet nepovedených životů vychází kupodivu jako svět, kde je dobře, kde se dobře daří, i když je zle, svět, v němž stojí za to, byť podivuhodně, žít. A to je podivné, povedené.

Po několika dnech jsem se přišel rozloučit i se vším, co nebohou stařenku ještě nedávno v jejím bytě obklopovalo. Sedávala kolem svých věcí vždy za stolem jako dáma z dávného noblesního žurnálu a já si chtěl vytrhnout titulní stránku na památku. Přišel jsem po jejím nepovedeném, nepodařeném zemření, kdy vlastní tělo se jí pomstilo za tmu v žárovce, však chtěla si jen pár kroků poodejít a přisednout do obruby naprasklého květovaného nočníku. Na záchod bylo v bytě daleko, ke všemu zlému stál napůl cesty k sestře té staré dámy a žárovka na zdi patřila již k jejím elektrickým hodinám, a tak nebylo vůbec myslitelné toaletu večer použít. Navíc druhá dáma přes ni chodila do společné kuchyně k oknu do světlíku, kde chladila si máslo a mléko, a tak překračovat ve tmě čůrající sestru bylo i ze strany druhé sestry nemyslitelné, nepředstavitelné. Natolik nešťastně byl byt rozdělen, i když toto už bylo vnitřní dělení starých dam, které si následně rozdělily byt, přidělený jedné z nich za původně obývané celé

první patro velikého činžovního domu na Smíchově. Druhé z dam sebrali byt na Vinohradech také celý, také v prvním patře, rovněž původně v jejich domě.

Vždyť říkám, životy se jim nepovedly, osudy se k nim nezachovaly přívětivě.

Přišel jsem tehdy pozdě, dopoledne jsem musel do školy a byt dříve plný milých věcí jsem našel podivuhodně prázdný. Bez záclon, peřin, obrazů, koberců a linoleí, bez rozhlasového přijímače a mosazné stojací lampy, určitě i bez žárovky 25W na toaletě, bez karaf se zabroušenými hrdly, bez lžic blyskavých jak v rybníku měsíc, bez sad stříbrných příborů a dezertních lžiček... Stál jsem v bytě beze všeho.

Pohybovalo se tu ale plno mých blízkých příbuzných, šlapali po dávných vysvědčeních, křestních a oddacích listech, kopiích stvrzujících árijský původ nás všech, překračovali hromady akcií, které jsem jaktěživ neviděl, cetek i podivuhodných písemností, kvitancí, úpisů, smluv, úředních lejster s nádhernými otisky obrovských razítek a polámaných zbytků pečeti vosku, milostných obálek, pohlednic z Benátek a Paříže, a já stál mezi tím vším u vytržení. Příbuzní procházeli pokojem jako nevýrazné loutky bez obličejů a rukou, jako šedé postavy, mrtvolné a zapáchající, čímsi spokojeným naplněné, přestože bylo pár hodin po obřadu... Jen úplně vyprázdnit ten byt a už odejít a zanechat toho ubrečeného mladíka samotného uprostřed vyřazeností, odpadu, zbytku nepotřebného.

Pro mě pokladu, bohatství po odešlých a nikdy zapomenutých.

Poklekl jsem a probíral papírek po papírku. Bylo to

jímavé, věci voněly pohodou roků uplynulých, klidem uleženosti na dnech šuplíků, které se už neotvíraly, nebylo totiž třeba, bděly nad nimi krásné ruce se dvěma snubními prstýnky, o nichž ani nevím, zda milou starou paní doprovodily až na konec cesty, musel jsem do školy, přišel tak i k předávání zemřelého šatstva k pohřbu pozdě, a později, těsně před obřadem, jsem si jen stačil všimnout, že ruce neměla sepatřené, ale skryté pod černým šálem.

Na zemi plné prázdných pouzder, krabiček, etují, ale i dosud přistávajících lejster a dávných dokladů jsem se v okamžiku rozhodl, že já budu tím, u něhož všechno tohle vzácné smetí bude ošetřeno, já budu uchovatelem dokladů o prožitých dnech, rocích, o celém jednom dávném nepovedeném životě... A už byly moje! Nejprve dopisy, jejichž obsah mě jednou naučí pochopit lásku, dlužní úpisy, jejichž částky není komu vrátit nebo je zinkasovat, sepiové fotografie od fy Langhans Prague, o kterých mi nikdo už nepoví, kdo je portretovaný, cí byla tahle svatba, zdali dítě v kočárku nebyla náhodou moje blízká příbuzná. Nakonec účtenky, darovací dokumenty, návody ke kuchyňským přístrojům na kliku... Přestal jsem vnímat rej a šumění pozůstalých, kteří jak kostlivci se ohýbali pro každou maličkost, není-li tam zapomenutá perlička, brilliant, z modlitební knížky takhle vypadl možná tucet vysušených čtyřlístků, z nichž zachránil jsem před šlápotami příbuzných alespoň jeden a vložil ho zpět do odhozené svaté knížky. Odkudsi se přikutálelo kamenné těžítko ohlazené proudy dávné řeky, pokojem lehce poletovala pírká z natrženého sypku poloprázdného polštáře, kdosi ura-

zil ucho nočníku a zakopl je dál pod postel. Vše, co mně se zdálo cenné, padalo k zemi, jako by to návštěvníci bytu pro mne uchystali, ne, to je příliš milostivý výraz! Oni v rohu pokoje vršili hromadu odpadků, rum nepotřebný, smetí pro popelnici... Nikdo nemohl tušit, že právě tam já budu králem! Tam že budu jediným a hlavním dědicem té staré dámy, mé babičky, čistounké a pohádkové, však jen já jediný ze vzpomínkových vyprávěnek věděl, co, jak a kam se nejhloběji zakleslo v její mysli a je třeba to ochraňovat. Příbuzenstvo za ní nejezdívalo, bydlelo daleko a v hlavním městě republiky jsem blízký zůstal jedině já. Z častých návštěv jsem brzy rozpoznal, kdo a co a kdy babičce svojí věci, kterých tolik shromažďovala, připomněl, kdo a co je, kým a čím byl... A já nyní, v rohu místnosti, zbavené již skříní a nikdy nezapnutého televizoru, garnýží a všeho, co v bytě s babičkou ještě před několika dny přebývalo, v tom neklidném nepořádku, teď už vlastně v klidném pořádku, našel jsem pod zmačkanými papíry obrovskou koženou šrajtofle s regály jak z vyhřezlého měchu harmoniky, jak od vrchního z dávné kavárny, a byla to šrajtofle po tatínkovi mé staré dámy, po dědečkovi k mé babičce, vždyť to opravdicky byla i moje babička... Několikaposchodová kasírka jediná zbyla po jejich a vlastně dodnes naší dávné hospodě v Nuslích, a měla by se za normálních časů dědit jako památka. Byla z jemné telecí kůže, hebká, hebounká, s jemnými vlasy, a já ji držel v tiché úctě před dávným panem hostinským a pozdvihl ji do výše. Vtom ke mně přistoupila první a nejdůležitější pozůstalá dáma, vytrhla mi moji restaurátorskou relikvii, roztáhla harmonice ve šrajtofle

nohy, prolisťovala fochy i fůšky, jako knihu když člověk prohlíží, jestli náhodou není vkladní na papírové peníze a nezůstala-li v ní kdesi pozapomenutá korunka, krejcar, zlatka, dolar, šilink... A že nic, pustila ji volně rukou s brilianty čerstvě navlečenými na kostnatých prstech, jež svíťily jak bižuterijní přezky na kabelkách do plesů druhé kategorie. Šrajťofle padala k zemi, ke mně, na moji hromádku odpadků, cenností po mé staré paní. Já ji miloval, a přišlo mi vkleče mezi odhozenými věcmi strašlivě líto, že zemřela nešťastněji než jiní lidé, jejichž úmrtí ani životy jsem neměl možnost poznat, kolem nich jsem jen procházel, míjel se s nimi a nezapomínal se jejich příběhy, večery, nemocemi a nešťastnými osudy, protože ať bych se zeptal kohokoliv, jak se má, řekne, že špatně nebo dobře, ale to víte, mohlo by to být horší a lepší... Jak potom mám já posoudit, proč vlastně lidé žijí, kde je hranice mezi lépe a hůře, zda nepovedené osudy a příběhy jsou jenom podivuhodností, kterou si ten, kdo ji žije, uvědomuje jen zřídka, kdy život se mu právě nedaří, anebo když naopak má z každického dne radost a pohodu, prožívá štěstí a žužlá karamelové bonbony, nevzpomene si, že to může být jen cukrová mámivá chvílka, náhražka životní slasti, a přesto, pak celkově, když nakonec jiní sčítají jeho nepovedenosti na straně jedné a nasládlé pokrutiny na straně opačné, když sečtou vše, co si odnášejí živí do věčné smrti, každý pak, i třeba nepovedeně, neuvěřitelně nešťastně, sám umírá a toužil by křičet: „Je tu krásně! Je tu krásně a já bych ještě tolik chtěl žít...“ Jenže to už dychtíví klepou na dveře a hlásí se o staré věci, odešlé s jejich už teď zemřelým blízkým v bláhové naději, že

se jim v novém společenství bude povedeně vést. Ne. Že se s nimi budou dobře mít.

Ano. Člověk by si měl na onen svět vzít nejen duši, ale i věci, s nimiž žil. Vždyť jen tím, že se jich dotýkal, dával jim lásku a život. Je nehezké a nemravné hrnout si z dosud živých věcí slupky do cizích, přestože příbuzných těl.

Jednou jsem četl poslední věty, šepoty a výkřiky slavných lidí. Byly moudré, průzračně objevné, docela prosté. Vydaly na kapitolu jakési smutné knihy naplněné citáty o všem. I smrt se hodila... Zapamatoval jsem si, že každý, i ten nejobyčejnější člověk, nepoznamenan vlastní pompou, věhlasem nebo historickou úvazbou na cokoliv do dějin lidstva zaznamenanatelného, se v posledních okamžicích vědomí pokouší zahustit svoje poznání života, veškerou zkušenost, své všechno do jediné věty... Jistě sám nejlépe ví nebo tuší, že i on dojísta nepodařeně odchází za hranice vědomí, za hranice dnů, co stávají se dlouhou nocí, aniž by jí byly. Vždyť i v další den, k sakru, pro jiné pořád ještě svítí slunce...! A přál by si, určitě, odcházet připraveně, podařeně, s úsměvem na rtech. A tak si namlouvá, že vyslovuje svá poslední slova jen jakoby na krátkou rozloučenou, vždyť život tu s ním určitě ještě zůstává... Přece není možné, aby odešel právě v tuto chvíli!

Vzpomínám si i na jiný nepovedený osud. Nepodařený život pana Kocába z leteckého kroužku Aeroturist. Ten kroužek se rozpadl, a přestože měl po určitou dobu alespoň jméno, nikdy nikdo z něho k oblakům nevzlétl. Mládenci neměli vlastní letadlo, nevstoupili do povoleného leteckého spolku, jenom se chystali létat

a o svém budoucím létání krásně a dlouze hovořili, těšili se při dlouhých nočních debatách v jedné městské kavárně, kam nastrojeni chodívali každý čtvrtek v 15.30, jak hodiny, co se nepředcházejí ani nezpoždují, krásně si tam vyprávěli o veškerých novinkách v letectví, o rekordech a aerovynálezech ve Francii, Španělsku a v Německu. Později večer pak vždy, rozjaření, běhali zprudka ulicemi, ruce mívali rozpažené jak aera, o nichž snili, že brzy už alespoň jedno jediné bude jejich, že si na ně vydělají brigádami na letišti, že docela malé aero se stane inventárním majetkem kroužku Aeroturist, a takto natěšení i smutní zároveň, jako nenaplněný sen, vždy odlétali domů k manželkám a přítelkyním, konečně letěli spát, do snů, jež jim už nepatřily, protože k nim při schůzce kroužku, sníce, zalétli.

Sen je jakoby tvůj, ale přesto trošku cizí, ve spánku nepřistaneš a před jiným ho pod polštář neukryješ. Náhodou či úlekem z procitnutí si zapamatuješ jen jeho zlomek, mžik, jak láhev krásnou když rozbiješ v popelišti a v ruce ti zbude jen hrdlo, pouhý konec či začátek něčeho, úmrtí či zrození snu, který není tvůj, přesto v rukách se blýská kousek tvého jícnu, teď cizího střepu, a už ti z něho i upíjejí... Vždyť ve snech je jen tolik skutečnosti, kolik se nám jí zdá.

Je kdesi takové letiště, letiště pro sportovní a podobné záležitosti určené, vůbec není rozhodující, ve kterém městě republiky leží, nedůležité pro mě je i to, že tam, v prkenném domku pro hlídače, žije pan Kocáb, nepovedený svým osudem k létání, podveden životem i kamarády z kroužku Aeroturist. Pracuje tam jako správce rozlehlé zelené plochy, která by se jednou mohla stát

důstojným místem k poslednímu odpočinku nepovedených osudů a jejich schránek... Ano, ano, tenhle hřbitov obhospodařuje a kosí pan Kocáb, poslední z těch, kteří, bezkřídlí, drží se snů jak větví, když pro hrušky se za mlada vyšplhávali.

Nedávno jsem se mihl u něho návštěvou, beze slova uvítání mne poznal, trochu se sklonil, když upravoval lana u strážní boudy, možná slunce jej trklo příliš do tváře, a i já, beze slov, pouze s neuchopitelným pocitem zaznamenání dávného setkání, jsem jej v hlubokém nádechu minul... Oba jsme ihned věděli, že jsme se po letech našli, že společně, jen každý jinak, víme, oč jde, že nepovedenost životů a osudů je v podstatě jejich povedenost, vždyť opačně to ani nejde, jinak by se nežilo... Člověk se rozlétné a je hrdý na svůj let, při přistávání trochu skloní hlavu, snad sluncem zasněn, houfem poutníků míjen. Ti ovšem nevědí ještě nic o létání, ba ani dosud nezaznamenali cizí let, vždyť rostou jim teprve křídla...

Životem se pro každého otevírá neukojitelná obrazárna nepovedeného, nádhera nás, postižených docela obyčejnými osudy... Jako když do hrnku naléváš čerstvé mléko a ukápněš vedle, na starý dřevěný okenní parapet, odkud se staré, staříčké babičky do ulice a předzáhradek vykláněly. Loužička mléka, několik kapek vyli­tých vedle kafáčku se zasychajícím škraloupem, patří jak obrázek ke konévce s mlékem, a není to osudem nepodařeno, nevyvedeno špatně, je to nádherné: bez tebe by se nenaplnil džbán, sklenka, krajáč, bez vylitého není naplněné, i v pár kapkách naděje se dá žít.

A to je nespíš podstata nepovedenosti, vlastně krás-

né povedenosti osudů a životů a smrtí, jíž se nedaří či daří vždy tak, jak my chceme, jak my, ovlivňování a ucmrndávání do všeho a všude tam, co zůstalo s námi nebo i odešlo, vyprázdněno, s jinými... A žijeme tu, krásně, asi...

Ani jsme si s panem Kocábem nemuseli tohle všechno říkat. Rozpažili jsme do křídel a rozeběhli se po rozlehlé zelené ploše letiště, možná hřbitova, anebo hostince mého dávného příbuzného. Nevím.

Jednou se i mně možná přihodí staré. Bolavé, nepovedené. Rád bych si na cestu svítil a vletěl do cíle s rukama i duší dokořán.

Čas návštěv

Ten člověk, muž jakýsi, na první pohled vlhký a pod pažďími určitě zapocený, krátce zazvonil, a aniž bych stačil se ho na cokoliv optat, hbitě se kolem mého rozespalého a polooblečeného těla protáhl domovními dveřmi a už stoupá po dřevěném schodišti, pozorně si prohlíží obrazy předků, pomalu je míjí a nad každým jen tak zlehka pokyvuje hlavou, jako by si k čemusi přitakával, ujišťoval se v jakémisi bývalém rozhodnutí, že bylo nejspíše správné, je tu dobře, nezmýlil se v adrese.

Najednou se zprudka otočil, shora na mě pohlédl, uzounké brýlky se mu jen taktak zastavily na chlupatém nosu a z okoralých rtů mu začla padat podivně mazlavá slova: „Víte, řekli jsme si, vlastně bylo námi samotnými kolektivně řečeno, že konečně opět nastal čas návštěv, že je třeba vydat se k přiděleným, je nejvyšší čas, a já jsem připadl na vás... Nebo vy na mne, to jak se rozhodnete, pane, možná i nový příteli, moji návštěvu a celý tento, potažmo náš společný nastávající čas strávit! Tedy jak jsem řekl, jak se rozhodnete, a budete-li správně chápat situaci, že ano... Koneckonců jste volný člověk, svobodný, volba je na vás, já jsem jen pouhým tichým, zlehčeně řečeno, loterijním přispěvatelem... Pro vás možná zdánlivě, ale nepřesně, jakýmsi malým závažím, toliko několika gramy přitěžujícími, pardon, převažujícími na jednu stranu, v budoucnu, že ano, v onom dočasném čase, pane, jak s ním sám dokážete naložit, že. Jak jsem vám řekl. Že ano!/? Ne že ne!“

Zkoprněle jsem naslouchal, stál jsem stále ještě na nejspodnějším schodu našeho schodiště a ten navenek

omšelý muž byl pojednou veliký svým posláním, narostl totiž nejenom výstupem podél mých předků lemujících schodiště, ale i jakýmsi dosud neznámým rozhodnutím... Samozřejmě! Vždyť zmíněný čas návštěv, jak řekl, se patrně netýkal jenom mě, mé rodiny, nás v našem domě, ale nejspíše i všech kolem, asi.

Šlo zřejmě o jakýsi obecný jev, přání či určitou, patrně nezvratnou cizí vůli.

„Nahlížím, že pocházíte ze slušné rodiny. Z dobré, husté, a dle pohledů vašich portrétovaných předků zřejmě zdravé a dobře srážlivé krve,“ prohlásil návštěvník poté, když vystoupal na první odpočívadlo našeho námi nepříliš pečlivě udržovaného modřínového schodiště s občas luxovanými egyptskými běhouny, jejichž zlatorudá barva se zbytky chetitského písma mě vždy uklidňuje, stoupám-li vzhůru, nebo naopak slavnostně ladí, vycházím-li z domu, pokud jsem ovšem na schodech sám a nikdo mně neurčuje směr či účel usmyslené cesty.

Ale ten cizí muž nečekal na moje pocity, již se usadil a spokojeně oddychuje v nově potaženém křesílku na odpočívadle, jemuž se správně říká podesta, ale v našem chápání a pojmenovávání domu a jeho částí je to jinak: končí zde totiž nástěnná přehlídka rodinných předků, nenásilně, pravda, snad i trochu vyzývavě, ale nejspíše si takovou poctu či pomstu zasloužíme: vycházíme-li či scházíme a chystáme se si vydechnout či naopak, na podestě nás vždy zastaví nejen polozapomenutý luštitel dávného pošlapaného písma Bedřich Hrozný, ale i naše památeční rodinné zrcadlo. Nemilosrdné, úzké, vysoké, přísné, s mnoha osleplými

černými hvězdičkami stáří. My všichni, denně se kolem něho míhající a schody přeskakující potomci, se ať s přiznáním či bez něho v tomhle starém zrcadle vzhlížíme a nic netušíce, možná i objevujeme náš malý svět.

Já, vždy zmámený každodenní letmou a naštěstí kratičkou návštěvou v zrcadlení, se občas i zastavím, vzrušeně pozoruji zrající uhry na své tváři, ale také se ptám, jak asi, v jakém rozpoložení, tu jednou budu viset na zdi já, zda třeba moji potomci neposunou zrcadlo raději o pár schodů výše, nebo je i s odpočívadlem přeskočí, protože místa určená pro předpokládané nové podobizny, a tedy i ten zatrchtilý kousek volné zdi pro můj portrét budou plánovitě, přesto zatím nezatelně určena trčet až na zdi lemující vyšší schodiště. Ovšem - zda-li mě vůbec nechají portrétovat!? Možná si pro nejistou visící jistotu budu muset zavčas posedět či postát já sám. Bez malíře. Sám sobě portrétem, zavěšeným na zapomenuté skobě.

Třeba alespoň zastrknou za rám zrcadla moji starou ožďubanou podobenku z už nepotřebné legitimace či průkazu účastenství v jakémsi spolku do škvírky mezi rámem a zrcadlem, podobně, jak to mívají vetknuto někteří herci v divadelních šatnách pro připamatování si významné role. A já se tak zdánlivě navždy vyvolanou a nezměnitelně ustálenou citlivou vrstvou, cípem té své fotečky, celý prohnu k oknu, obrátím se za světlem jako květina, vypadnu však touhle deformací možná po čase z galerie postav, z rodinného figurálního panoptika, jež na mě denně rozezleně olejově hledí. Snažím se všem svým pokrevným předchůdcům vyhýbat, unikat jejich mastným pohledům, oteklým rtům, touhám po podob-

nosti s jejich (brr!) následnými potomky či předchozími předky, nařizují si nemyslet, čímž se všichni asi byli a jak si mne každý z nich dopředu, třeba bradavičkou na bradě nebo odstálým uchem na zádech, označil, předznačil.

Proto jsem vždy už předem rozhodnut vyjít či seběhnout schodiště úprkem, co nejrychleji. Přesto se dojista vždy někomu z mazanějších podaří mě zastavit, stojím pak jak přimražen na dvou schodech, jež tomu kterému předku náleží, prohlížím si u vytržení jeho rysy, výraz v očích, obdivuji temné barvy tapiserií a tušené záhyby pomačkaných šatů... A pak, jako náraz trhmem z dávné zásuvky vypojen, stoupám či klopýtám vzhůru nebo dolů, nakyslý, roztrpčený, otrávený či zčistajasna bůhví proč popuzený úspěchy a schopnostmi těch přede mnou, jejich vítězoslavnými výrazy, panskými postoji, vestami s řetízky, a někdy, až docela nahoře, u obrazu rybníku s vysekaným dírami v ledu, prohlédnu konečně svými rybími vodnatými očisky, jež bledé, nevyřazené, máme všichni z rodiny, jsme jimi obdařeni bez výjimky... Jako bychom tiše v našem domě pluli staletími, a přesto se, utopeni, držíme za ruce a po hladině života si bezstarostně, spokojeně a nabubřeně plujeme, možná už pro někoho i třeba mrtví... Mrtví.

A teď! Navíc ke všemu, co musím denně na schodišti zažít, onen kulaťoučký malý muž, úplně cizí člověk, jenž si spolu s jakýmsi ostatními řekl, že mě navštíví, sedí už na nejvyšším odpočívadle, zouvá si boty, má je pečlivě vyleštěné a vyspravované, opatřené i podkůvkami ve špičkách, a už nazul i pantofle, měl je v sáčku pevně zatažené a zadrhnuté šňůrkou s uzlíky, jako mi-

vají prvňáčkové přezůvky uvázané vzadu na tašce... Obrovité kyvadlo, pohybující malými dětskými těly do jiných stran, než kam chtějí jít.

A usmívá se na mě ten podivný člověk, jako bych měl být rád, že je tu se mnou.

„Tak už se nekaboňte, můj nový příteli! Jmenuji se Pán, veselé, že! Můžete mi říkat pane, ale i pane Pane nebo pane Pán, tohle spojení mám, mezi námi, nejraději, tak mne oslovují skuteční přátelé, mí dobří kamarádi a soudruzi. Nuž, pojdte přece dál, ke mně vzhůru, mladý muži, ale beze studu, není na místě... Je čas návštěv, jsem váš host a nechtějte na mně, aby zrovinka moje návštěva vypadala, jako že se nutím do vašeho bytu, hůře-li, že nejste s to pochopit, proč sem trošičku už i patřím. Ohó! Netvařte se mi tak...! Jako byste mne teď snad i chtěl osočit, zdali pánem tohoto bytu, případně celého domu, nechci být náhodou já sám!? Hloupost! A ještě jednou hloupost... Ale no tak, neručte se mi tedy! Může se přece stát, že dostaví se neočekávaná návštěva, přijde milý host a vy se s novou skutečností musíte umět vyrovnat! Nu! Příteli! Pojdte přece dál! Nežinýrujte se přede mnou a uveďte nás do pracovny, do salonu, kam je vám libo! Dobrá, nejprve tedy do kuchyně, jak si přejete, ale už pospěšte, prosím! Nuž!“

Tohle řekl ten Pán už důrazně, jako by mu docházela trpělivost, nespíchal sice nějak očividně, ale trval si jaksi neústupně na svém, a zul jsem si tedy i já boty, pověsil kabát na svůj šrák a pomalu jdu za svým hostem, jehož uvádím, nebo jsem jím vlastně uváděn, do svého příkrčeného podkrovního bytu, musíme tedy překonat ještě jedno schodiště... Konečně vstupujeme do man-

sardy, ve které se, byť sám, tísním již drahnou řádku let, zvykl jsem si a je mi tu dobře samotnému.

Ostatní členové rodiny jsou roztroušeni po domě, každý má svůj nějaký kout, v němž si sedí, kouká do zahrady či do ulice, vždy tam, kam mu vedou okna, a zde medituje nad sebou a nad naším stavením, chátrajícím a neudržovaným, vždyť každý jednotlivě víme, že spadane listí v zahradě nikdo neuhrabe, dřavou střechu neopraví, pošikmené obrazy nenarovná, protože to není jeho úkol, protože to není nikoho úkol, ten dům je totiž nás všech. I těch, kteří tu zdánlivě nebydlí.

Kdysi, před lety, už dnes ani nevím, kdy to přesně bylo a zdali vůbec i o mně, jsem se po celém dlouhém roce nepřítomnosti, po době strávené ve všech krásných, vzdálených, a přesto cizích, vracel domů.

Než jsem opravdicky přijel, předvídavě jsem si poslal několik dnů napřed, jaksi před sebe, všechny své věci, věci ze vsí, získané z pobytů na statcích a v domcích chatrných, jež zbourány, jistotně už v pohraničí nejsou, asi, nejspíš... Cesty k nim, bývalým, zapomenutým, určitě stále vedou, jen nemá kdo jimi přicházet a vracet se, zarůstají a vzpomínky pod prošlapanými kameny hnijí.

Cestou mě poštou zaslané věci předešly. Zabalil jsem je do pohraničních papírových pytlů, snad od mouky. Byly plné peří, ubrusů, sypeků jakýchsi, pečlivě obaleného porcelánu, věci potřebných i zbytečných. V jediném nepromokavém vaku se krčil svatební oblek bez ramínka, košile, trikoty, knihy nějaké, sešity s poznámkami, přibory, smaltované hrnce Sfinx, lampičky a no-

vé mělké talíře. O samotě cestoval maďarský černobílý televizor Favorit.

Některá tato podivuhodná zavazadla po dlouhé cestě domů opřená o dům stála, jiná se po chvílce čekání podél doručovací zdi svezla, polehla, rozmočila se. Televizor vyzvrátil elektronky... Shromáždilo se tak tehdy před naším domem uskupení oblych i hranatých pytlů a zavazadel, utvořila se jich řádná hromada, jakoby se stěhovalo sochařské sympozium... Všechny vaky přicestovaly napřed, přede mnou a nikdo to nemohl a ani neuměl v činžovní, původně naší vile, kdysi postavené jen pro nás, pochopit. Nejspíše protože nechtěl.

Každý z příbuzných obýval nějaký vydobytý kout, předsíňku, pokoj, jeho to, co mu dle dávného úředního rozdělení příslušelo... Pravda, zprvu nikdo nezpochybňoval i moje právo na kousek domu, který jsem tak nečekaně na jediný rok opustil.

Tohle platilo, ale jen částečně, snad jen první týdny, možná měsíc po mém nečekaném odchodu. Občas se na mne o svátcích vzpomenulo, po čase se rádo pozapomnělo... Nebyl jsem účasten, můj prostor zdál se volný, a tak se do něj pro hlubší zapomnění nejdřív jen metlo.

Vracel jsem se z té roční cesty se třemi dětmi. Vilémem, Vladěnou a malým Vinouškem. A ještě s Valérií, mojí ženou. Vinoušek byl náš, s Valérií.

Pytle s peřinami, seštosovanými froté ručníky a dalšími svatebními věcmi se vzájemně podpíraly v přízemní chodbě našeho podivného činžovního rodinného domu, hned za hlavními dvojkřídlými dveřmi. Tady se nechávaly boty a rozevřené osychající deštníky, přebí-

raly penze, zůstávali tu stát lidé nezvaní, nečekaní, nechtění...

Valérie se tehdy rozplakala, Vinoušek řval, jako ostatně pořád, když jsme byli všichni spolu. V domě nebyl nikdo doma, a jestli byl, později se nepřiznal. Vystoupali jsme všichni, moje nová rodina, až pod střechu, ke dveřím mého, našeho, teď už vlastně, pokojíku s nezbytným příslušenstvím.

Samo sebou jsme museli minout panoptikum předků.

A že! S každým z nich jsem, osvobozen jednorocní nepřítomností, prohodil památeční proslov, jehož formální obsah jsem v útržcích tušil již v dětských letech a dnes stačilo jen shrnout ho jako lajntuch a zadeklamovat coby báseň. Jako novou, dočista očištnou součást rituálu mého stoupaní po schodech domů.

A vedl jsem tu řeč zcela svobodně a volně, jako bych se naučeně modlil:

„To jste nás tedy nechali v parádní bryndě! Ani stříbrné příbory po vás nezůstaly! A ty! Ano! Právě ty! A že se ještě furt tak přihlouple směješ, vždyť jsi nás totálně zadlužil, a kdyby se všechno tehdy neobrátilo, kdoví, jestli by naše děti mohly být tím, čím dneska, chválabohu, jsou, nebo možná budou!“

A pak už, naštěstí, se objevily moje mansardové dveře, já dosáhl na kliku jako vždy, před rokem a dříve, když mě ty staré podobizny ze schodišť pronásledovaly, jako by mě pro zábavu nebo za trest honily...

I moji noví členové rodiny, Valérie, Vinoušek, Vladěna a Vilém, vystoupali všemi těmi starými schody a schodišti jako v mámivém snu. Nemohli tušit, že já se u předků zastavuji a důrazně jim říkám, co jsem stále

ještě nezapomněl, jen nedokázal před rokem vyslovit nahlas, přesto se moje slova od obrazů a zaprášených zdí odrážela jako Vinouškovy nakráplé pingpongové míčky, kterých jsme pro něho jednou s Valérií našli před jakousi příhraniční továrnou celý jeden vyhozený pytel.

Valérie se jistě těšila na náš nový domov, vždyť jsem jí jej tolikrát maloval, tolikrát jsem všem, i dětem, vykresloval jeho kontury tak, jak jsem si pamatoval obrázek šťastného pohledu z nedělního poledne svátečním oknem skrze slavnostní oběd, do nedělní letní, naší, ulice... A bylo pro mě důležité, jak vše kolem se naplňovalo nedočkavým vzrušením mé nové rodiny, očekávající poznat šťastně bydlící pocit, jak já ho měl uložený v paměti jako v kempeličce... Pro ujištění jsem si znovu vzpomněl. Ano!.. Úsedavý pohled do nedělního odpoledne, průzor nedělním svátečním oknem skrz slavnostní oběd, k nám či od nás, do nedělní, letní, naší ulice, domů.

Dnes bych ten obrázek nazval Pohled z mého dětství na nejbližší kandelábr s lucernou, kolem níž dříve páchali sebevraždy popletení chrousti.

Jenže celý ten hřejivý obraz, krajinomalba naší ulice, nebyl ve vzpomínaném dni až tak důležitý. Mýlil jsem se v čase, barvách, náladě, ale i ve schopnostech vnímat – jako dočasně odstěhovaný – různé vidění domova. I to nejkrásnější zapamatované se v duchu maluje jinak. A s tím jsem nepočítal.

Přišli jsme s příručními taškami, košíky a ranci, s nej důležitějšími přenosnými osobními věcmi z našeho bývalého života v pohraničí, konečně jsme stáli už naho-

ře, vysoko pod střechou, udýchání, přesto téměř se vším, co má rodina mít, totiž s pospolitostí. Pravda, dole zůstaly stát ještě ty stěhovací pytle, zamoučněné, bílé, uprášené a poborcené vzpomínkami na život, ze kterého se vždy utíkalo všemi směry. I já odtud zdrhl, nedokázal jsem v pohraničí žít. Třeba jen proto, že v domě po jiných, vystěhovaných navždy, na mě ti odešli pořád dýchali ze špatně zabílených zdí a spařovali mně mozek jako nedovřené okno, když se zamlží, zarsí, jako by umělo ronit slzy. Přitom je to jen chlad zvenku a teplo zevnitř, nebo obráceně. Pořád však jenom pláč.

Podkrovní místnost, ještě před rokem celá moje, jen moje, prosycena a voňavá poznáváním dospívání, na mne šeptla svojí starou novotou a já se zase jako student těšil, už jsem se i nadechoval, že budu své ženě Valérii číst, předčítat moudrosti a citáty, jež jsem po léta tuší, inkoustem, uhlem nebo i hřebem, co kdy bylo po ruce, vpisoval do vápenných omítek, abych je nezapomněl. Popsal jsem tehdy všechny zdi podkrovní místnosti, a teď jsem chtěl minulý, ale stejně tak i můj budoucí život nové rodině nabídnout, vnutit vlastně, však v jeho duchu jsem si už dávno usmyslel rodinu vychovávat, rozvíjet, obohacovat ji slovy, významy, výkřiky, pronikajícími až na dřeň cihlové vazby tohoto domu... Neboť co bylo vepsáno hřebíkem z duše, zůstalo tam právě natolik, jako když jsem do domu vypouštěl adolescentní moč za pozednicové trámy krovu, když nechtělo se mi v noci budit předky a hledat kdesi dole v patrech záchod.

A taky že v ulpívání mají myšlenky i výměšky podobnou hodnotu.

Otevřel jsem dveře a v mansardě, teď už naší mansardě, se rozvalovalo auto.

Jeho kostra a plášť, pravda, stály u chodníku před domem, minuli jsme se, přicházejíce domů. Vrak se ve svažitě ulici nakláněl, pokleslý na prázdných gumách osmutňoval vstup do domu. Nahý, jen pylem a prachem oblečený, v zimě jistě nahý zasněžený... Odtržené stěrače, víčka aut, mrkaly do tmy nejbližšího kanálu. Skla a plechy kdosi pomaloval monogramy, srdíčky a kundičkami, které jistě patří k sobě, ale nemají se co roztahovat na kapotě zrezivělého auta.

A já, poté, co jsem zprudka rozřítit dveře mansardy, byl jsem zvědav, těšil jsem se přece domů a chystal se upozornit Valérii na jednu krásnou větu, myšlenku, která by mohla provázet naše manželství, užuž jsem se chystal ji přečíst, dobře jsem věděl, na které zdi a v jakém jejím místě je vepsána, pojednou jsem sklesl.

V místnosti jsem neviděl docela nic ze svého minulého života! Povalovalo se tu jen cosi notně zrezivělé, navíc zcela cizí: chladič, výfuk, plechové kryty, podběhy, akumulátor, promáčklé blatníky a prorezlé chromové nárazníky s uhnilým matkami M 10. K tomu jako podpis poznávací značky jakéhosi auta-křápu.

Zůstal jsem na prahu viklavě stát, k mdlobě zasažen.

Opouštěl jsem před rokem tenhle dům jako přesvědčený malíř, který se jen nepochopením poroty nedostal na výtvarná studia. Smutek z neuznání jsem projevil vzpurným opuštěním dosavadního života a zanecháním věcí, jak jsou... Kolotoč otázek, zatočený cirkusovým umělcem do jednoduché odpovědi troubí jako frkátka na pouti... Kolik že za vstupenku, mladý pane?

Nic se vyprázdněním mého trucu neukázalo. Do mansardy za mé krátké nepřítomnosti nevstoupil nikdo osvícený, kdo by místo mě vymyl štětec, vtloukl skobu do zdi, namočil prst do barvy, dotkl se alespoň něčeho, náhlým a hloupým rozhodnutím nečekaně opuštěného.

Naopak, nový cizí příchozí shrnul všechna moje plátana, skici i nákresy a skulil je pod stůl, aby nezamazal už tak zašlé parkety. Poté moje z duše nesmazatelné citáty přemaloval rudou hrudkou, některé, naštěstí, jen přelepil lacinou hnědou lepenkou z Narpy. Ale: usmyslil si zaplnit místnost sebou. Svým životem, svými sny o auto-koni, osedlaném sajrajtem z rozbitého vozidla páchnoucího vyjetým olejem jako jeho nepovedený život. Večer obdivoval americký automobil De Soto, ráno kázal marxismus. Kurňajs...! Teď se o patro níž a o dvacet let později mucká s mojí maminkou a do života se mně navíc naboural návštěvou vragu. Jeho vragu do mého života! Návštěvou, když já byl jinde.

Všude něco z něčeho páchlo, najednou se v mém životě povalovalo cosi cizího, lesklého, slizkého. Autobaterie, z níž vykukovaly krystalky vysrážené kyseliny, sanice zakřivených brzd, děravé kanystry, ozubená kola, jež smála se už proto, že na první pohled do sebe nezapadala. V jediné chvíli jsem pochopil, že všechny součásti rozebraného auta, popelníky, hadičky, čelisti, poklice, pístní kroužky, bakelitové klíčky i hever musí místnost, aby byla zase moje, teď už naše, opustit. A to hned!

Na okamžik mě oblažil pocit, že kdybych dokázal na papundekl černě načrtnout oblouk kapoty, křivku karoserie vragu, který straší před naším domem, mohl bych

odjet, jen co bych do náčrtu nahrnul vnitřnosti, játra a pankreas, žaludek a plíce, všechno, co se jako v kafilerii na mrtvá auta jednotlivě a doteď rozvalovalo v mé mansardě... Ulice by se stala chirurgickým stolem, ne, raději válem, řeznickým válem, na němž bych modeloval cizí auto jako z jatek rozbouranou krávu, již bych chtěl vyvést zpět na pastvu, neboť tam je její místo, tam patří srdcem, knihou, posláním, právě tak jako motor vyježděného automobilu do zrezivělé plechové rakve, venku opuštěné, kterou bez karburátoru a volantu zebe.

Plechý z amerického autoveterána jsem hned začal rozdávat všem z rodiny. Pokud někdo visel na schodišti jako předeek, měl to na plátně. Koupil olejovou skvrnu z převodovky a získal důkaz, že na něj občas koukám a přemýšlím, co mám po něm. A že i já, v určitých současných situacích, dokážu zařídit, že i on má něco po mně, ode mě.

Tehdy nebyli příbuzní doma, a tak až v dalších dnech postupně nacházeli nově jim patřící polámané a zrezivělé součástky automobilu rudého profesora, čerstvého strýčka, tchána, tatíka, soudruha... Někteří je ihned odhodili do popelnice (brzy byla plná), jiní je odnášeli potají do parku, lopotili se s nimi kamsi i daleko. Zato malí synovci radostně a dychtivě rozebírali součástky až k samé podstatě, a na ulici, před naším společným zchátralým domem, na to všechno smutně hleděla černá hranatá karoserie, prázdná místnost opuštěná agregáty, součástmi a autodíly, smutný příbytek dočasně uklizených věcí, jež jen proto, že já se objevil, se z návštěvy mého bytu do zrezivělé kastle na ulici už nikdy nevrátily.

Jednoho krásného dne svítlo do naší odpolední ulice červené slunce, rozpalovalo obrubníky chodníků, černý asfalt se lepil na podrážky... Nikdo nechodil, vědělo se, že bude lepit. I kalendář na zdi roztavilo tenkrát ní horoucí letní odpoledne, vlastně bylo jen asi těsně po dvanácté. Celá naše rodina se tehdy v tom vedru sešla, vyšli jsme všichni, každý samostatně, sezvání nějakým příkazem či naléhavým pokynem ze svých místností, předsíní, komor, odpočivadel, kumbálů, mansard a altánků, a setkali se v hale, pod schodištěm s předky. V hranatých pánvích rámu se škvířili vyolejovaní prastrýcové, kdosi z rodiny rozložil památeční jídelní stůl pro dvanáct osob, jiný v zahradě natrhal pelichavé květiny, další prostřel ubrusy, donesl porcelán, děti vyšťrachaly i hluboké misky na majonézu a dvě obrovité polévkové mísy připomínající kachny na pastvě, dospělí je nikdy z příborníku nevytahovali, a i snad proto se kachničky tak překvapivě smály tenoučkou zlatou a krvavě karmínovou nitkou vinutou centimetr pod přelévavým okrajem... A už cinkaly přístroje, rodina i v tom nedělním letním poledni byla hladová, dychtivá slavnostního jídla a snad i společného posezení. Všichni jsme se – podivuhodně – v pravý čas sešli a bylo to zvláštní, nikdo nebyl ve službě v elektrárně, v pohraničí, nechodil po výletech v Orlických horách, kde jednou při společném špacíru zastřelil můj bratr šípem z dětského luku krysu. (Nikdy jsem nepochopil, kde právě na rodinném výšlapu se nabídla krysa jako terč, ale je možné, že spletl jsem teď příběhy, čas, důvod, popletl jsem i návštěvy, nevím...)

Všichni jsme se tehdy sešli, jako by byl ten nejsváteč-

nější den, čas, jakým jsou Vánoce, Velikonoce, narozeniny, Dušičky... Tíše hrála hudba z gramofonu, kdosi připravil Myslivečka, Stamice, Mozarta. Po hudbě přišel, jakoby po svých, slavnostní moučník plný čokolády a navinulých meruněk, vůkol voněla káva a bylinný čaj, jeden ze strýců si zapaloval viržinko, další předčítal z časopisu Vesmír, tety se vyklonily z oken do zahrady, smály se, až se jim zadky roztrásaly, a pořád bylo veliké teplo.

Do přízemní haly našeho domu vedou, vlastně byly vsazeny, později, než byl dům dostavěn, dvanáctitabulkové prosklené dveře, secesní památka na dědečka, který dům jako první zadlužil, ale i mu vyprojektoval věžičky, hradní cimbuří a zadal ho celý ke stavbě... U jakési vídeňské firmy nechal zhotovit ozdobné, vlastně už druhé hlavní, tedy zádvevní, dveře. Vznik Čsl. republiky dodávku zdržel a dědeček se osazení málem nedočkal. Přesto. Firma se v roce 1919 ukázala, dveře mírně chrochtají v pantech, ale dodnes jsou nádherné! Vídeňská práce! Ostění vyzdobené ohýbaným jasanovým prutem svírá dvanáct zabroušených skleněných tabulek! Ve špici prutu třešňová kapička jako tečka! Lomy benátského skla vrhají modrozlatá létající prasátka!

Jako děti jsme vždy dveřmi procházeli v posvátné hrůze nedozírných následků, kdyby se, nedej bože, někomu z nás pozdařilo nechtěně rozbít byť jen jedinou tabulku dědečkovy křišťálové pýchy, jeho velejemně zabroušeného pomníčku, který v pohybu mosazných pantů vrzal tak hrůzně, že jsme chodili raději pohromadě.

Dnes jsou dveře plné prázdných děr, vlastně některá místa, kde bývaly skleněné tabulky, jsou vykryta ná-

hračkami – přířiznutou překližkou, sololitem, bakelitem, kartonem z krabice od bot (v tomhle bývalém otvoru je na výplni napelená i cenovka s vyznačenou slevou na čínské tenisky). Prostě kdo a který a jak z rodiny tu kterou tabulku vykopl, vystřelil prakem, vyrazil rohem stěhované skříně, když přemísťovali jsme se navzájem mezi jednotlivými místnostmi domu, když jsme totiž, a jak jinak než v neshodách, dělili dědečkův majetek a dubové kusy nábytku, které byly odjakživa vždycky jen a jen našeho děda a od onehdy měly být najednou naše, a nebyly... Zvláštní, vždycky to byly a navždy budou jen dědovy skříně, dědovy vzpomínky, dědova přání. Nic tu není naše! Nikomu nepatří schody, vycházkové špacírky, stříbrné památeční mince a medaile, stromy na zahradě, štětované cestičky a tlející ploty k sousedům... Každý máme jen svůj ochablý prostor naplněný vlastními zápachy, sledujeme jen své televizní pablesky uzavřené za krémově natřenými dveřmi, jež nepouštějí naše soukromí ven. Jsou skoupé, ba lakomé, nenabízejí ani ždíbec možnosti vydat záštiplná tajemství našich jednotlivých životů... Jistě jsme si vše blbě rozdělili, děd by to udělal jinak, docela spravedlivě, přítom by jen docela samozřejmě mávl rukou.

Dožil se totiž rozumu.

Určitě i proto se v onom vzpomenutém dni dědeček kdesi - a jistě ztěžka - obrátil. V jeho nejkrásnějším vídeňském jídelním kusu (ze 2/3 dnes patřícímu tetě Bětě, z 1/6 bratrovi Čeňkovi, zbytek je můj, pod celým příborníkem ale drátkuji a leštím parkety sám), strážidelně a s předzvěstí vrzlo.

K vídeňským nóbl dveřím vedou od hlavních, do-

movních, čtyři schody, trochu do zatáčky. Aby jeden vyšel z dědových vzpomínek do haly rovně, musí se jemně naklonit, maličko chytit švenk, lehounkou faleš kulečnickové koule při obrácené kvartě.

Tehdy, ano, právě tehdy, po nedělním obědě, kdy už jsme jen znaveně míchali kávu, vrhali svá rybí oka jako fotografické záběry z vydařené únavy ven, nasycení, šťastni snad i, překládali jsme nohy a povolovali knoflíky, uvolňovali opasky, přičesávali si nepokojné, najednou unavené kštice, otírali si pleše pečlivě složenými kapesníky, menstrující sestřenice si zasunovaly sponky do v horku rychle se mastících vlasů, tehdy se to stalo.

Památeční dědečkovy dveře se zprudka otevřely a otvorem vyprázdnělého futra se k nám pozadu popostrkoval pán v černém obleku! Přicouval černou prdelí, kařata na zadku vyleštěná jak nejkvalitnějším víkem na boty, a samo sebou! Nezvládl naši vrozenou rodinnou zatáčku mezi křídly dveří! Onen mírný oblouk, který se musel vytáčet bokem, líznout ho falší, aby se do domu dalo vůbec vstoupit. Proto ten člověk vcouval do místnosti šejdrem, a jak nesl nad silnými rameny tu věc, kus jakési zdobené skříně, při své práci přisprostle přihekával. Přesto na něm byla patrna jakási bývalá noblesa, snad i dobré vychování. Jak jsem to poznal? Možná z výrazu řezaného profilu, držení figury, úchopu rukou... Nevím, byl jsem mlád.

Ale! Mlád nemlád, stár nestár, byla to sakramentsky smutná návštěva!

Ten člověk, už bylo jisté, že jedná se o funebráka, poponášel k našemu jídelnímu stolu v pokrčených pa-

žích rakev, rozsochatou černou rakev s černou květinovou výzdobou od na první pohled zručných štukatérů.

Všechno se odehrávalo jako na filmovém plátně, funérální příběh nebylo možné zastavit... Nosič konečně získal správný směr a už neškobrtl, vše se nějak vyrovnalo, rakev byla ale pojednou celou svojí délkou v jídelně, stala se jednou z nás, balancovala nad našimi hlavami, i nad slavnostně prostřeným stolem pro dvanáct osob se zbytky zákusků a přepadlými dezertním lžičkami z karmínově krvavých talířků svátečního servisu.

Vzdálený konec rakve nesl další mužský, druhý návštěvník, muž hrubých rysů, hromotluk. V sevřených rtech stiskával lejtro, snad úřední formulář. Aby mohl promluvit, rakev v rozhodujícím okamžiku neznatelně nadhodil, zprvu jí dal balanc, hned nato středové vyvážení a tak ji zklidnil po celé podélné ose. Pak se po usmál, zasvítil porcelánovými zuby našroubovanými na mrtvých kořenech a poměrně slušným hlasem se optal:

„Tak kdepak máme toho vašeho nebožtíka, vážení?!“ Ale my, celí všichni zkoprnělí, v té chvíli žádného nebožtíka neměli, nám vůbec nikdo do jista nezemřel, nechystal se, nebyl vážně nemocný, my byli po nedělním obědě spokojení, bez vádek, zažívali jsme si, blažili se, přesto jsme ihned začali zvláště po sobě koukat, pozorovat, zdali jsme opravdu všichni, a už jako bychom se navzájem počítali, sčítali, ověřovali si jeden druhého a jeden i po druhém, že se nemýlíme, že jsme skutečně nepřehlédli nikoho, kdo by možná nedopatřením, nezaznamenan, byl rodinou pozapomenut, anebo by, v absolutním tichu svého soukromí, nedej bože, zemřel.

Muž od nohou, onen z druhé strany rakev (kdo ale ví, kde má před obřadem rakev hlavu!), prohlížel svůj skousnutý rukopis jako otisk pro obtížný dentistův úkol, souběžně však cvičeným periferním viděním sledoval i nás. Ale my jsme se, nejspíše, zařekli vůbec nějak projevit, natož promluvit. Báli jsme se namítat, protestovat, být i chabě, neboť jsme, jistotně, byli na jedné straně rádi, že se nás celá ta zpropadená překerní situace až tak zase netýká, ale jako na společném břehu jsme se i kdesi v koutcích soukromí báli, že kdyby přece jen, náhodou, kdyby se právě teď něco někomu z nás dej nedej bože stalo, hned by jej naložili, mrtvého. Tak jak by byl. S peněženou (to je ale legrační překlep!), průkazkami, telefonními čísly... Nikdy už by se nemohl bránit křivému nařčení. Okamžitě by ho ti dva cizí chlapi ustrojili, zasunuli, ještě neztuhlého, a odvezli... Jako skříň po dědečkovi, když se z pohodlnosti nebo lenosti zapomenula na společné chodbě, po čase ji kdosi chce, a navíc, jako by se nechumelilo, chystá se ji odstěhovat ze společného domu, vždyť je jen plná starých a nepotřebných krámů.

Než jsme se stačili rozmyslet, než jsme probrali každý sám v duchu svá soukromá pro a proti, mrknul zadní funebrák na přednějšího, jemnějšího a celkově elegantnějšího, a jistě nacvičeným pohybem tu velikou zdobenou rakev přehmátli, takže oblíbenější pán byl teď vzadu a onen s papírem v hubě vpředu... A hned se i točil do dědových dveří a jak jinak, než že břinkl rohem rakev do tabulky, která už jednou vybita, vylácela, byla nahrazena emailovou cedulkou Pojištěno u banky Slavie, která tam echt přesně pasovala... Roh

rakve se o ni urazil, z celku funerální skříňky se odloupla kaširovaná květina, sádrová ozdoba, padla na zem, a já, nezkušený mládenec, už tehdy v duchu přemítal, jestlipak na takhle cinknutou rakev dostane onen v ní ležící budoucí mrtvý slevu... Bylo to možná ode mne hloupé, mladické, ale i takový názor je názor, je třeba s ním počítat, věci se stávají a připitomělé myšlenky napadávají i v těch nejsmutnějších životních situacích kdekoho. Smutné je někdy veselé a při obrátce se to promění, a i proto se na sebe nezlobme, když nám někdy na hlavu padne květináč, který v dobré vůli kdosi v patře posouval k okraji parapetu, aby se mu květinka lépe zalévala.

Zadní pán, zadák, se profesionálně smutně pousmál a řekl: „Promiňte, stal se omyl v papírech.“ A dveře se samotíží (jako by už opatřeny pozdějším vynálezem Brano), tiše zavřely a už jen chvilku, chvíličku bylo možné v několika zbylých prosklených tabulkách pozorovat pableskující černé stíny pánů s oblejskanými zadky, jak se komplikovaně vytácejí s ořískanou rakví do rozhricované nedělní ulice, a nezbyl po nich ani štych, vždyť od černé se světlo ani malým zrcátkem neodrazí.

Až teprve v hlubokém odpoledni, dodatečně, někdo z rodiny zjistil, že funebráci své obraty a půlkroky prováděli tak nešťastně, že strhali z věšáků na pláště, klobouky a kabáty všechno možné pověšené šatstvo, jupky, haleny a bundy, co měli jsme v první a vlastně i poslední chodbě naší rodiny zavěšeny. Návštěva byla smutně zakončena tím, že pohřební páni odnesli na rakvi i můj nedělní vycházkový svrchník. Dodnes si představuji, jak tenhle můj zamilovaný kabát je nesen, dlou-

ho nesen, až konečně donesen na funus, tam snad i vztyčován jako vlajka, smuteční závoj, jako svrchní oblek toho, jemuž nikdy nepatřil, a přesto, ano – na jeho rakvi s ním vlastně jde na nedělní vycházku, odpolední, spíše už v podvečer, možná do noci, a už není můj. Zemřel mi tou podivnou návštěvou...

Pan Pán už seděl v křesle a kouřil krátkou cigaretu bez filtru, místnost měl jistě už zevrubně prohlédnutou a těšil se hovořit. Hluboce vdechoval těžký kouř, a tak z rozžhaveného konce cigarety utíkalo jen velmi málo dýmku. Snad jen bílá nitka, co uzlila se neviditelně u stropu v těžkou šedivou duchnu a současně jí párala sypek... Ten člověk byl sporý, malý, s bříškem, které jej jen zdánlivě potlušťovalo, jinak se ale jevil čilý, svižný, jistotně byl ve všem rychlejší než já. I jeho zdánlivě ucouraná vlhkost jako by výstupem do mansardy oschla.

Postavil si vodu na kávu, snad čaj, nevím, voda se chystala užuž bublat. K posedu si vybral moje nejmilejší místo, v malém podkrovním pokojíčku jediné možné. Odtud jsem, nemoha v bezesných nocích zavřít oči, upozorovával na šikmém mansardovém stropu širou noční oblohu, viskozřivý vesmír... Třímal jsem v těch okamžicích ten nejkrásnější a nejvidoucnější dalekohled... Ne! Trčel mi z hlavy jak broučí tykadla a já si povídal s celičkým vesmírem, jako bych někdy dávno stihl včas rozhrnout tašky na střeše, nato nebozezem provrtal dva otvory v práchnivých prknech stropu, koukal se vlastním jícnem do nebe a žil jsem si, pak teprve, nádherně.

Pán seděl na tomto mém místě, kde jinde, že, krouhal tužku, na kolenou měl připravený poznámkový blok,

pouzdro na brýle z krokodýlí kůže a mezi nohama pevně svíral z lícové strany oblýskanou, z rubové ošoupanou diplomatku s roztrpetaným držadlem... V té chvíli jsem si vzpomněl, jak mně jednou pan Felix vyprávěl o svém pedagogickém působení ve francouzském lyceu, kdy učil tam, prý výhradně dívky, dobrému vychování. Frekventantky musely mít vždy při jídle ruce k tělu přitážené, aby jim nevypadly dvě malinkaté mince z podpaží, takže jedly jako by v pozoru... Mně tenhle obrázek vytanul na myslí docela náhodně. Jak mohl pan Felix učit na dívčím lyceu...? Možná jsem se ale spletl v míhání obrazů a vzpomínek, když viděl jsem páně Pánovu pevně pod paží sevřenou aktovku... Kolena se mu jako ve filmové promítačce chvěla, ale už zamžikal další obrázek a i ten jsem zachytil... Já, očkován kdysi proti nějaké infekční nemoci, jsem před záchranným vpichem dostal chvěv do stehna... Bylo to tenkrát podivné popíchování. Vskutku! Přímo do stehna, shora. Neřekli nám k tomu nic. Našteloval jsem si nohu jako ostatní spolužáci, přistavil ji též jakoby do pozoru, do střehu, jenže ona se mi po chvílce roztřásla jak mladé listí ve větru a nešla potvora zastavit, získala jakousi novou polohu, ta ji rozechvívala jako fábor, třepetalku, a já po další protetelené chvíli seznal, čím to možná že je, ale nedokázal to určit, pojmenovat... Nechal jsem tedy nohu třást, až mě odložili a vzali úplně nakonec. Znovu jsem pak musel nohu nastavit, už byla zklidnělá, uvolněná, jako kobykla, jež ví, že se musí nechat okovat, tuší, že není jiné volby, že prostě musí. A tak i moje noha se nechala za celé mé dorůstající tělo očkovat, neboť jsem jí nevnutil tu jedinečnou a nepřírozenou polohu, při níž

se tak krásně třásla, jakoby strachem, ale nebyl to strach, jen napětí z přeměny vpichu jehly v návštěvu těla, asi... Očkovat a okovat. Krása jazyka, třaslavá přesmyčka nebo jinotaj mezi řádky?

Dnes už tuším souvislosti a potvrzuji si je návštěvou pana Pána, vždyť i jemu jemně kmíhaly vsedě nohy, pravda, neznatelně sice, přesto jako by způsobovaly drobný průvan, až dokonce rozechvěly několik osmeček papírů, jež vyhlížely do místnosti z šuple mého psacího stolku.

„Tak co mi povíte?“ začal Pán nasládle, jako by vybíral včelám plástve, když jsem konečně sklídl nepořádek z rezervní rozviklané židle a nesměle se posadil.

„Co bych vám já povídal? Přeju dobrý den, zdravím jako slušný člověk, já totiž nejsem na návštěvě u vás, to vy jste přišel ke mně!“

Tohle jsem vychrstl na vetřelce jedním dechem jako z kýblu pomyjí a nafoukl se nádherným pocitem vlastní odvahy. Podařilo se mi postavit se nevídané návštěvě! A že i ona, byť se zdá sebevíc jistá, může se setkat s určitým postojem... Přestože stojí na noze, která se třese strachem duše.

„Podivte, příteli,“ řekl pan Pán šedivým hlasem a napřímil se. „Já jsem vaše návštěva a vy mě budete hostit. A nejen to! Ukážete mně vaše alba, milostné dopisy, fotografie, budete mi vyprávět veselé i smutné historky pěkných pár let nazpátek, odhalíte, co všechno se vám dosud v životě přihodilo, čím byste mě mohl pobavit, potěšit, a jelikož jsem zde hostem, provedete mě domem, seznámíte s příbuznými... Pak půjdem do zahrady, podíváme se, jak se vám tam daří, a opечeme si

vuřty. Špekáčky nebo točenej, co budete mít v calexce.“

Zaznělo to kovově a chladně a můj nachystaný odvážný postoj si vydechl, však mu bylo přisouzeno, jako jindy, vytratit se.

Jen Pán domluvil, sklonil hlavu mezi nohy a vytáhl z uškrcené diplomatky promaštěný pytlík s telecími párky, jež stydlivě vykukovaly z papírové trhliny jako pornografický obrázek. Pak stiskl v jádřincích kolena. V místnosti cvaklo, jako by kdosi zapnul vypínač nebo zaklepal dvěma tvrdými kameny o sebe, a ony strachem či silou úderu od sebe odskočily víc, než by podle fyzikálních zákonů měly... Kolena! Pánova kolena to udělala! Vyvedla to nečekaně a odskočila si, ale jen tak akorát, jak údy se občas v hraniční poloze chovají, pokud se jejich lidi nechystají hned rozcapit. Pan Pán se tím zjevně zklidnil, odkašlal hlen a pokračoval.

„Příteli, je čas návštěv, ano, ano! Č a s n á v š t ě v!
A ten nám vlastně nikdy, nikdy nekončí... Vidíte, vlastně teď nevím, co by se v případě jeho nečekaného konce stalo! Ani ve snu nás to nenapadlo, nejsme nejspíše připraveni reagovat na možnost, že náš čas někdy skončí, domníváme se tudíž, či vlastně jsme si jisti, že čas návštěv je jevem trvalým, přestože se někdy chová jako docela náhodně a možná i nevědomky hledaná, a tedy i nalézaná mince z prastarého džbánu zpod kořání hrušně... Stravte, prosím, i vsuvky na některých koncích mých vět. Jsou vyňaty z poetické přílohy k naší metodické příručce a bývají vhodné... Ale k podstatě naší věci! Přece byste právě mně nechtěl tyhle vzácné chvíle ušpinit!? Zkazit mi moji návštěvu u vás? Vždyť, člověče, já se tolik těšil! Kvůli vám jsem se možná i té-

šit naučil...! Je to jeho povolání, řeknete si. Navštěvovat. Dělat radost... Jednou jsem u objektu, už si nevzpomínám, jak se jmenoval, zapomněl jsem jeho jméno, nebylo podstatné, jména nerozhodují o volbě návštěv, tedy jednou jsem u něho, a potvrzuji, že měl jsem jej navštěvovat vícekrát, ulomil jsem tam při své první návštěvě, poškodil vlastně, jakousi jeho nejspíše, porcelánovou míšeňskou figurku. Srandovní rockoková scénka se odpichovala špičkami bot tanečniců z ozdobného oválku posetého zlatými přestávečkami, párek skotačil s rukama nahoře, roztaženýma nohama dole a všechny oudky měl glazované! Já si v té chvíli, zahleděn do minulosti – v mládí jsem předtančoval menuet – tyhle rockokové tanečnický oblíbil natolik, že jsem jim chtěl ukázat jednu obtížnou figuru nacvičenou a vycizelovanou v zapomenutém tanečním kroužku Start, s kterým jsem, je tomu dávno, jezdil po estrádách. Noblesní postavení tanečniců mě vzrušilo adolescentními erotickými vzpomínkami na pozorování do sebe zaklesnutých ručiček nožiček... Bože, co já se jich našmíroval...! Figurku jsem poškodil nešťastnou náhodou, ovšemže hodně. Podařilo se mi celou taneční kreaci rozlomit vpůli a zcela. Pán tak tančil v jedné mojí ruce, dáma v druhé, a nápadité bylo dát si je, rozlomené, mezi kolena, k vlastnímu orgánu, osvědčenému v půtkách se ženami, a tam milence tanečnický srovnat, nejprve je zpětně zaklesnout a pak šikovně zasunout zpět do figury... Ruce jsem naskládal za záda, dlaněmi jsem masíroval ty porcelánové tvářičky i nešťastné prdelky a našmíroval je k odlomeným, dříve jejich orgánům. Byl jsem na ně možná i poněkud hrubý. Znáte to, ne...?

Vám se nic podobného ještě na návštěvě nepodařilo?“

Pán pokračoval jako vodopádem, mimo řečiště dialogu, lapen v peřejích přímé řeči.

„Až za vlastním příkrčeným hřbetem, docela v samé kostrči, jsem konečně získal jistotu, spíše utkvělý pocit, dokonce, ano, přesvědčení, že obě ty půlky sošky zase dám dohromady, že se mi samo sebou podaří spojit rozlomené, rozbité, a že celý ten cizí vztah vlastně znovu dám dokupy... Můj tenkrátňi hostitel mně právě v té chvíli nabízel sklenku sektu... Jistě i vy, příteli, naleznete něco k zahřátí, že...?! A já v té dávné chvíli nebyl v sobě schopen rozsoudit, co je momentně důležitější, zda šampaňské, či vzpomínka na jakési Taneční hodiny pro starší a pokročilé... Ale co bych vás, můj milý, unavoval, proč rozvádět vymšelé příběhy, zvláště když jsem do oněch míst na návštěvu znovu nepřišel, už mě tam prostě nikdy neviděli... S vámi je to jiné... Ó, děkuji! Vskutku, je to moc dobrý koňak, měl jste ho jistě rád, to já hned poznám na srdečnosti, s jakou jej nabízíte, průměrně k výrazu obličeje, neboť naléváte své, jehož se nerad zbavujete... Vot! Zatanula mi vzpomínka na jeden dávný zájezd... Pro závěrečný večer byl naplánován téátr. A co se nestalo! K ránu měla jedna gruzínská sboristka v očích jiskru z vaší láhve. To jsou ty nečekané návštěvy, víme...? Opovažte se mi tvrdit, že už bar je prázdný, to ne... Že by tady? Ejhle! Přihořívá? Snad si chlast neschováváte sám před sebou? Ale, ale... Nu, příteli, kamaráde, přece byste se nečili! Mě neoblafnete ani neurazíte, nejsem z porculánu, cha! Tohle se mi povedlo, vy jedna moje figuro, vidíte, vy můj nový...“

A pak si pan Pán poposedl, aktovka se mu vysmekla

a celá vyhřezla vedle mého milovaného křesla, vypadl z ní kompletní aluminiový příbor v igelitovém pytlíku i s desertní vidličkou k předkrmu, pyžamo a zubní kartáček se štětinami doširoka roztřepenými, jako by se z posledních sil smál vyžranému úsměvu uživatele. Za ním vykoukla leštěným hřbetem plochá dřevěná krabice, dlouhá téměř přes celou diplomatku, i proto nemohla docela vypadnout, vyzříit se. Dva mosazné háčky zavíráčky, připomínající skřítkovské sekyrky s ouškem, ji v čítku jistily před nezvanými otvírači.

Pán ale vše nechal padat, jako by jeho věci ještě v této chvíli nehrály hlavní, podstatnou roli, ale už tu byly, muselo se s nimi na návštěvě počítat a přišlo vlastně jedno, kde a jak se zrovna některé z nich mají.

Ten člověk měl obočí jako malířské štětky, jimiž by mohl bílit rohy stěn v okenních parapetech. Takový průměr je ovšem příliš jednoduchý, napadlo mne hned, když si nalil další skleničku, uvelebil se pohodlněji v křesle, rozvalil se, vlastně, avšak pořád ostával v jakémsi střehu. Pak vystřelil: „Můžete být rád, že jsem s návštěvou připadl na vás právě já! Mohl jste, kdybyste se někdy choval o trochu jinak, nevhodněji, dostat návštěvou některého z mých kolegů. Možná Stiblíka, Hendrycha, Švejnohu, Mrázkovou nebo dokonce Hagenbarta...! To byste se nebavil jako se mnou, držel byste totiž hubu, zatímco oni by vám, jeden jako druhý, vyprávěli obehnané zkazky a přisprostlé vtípky. Legrace z naší poetické rukojeti by bylo jako šafránu a ještě by ji odměřovali... Dost možná by nezávazně zahovořili o současné politické atmosféře, musel byste být opatrný! Mrázková by nejspíše přisadila nějaký drb ze živo-

ta umělců a zpěváků, ale jinak, jak říkám, buďte rád, že jsem vám připadl já! Hagenbart se moc snažil, ovšem nevím, koho čekal. Jak vás zatím zběžně sleduji, stále jsem nepochopil, co jste provedl. Ale co není...“

Pán usrkl dalšího koňaku, poválel ho na jazyku, přimžourával si přitom do šera mansardy nabobtnalými víčky a podržel melodramatickou pauzu. Po chvíli se protáhl, vstal, došel až k oknu, podíval se přes zaprášené sklo do zahrady, otevřel, bylo chladno a táhlo pošmournem, ale návštěvník jako by potřeboval zvenku nasát síru, tu silnou říjnovou šťávu podzimního povětří, snad se z jejích grádů trošičku i otrásl. Pak docela jemně, jako by vyměňoval terče, řekl: „Je čas, příteli.“ A zase podržel tu záhadnou pauzu. „Začnu vás učit malovat život...! Říjen je pro tohle vaše rozhodnutí nejvhodnějším obdobím, přináší plno barev, jasu a plnosti očitých změn, snad trochu před jejich barevným koncem, pravda, ale je jako zrozený pro čas návštěv, plodný, sytí nás, některé, a barvami prosvěcuje... Podejte mi, drahý příteli, moji návštěvní aktovku!“

V tašce, ještě zcela nevysypané, se vzpříčila ona podlouhlá krabice z leštěného mořeného dřeva, pan Pán vykroutil z jejího čílka dvě mosazné sichrhajsky a na nás oba se pojednou usmála přehromná dvoupatrová sada barevných pastelových kříd s voskovanými potištěnými přebaly. Pod ozdobným uchem víka byla malinkatými hřebíčky připevněna tabulka s nápisem Papier-handlung u. Malerrequisiten, Ascher & Redlich, Brün. Barvičky se nabízely v ohromné škále odstínů, přesto z umouněných špulíků, nedbale uschovaných v mastných trubičkách ochranných papírků, vykukovaly ustrašené.

„Miluji pastel,“ řekl pán Pán dutě, možná zadumaně, a jal se na můj docela ještě slušný konferenční stolek zavými připínáčky připichovat pauzovací papír s pravidelně rozměřenou a tužkou pečlivě zakreslenou mřížkou. Připadla mi děsivá jako hustě zamřížované okno do zahrady bláznů.

„Máte krajinu?“ optal se při práci a ani nezvedl oči.

Ano, měl je pomněnkově kalné, konečně jsem označil a pojmenoval to mihotavé a přitom utkvívající, co jsem si dosud z jeho návštěvy nedokázal plně uvědomit... Že totiž vidím něco, co uniká z hlavy jako modrá řeka a přitom bere s sebou kus oblohy více šedé než modré, takové, jak bývá, když není hezky, když není dobře a dlouho nebude lépe.

„Máte krajinu?!“ zopakoval pán svoji výzvu již poněkud podrážděně. Otočil se, rozhlédl se po zdech a pak strhl můj starý obrázkový kalendář visící nad postelí a vytrhl z něho říjen. Na podzimním listu podřimoval zadumaný jihočeský rybník, z jeho břehů vyrůstaly keře a stromy, v pozadí se zdvíhala Šumava, obraz byl jakžtakž barevný, jen trochu ve valérách rozjetý z tiskárny, takové tehdy kalendáře bývaly. A už pan Pán nustrkal celý ten ze mě vytržený list pod pauzák, pod tu svoji mřížku, pod připravený rastr našeho budoucího uměleckého díla, a říká:

„Navštívený plenér, toť volná krajina, vozové cesty končící v zoraném poli, bystřiny pramenící mezi hraničními valouny, modravé horizonty visící nad hvozdy vzdálených smrčin... A tohle všechno se musí umět namalovat! Vy naštěstí zatím nevíte, co to dá práce k hlavní práci... Mimochodem: máte už ujasněno, co je na mých

sloveh nejimperativnější? Ha?! Vy totiž v té pitomé přírodě vůbec nemusíte být! Co tam? Zde doma máte klid, pastely, pomůcky, přitele, jste v teple, bez much a ještěrek, ke všemu vás hřeje náš společný návštěvní pocit z příjemného prostředí a obapolně dobré nálady. Přitom se vám daří jaksi souběžně navštěvovat i onen voňavý a věčně inspirativní zemědělský venkov... Vy totiž, kamaráde, soudruhu můj, chtě nechtě navštěvujete se mnou život! Vdechujete jej mými plnými doušky - současně pobýváte v hloubi lesa, stojíte na tajemných březích černých tůní, brodíte se v zákrutách bystrin a potůčků, procházíte se po vymýcených pasekách, nalézáte chrpy v okrajích pšeničných polí... Tu cítíte vůni jara, tu přetlak léta, tu zadumanost zasněžených luk, nazíráte všechny květiny, které byly kdy vyobrazeny, jste stěhovavý pták, vše kolem sebe můžete malovat, mými pastely zachycovat barvy světla a světa... Říkal jsem vám, že ten drobet poezie z naší přílohy musíte, tak nějak, jak bych to řek' po našem, nasát a přežít. Určitě se vám to podaří, přidáte-li vlastní příbuzenskou tvorbu... Jinak by mohlo být zle.“

A pojednou pan Pán ztichl, zamyslel se, zasnul snad, já stál bezradně nad ním, dolil mu zbytek gruzínského koňaku, on se po nekonečné chvíli rozmyšlení zhluboka napil a pokračoval:

„Ale! Nezvládáte-li, příteli, zákonitosti zamřížované kresby, nejste-li si tak docela svými vlohami a talentem jistý, pak pozor a zvláště při portrétu...! Kdybyste chtěl kupříkladu vymalovat podobiznu nějaké osoby, u té je vše mnohem důležitější než v plenéru, pak průpravu získáte ve věrném zachycení krajiny. Na tom se snadno

vyučíte... Krajina v síti! Nezní vám představa takového obrazu už sama o sobě jako zkouška ke správně zachycenému portrétu určené osoby...? Příteli! Jak je to snadné! Použijete-li této mé geometrické sítky a jejím prostřednictvím si předkreslíte, ve skutečnosti tedy obkreslíte, vlastně zamřížujete model, objekt zájmu, že, a přenesete všechny potřebné obrysy, v tomto případě rybník, doutníky, duby, konečně i les v pozadí, máte vyhráno. Rachota, že? Ale! Máte vše a věrně podchyceno! Jako spodničku vaší milé, jako krajinu i vyrostlé věci v ní. První co nevidět praskne guma, druhé opadá listí a bude také nahá... Zbývají jen barvy. Barvy, příteli, se nabízejí samy. Podívejte, ani já neznám přesné názvy, odstíny a štychy všech svých pastelů, dokonce jsem kdysi i záměrně odtrhl či začernil jejich názvy a barevná značení, příroda i člověk hrají přece barvami všemi... Je-li kupříkladu tento strom ve stínu, pak v jeho stínu jsou všechny jeho zdánlivě neviditelné odstíny. Je jen třeba je přenést ze světla, kde jsou více vidět. Hleďte! Stín-odstín-modř-zeleň-hněď-čern-žlut-okr-šed-smuť. Všeho tu naleznete plno! Máme rudý říjen! Kladte barvy jednu přes druhou a nastolíte ideální stín, ubírejte je směrem ke světlu a získáte ideální polostín, a tak dále, a tak dále... Pokračujte ke světlu, vstupujte i do tmy, příteli, zkoušejte...! Možná, že tohle je ten správný a jedině dosažitelný život! Podívejte třeba na vodu. Ve vodě se všechno zrcadlí, a vy to, hleďme, máte již zakresleno v mřížce. Tak zrcadlete, příteli, příroda a svět se ve vás tetelí, život je váš, podáváte si s ním ruku, jste u něho návštěvou.“

Pan Pán seděl v mém křesle, oči měl zavřené, mohut-

ně gestikuloval pod pažďími zapařenýma rukama, a jak přesvědčeně maloval svoji přírodu, svůj svět, chrлил na mne koutkem úst věty a moudra, jež znal jistě z paměti. Mohl jsem je hned zapomenout, přesto mně něčím utk-vívaly v mysli... Zlomky odlesků světél a stínů, nepřes-nými čtverečky mřížky, polostínem jakýmsi z něžného koutku cizí zahrady, na níž neznámý fotograf kompo-nuje obrázek rozkvetlé višně pro měsíc květen, pro ka-lendář nějakého životního snu, kam občas všichni za-cházíme na návštěvu.

Tiše si pak, a v několika krátkých okamžicích, pan Pán posbíral vyhřezlé věci z diplomatky, smutek mu stále a stále připlouval do jeho bledých a kalných očí, už si zul i trepky, chvílku postál ve dveřích mé man-sardy, přelétl mžikem její šikmý strop, nápisy na stě-nách, jež hlásaly světonázorové výkřiky mého mladého věku, zvedl jakousi rozbitou hračku, Vinouška asi, po-hladil očima milovanou kazetu svých pastelů a řekl:

„Nechám tu své barvy, malujte život, jak jsem vás naučil, jednou se přijdu podívat na vaše obrázky.“

Už jsem nikdy pana Pána neviděl. Ani jsem ho nena-šel v telefonním seznamu, když jsem mu po letech chtěl vrátit jeho krabici s pastelovými barvami.

Nenašel jsem ho ani v jiných seznamech.

Křídý jsem pečlivě označil a seřadil podle odstínů. Někdy víko skříňky s barvami pootevřu a maluji vnou-čatům obrázky. Domečky, prasátka, křivolaké cesty, stromy s jablky, rybníky. Z paměti. Bez mřížky.

Vlaková pošta

Kdybych se správným a šikovným směrem v řeči osmělil již tenkrát, když spolužačka Anežka Stibůrková rozkvétala velmi blízko mne v jedné městské veřejné zahradě jako to nejkrásnější pivoňkové poupátko! Pečlivě ukryté a dosud nerozvitě chlopníčky okvětních lístků, spojené v skrytou branku kdesi v Anežce, zvlhly vnitřní rosou a z jakéhosi necudného pomýšlení téměř omdlévaly, ale já jen chabě řekl: „Anežko, mohu vám z tváře smést tuto nepěkné snítko?“ Než odvětila, lehce se zapýřila. „Ale to je piha, milý Jiří...“ Oslovila mě milý Jiří, náležitě to oceňuji až dnes, tím více lituji promarněného času. „Je to moje nejkrásnější ozdoba, ráno a večer ji pigmentuji a nechala jsem se s ní už i vyfotografovat, zvětšit. To pro zájemce z inzerátů, jimž budu odpovídat na seznamovací dopisy.“

Kdybych se tehdy více osmělil a něco rozumného, pěkného či očividně pochvalného na to byl schopen říci! Ale nebyl jsem a dodnes nejsem ve splétání jazykových kouzel zběhlý. Nebo kdybych alespoň dokázal donutit své neklidné ruce k hladivým kouskům a uplatnil je na Anežčině těle! Ne. Já, tele, jimi pouze máchal, jako by ve větru měly docela proschnout až na kost, což mně později vytkl Jeníček Záruba, student a milovník dalekohledů a historií...

Mohl jsem prostě Anežce být blíže a nestal bych se tak neúspěšným, nešťastným, a vůbec, trulantem.

Po dlouhých, pro mě dosti promarněných a zbytečných letech kdosi z bývalých spolužáků, fanoušků setkávání a návštěv, svolal absolventský večírek naší dáv-

no opuštěné třídy, který se těm šťastnějším a otrlejšími, ne tedy pochopitelně mně, protáhl na příjemný týden. Já musel jako na potvoru hned v samém počátku večera, přesně ve dvacet hodin třicet šest minut, pryč, vlakem na Pardubice. Pracuji totiž u vlakové pošty, přesněji ve vlakové poště, jezdím v poštovních vagoncích s pytlí, s vaky dopor. i obyč. zásilek, hezká práce to je, mám ji rád, projíždím se po celé naší republice, i v noci se mohu dívat z okna, vždyť nemohu a nesmím usnout.

A já si tehdy, abych dokázal stihnout alespoň uvítací začátek, podvečer abiturientského večírku, prohodil směnu s Jendou Kodýskem, je to kamarád a handluje se si často služby hlavně kvůli němu, vlastně jak kdo potřebujeme... Podle pozvánky jsem se dovtípl, že sraz bude probíhat v Kolíně, tam, kde jsem před lety několikrát chtěl Anežce setřít onu ozdobnou pihu. Věděl jsem, že mně vybude chvilka času na odstavné koleji k vyřídění nejspěšnějších dopisů a zásilek, a že mám dnes již dlouholetou poštovní praxi, dokázal jsem si i spočítat, že to dojista stihnu ještě cestou do Pardubic, a tak jsem si dost lehkomyšlně, s ještě ne příliš zažitou profesionální jistotou, mohl dovolit navštívit hotel Mír v Kolíně a v něm zmíněný večírek, vlastně jeho začátek.

Anežku jsem letmo zahlédl a chtěl ji alespoň letmo pozdravit, na víc jsem neměl, nedostávalo se mi totiž času, byl jsem zřejmě lehkomyšlnější, než jsem si uměl připustit, a tak mně zbyl jen velmi krátký časový úsek na úmysl jí jen připomenout, jak jsme si v parku za školou snímali pel a byl to pigment.

Ale ona byla zahleděna do Kudrny Václava, vyhlášeného třídního smilníka, bylť totiž z našeho ročníku nejúspěšnější nejen v této oblasti, ale i později v životě. Místo aby se stal bůhví čím, je strojevodcem, strojevodcem jsem ale měl být já, toužil jsem se jím stát už od kolébky, nechtěl jsem skončit jako obyč. pošťák, ale ve třech letech jsem ještě nemohl tušit, co všechno mě v budoucí profesi železničáře potká a že navzdory všemu nepovedenému mně pošta nakonec neočekávaně přinese i to nejkrásnější v životě.

Ale to bych předvídal, tak jako to měl ve zvyku věčný student a milovník historií Jenda Kodýsek Záruba, který vždy, když nejedu s poštou a jsem doma, sedí se mnou na hrázi našeho obecního rybníka a povídá ty své historie, které vypozeroval v příměstské přírodě dalekohledem. Bývají vypoulené jak optika čočky, roztažené jako stehna divadelního kukátka a rozostřené, jak jen lidé dokážou třeba v louce nebo na mezi v domnění samoty být a chovat se přitom roztomile jako sliny, když se na cukrátku svolávají a rozpustilé, rozpuštěné, se v omámení nechají polykat... Jenda Záruba Kodýsek se snad i kvůli těm mnoha různým pohledům a optickým zkomoleninám často zaplétal a tolik je kombinoval, komprimoval, konstruoval a fabuloval, že předbíhal i docela obyčejným událostem. Navíc své fantazírování dokázal halit do mnoha cizích slov, jimž jsem na hrázi vůbec nerozuměl.

Snad by si i troufl na posuzování přesnosti odjezdů a příjezdů vlaků!

V takových chvílích předpovídal neuskutečnitelné. Jeho historie začaly až někdy odporovat pouhé mož-

nosti přihodit se a stávaly se neřízenou bohapustou fantazií, a to mně vadilo. Já totiž příběhy z dalekohledů částečně znal, koukal jsem přece často v noci z okénka vagonu do kraje, a Jenda jak předbíhal, začal některé postavy dějů sezdvát, rozvádět a vdávat dříve či později nebo úplně jinak, než jak se skutečně stalo, a třebaže se ti lidé po čase udobrili a vyhráli peníze, podle Jendy už byli rozvedeni a vedli spor o majetek, přitom pro výhru ze Sportky šli až tento týden.

Mě tak pomalu tyhle domyšlené a násilně dotvářené příběhy přestávaly utěšovat, a tak jsem Jendu opustil, jednu jsem za ním na hráz obecního rybníku, i když to bylo smluveno, nepřišel, a vyměnil jsem si kvůli tomu záměrně se svým přítelem Jeníčkem Zárubou směnu, vyhandloval jsem si vlakovou trasu a jel do Košic, a jestli ten příběh vyprávím správně, tak jsem si poptal Jendu Kodýska s Jeníčkem Zárubou, oba byli a jsou, žijí jistě stále, ale teď už s nimi toho moc nenahovořím, oba jsou milovníci historií, každý je jakoby jedním z kukátek dalekohledu, proto se mi tak snadno jejich jména pletou, co oni vypozerují, se mi plete, každý totiž o svém vypráví z jiného úhlu pohledu, jsem z nich zmatený, často nešťastný. Jediné, nač se ve své paměti ještě mohu spolehnout, jsou dívčí jména. Jim bych spletení nemohl způsobit, jména děvčat si nepletu, protože znám a miluji jenom jednu, Anežku Stibůrkovou, Novotnou.

Anežka byla na připomenutém setkávacím večírku tak zahleděna do Kudrny Václ., že já si raději dal s několika spolužáky herdu do zad a kávu, brzy už jsem byl zpět ve vlaku do Pardubic a třídil jsem poštu, vyřídilo-

val zásilky, hladil obálčky i ploché balíčky... Všechny pospíchaly za adresáty a měly to štěstí, že cestují se mnou. Brzy se tak stanou součástí historií, protože vstoupí do jednotlivých adresných osudů a dějů kolem nich, byť třeba jen, aby bylo o čem povídat, aby se provedly jakési úkony. Kolem nich se pak budou udávat zcela nové události, vznikat nebo přesouvat se věci, hybridné životů.

Mne při třídění pošty vždy napadají prapodivné myšlenky, honí se mi hlavou neznámé adresy jako obrázky, docela hotová výtvarná díla, v nichž postavy pláčou, radují se či jen se chystají cosi vzkázat: umřel strýc Bohumil, ale v neděli přijedte, zabijačku nemůžeme odvolat, řezník jde za týden na kudlu se žlučníkem, Maňka se spustila a odešla z domu, malý Voříšek se narodil se šesti prsty na pravé ruce, slepci Majerovi ze Žižkova utekl pes, nastoupil do tramvaje, vystoupil a pak se teprve zaběhl... Takovéhle vzkazy a mnoho ještě méně srozumitelných já musím z těch bachratých dopisů poslouchat... Pak procitnu, hladím ta psaníčka, ty obálky různobarevné, zezadu připomínají spleené půlkundičky složeného papíru, tuším v jejich geometrických tvarech kouzlo řeči... Řečí jen špičkou jazyků lehounce přelíznutých, aby se obálky nerozlepily, psaníčka neroztáhla v rozkroku a jen tiše vstoupila do paměti jednotlivce, do domu adresáta.

Abyste přečtením dosáhla svého určení a nedopadla jako moje písemná maturitní práce, u které, když jsem ji před lety sepisoval, se mi potily ruce tak silně, že jsem rozmazal svůj mastný pot na čistém papíru maturitní kompozice a inkoust pak na bílou čtvrtku nechtěl se za-

chytit, nemohl ulpět, přestože jsem měl vše k písemné práci dobře smyšleno. Odmítl jsem snad i vymyslet příběh na téma, jež vylosoval tehdy výhybkář Voreliček a schválil předseda poroty, pracovník národního výboru Hrabě, snad Hrabě, už nevím, dokonce jsem snad i zapomněl vylosované téma té písemné práce, vzpomínám si jen, že otec mi dal k maturitě nové pero, plnicí pero, nikdy jsem perem nepsal, tehdy byly k dostání jen čínské kuličkové tužky, a tím vzácným darovaným perem jsem měl napsat písemnou závěrečnou maturitní práci, krok do života inkoustem... Měl jsem prokázat, nechat ze sebe vyhřeznout, co vše ve mně ze školy zůstalo, čím budu, čím bych chtěl být a nebudu, protože něčím jiným budu muset být... Takže já tu práci zoral, kvůli peru zoral, i kvůli inkoustu značky Saintropen, který spouštěl do pera víc sám sebe, než já měl smyšleno smyšlenek, a když užuž bych se rozepsal, tak pero či inkoust byly najednou rychlejší či naopak pomalejší, a já, v zatím neutuchající snaze sepsat znalosti, vyvrhnout ze sebe, co jsem věděl a chtěl napsat, kvůli krkolomnému mechanismu pera jsem celou práci zkazil a na ústní už se nepřipravoval... Nebylo třeba, protože když už jsem nezvládl vlastní téma, totiž dopis maturitní porotě o nesmyslnosti jejich témat, nebylo možné počítat s připuštěním ke zkouškám a tématům ústním. Nevím, možná jsem se své huby přece jen bál... Po následném vyhřeznutí tříselné kýly, což se mi stalo hned druhý den po připomenuté písemné zkoušce, se mně i na operačním sále prý potily ruce způsobem, jaký v nemocnici nepamatovali. Vizita byla tehdy přísnější než železničářská maturitní komise. Nikdy se ovšem

nedozvěděla, že jsem chtěl brzy po operaci s legračním suspenzorem na šourku znásilnit štavnatou zdravotní sestřičku a chystal jsem se to provést svým vlastním, do svěřající kazajky uzavřeným perem, jenže jsem na to jen usilovně myslel a zpotil se na rukou. Prožil jsem tak vlastně dvě zkoušky dospělosti a ani při jedné jsem neuspěl.

To mne nejspíš poznamenalo.

Jezdím s vlakovou poštou a je to zajímavá práce. Netahám už poštovní kabelu jako nedovzdělaný pomocný poštovní doručovatel od domu k domu, jsem po operaci. Trochu i díky zkušenostem z nedopsání maturitní práce dokážu určit, jaksi z odvrácené strany, z načrtnutí adresy, dle volby pera, inkoustu, sklonu či třasu písma, tvrdosti tužky, vypsanosti pásky do stroje, jak a proč se kdo k sepsání dopisu chystal, připravoval či jej odflinkl, jak který pisatel se cítí zdravotně, či zdali nevědomky nepíše neduživá psaní. Psaní a dopisy nemocných se totiž samy rozlepují, hypochondrům se často nedostává sekretů – to je věta Jeníčka Záruby – nemají si prý kam a čím uplivnout, natož nalíznout lep obálky, té pastičky na slova, nářky, volání i vzdechy nešťastných... Takových já se jemně štítím, trochu se bojím vnitřků obálek bílých jak nemocniční prostěradlo s franko štemplem. To už mám – ač nerad – raději psaní, která až vlakovou poštu a její důstojnost urážejí. Vzkazy na tácku od piva, pár slov načmáraných jen na odtrhlém cípku mapy, třeba: Vlasto! Podívej, tady jsme byli a příště musíš s námi! Je tu krásně, ale plno hadů, klíšťat a muflonů... Pošlou si takhle jen kousek mapy, pár souřadnic, drobek cizí přírody, kam já se příkladně

nikdy nemohu dostat, ani tam nepatřím, vždyť musím sedět ve vlaku a třídit všechnu tu hojnou krásu, rmoutit se nad ukrytými vzkazy, které si lidé musí mezi sebou napsat, protože často je neumějí, jak bych tak řekl po našem, na hubu... Já se vám někdy rozvaluji na louce plné písemností, sbírám slova jak do herbáře, jedny dopisy mne vykazují až za hranice republiky, jiné nařizují vrátit dluhy, jsou texty mazlivé, lísající se, a já pak po takové těžké šichtě, když vystoupím z vlakové soupravy, zajdu v cílových městech na opečenou uzeninu, a hned jdu s tím svým navinulým vuřtem spát, chrápu na vlakové noclehárně i tři dny a většinou se mi ve snech zdá o stanicích, které projíždívám jindy, na jiných pravidelných trasách, jež končí v jiných cílových městech s jinou uzeninou a podobnou noclehárnou, mohl bych je všechny vyjmenovat i se zastávkami zrychlených vlaků, kdyby mi o to ovšem šlo, kdybych se totiž chtěl chlubit... Snad jednou při nějaké zkoušce, když nemám s sebou ani tu maturitu, a kdybych mohl jet za Anežkou Stibůrkovou, Novotnou až na konec naší krásné republiky, složil bych dojista i zkoušku ústní, vyjmenoval bych Anežce, prodavačce ajznbón biletů, všechny stanice Čsl. stát. drah podle abecedy, vyzpovídal bych se jí ze všech staničních budov a nocleháren v nich skrytých, dlouze a poutavě bych vyprávěl o tratích, jimiž pravidelně projíždím, i když, pravda, znám je jen letmo, jako občasné přerušení míhajících se sloupů zabezpečovacích vedení, kmihnutí se cihlové zdi s bílým nápisem města... Recitoval bych jí své básně, které skládám v noci, však víte, v noci nespím, znám jen vlakovou poštu, tuhle službu já poutivě v noci za-

jišfují. Všechny dopisy kdybych totiž včas nedostal do příslušných přihrádek, ranila by mne mrtvice.

Často si už při rozbřesku, zemdlený, předpovídám, že jednou možná nestihnu všechna psaní vytřídit, rozsměrovat, protože přes veškerou pomocnou mechanizaci (moc jí není) jsou moje ruce tím nejschopnějším automatickým zařízením, jen kdybych nemusel tak často olizovat prsty, však k ránu už není čím, mám rty rozpraskané. a ani když je vystrčím z okna jedoucího vlaku, nezvlhnou mi. To spíše oči, když se mi stává (a často), že některý z dopisů bych raději neodeslal, nepustil bych ho poštou dál, proto mu povídám: „Ublížíš, obálko, nepřeu ti doručení, nechci, abys došla!“ Potom někdy, celý zkoprnělý, vytýkám sám sobě: „Nechej té vlakové pošty, staň se platnějším, nekodrcuj se furt bezcílně odněkud někam, odjinud jinam, neunikej městu s odjezdem vlaku, když chtěl bys raději zůstat u teplé klobásy v kiosku na peroně hlavního nádraží hlavního města republiky a čekat, že i tobě někdo jednou přijede a budete se spolu vítat.“

Když jsem si tuhle myšlenku chutnající po kremžské hořčici a teplém pivu z voskového kelímku prvně řekl, netušil jsem, že banalita, vhodná možná jen jako věta do maturitní práce, poznamená tak nesmazatelně můj další život ve vlakové poště.

Vlastně už tenkrát prohozená směna s Jendou Kodýskem tu změnu předznamenala. Obyčejná výměna zadků v laminátové sedačce rychlíku mezi Prahou a Českou Třebovou a dál a se zastávkou v Kolíně, abych se mohl podívat na svoji lásku ze střední železniční školy. Ostatně nebyl to jednoduchý úkol svolat abiturientský

večírek absolventů, jsme pořád všichni ve světě, cestujeme, uschováni v tajemných nočních vlacích, pohybuje se po vlasti, vybraní i mimo ni. Jsme jako housenky, které přes den spí, zakukleny v drážních noclehárnách, abychom se s večerem vyrochňali k nočnímu rozmotávání kolejí, jež směřujeme do všech koutů, až k samým hranicím republiky... Pak v Děčíně, Domažlicích, Chebu nebo ve Znojmě musíme vystoupit a s dříve naší vlakovou poštou jede pojednou jiný občan jiné vlasti, a my, hnedle jak se dočkáme protijedoucího vlaku, bez rozhlédání nastoupíme, uklidíme zapomenuté kapitalistické cetky (stane se, že tam někdo nechá i banán nebo mandarinku) a jmem se tříditi svoji (jejich) poštu, někdy vyházenou v obřích nepromokavých pytlích (s neodlupujícími se nápisy POST OF USA, Wiener Post, usw.) na drážním vozíku, všechny je musíme spěšně vházet do svého poštovního vagonu a nenechat si (probůh) ujet vlak. S pytli, zvláště cizími, je práce nejen těžká, ale musíme si umět zapamatovat i několik důležitých slovíček v cizím jazyce.

Před časem jsme na vnitrostátním vlaku zažili hluboký zážitek, tedy především mne se dotkl, strojvůdce a průvodčí samozřejmě nic netušili, měli své starosti, pracovní povinnosti. Všiml jsem si už tenkrát, že průvodčí a strojvůdce nemůže být bez vlastního přičinění milicionářem. Fasuje uniformu, ale povinnosti má odvědy civilní. Opravář lokomotiv už zbraň dostat může. Taky nemůže být strojvůdcem. (Jednou se dozvím, že opravář se může stát odborářským bossem a strojvůdce dokonce...) Ale ne, taková přece nemůže být budoucí pravda! V podobném případě bych se přece i já mohl

někým významným stát. A zasloužit se o stát? Ne. Raději zůstanu u pošty.

Zpět ke strojům a té smutné události.

Jeden člověk, nejspíše student to byl, psal své dívce do Levice a spouštělo mu pero jako asi mně při zkoušce z písemné způsobilosti k životu. Zřejmě i proto se mu adresa natolik rozmazala, že já až na poslední chvíli ji rozluštil a do správné přihrádky založil, a pak jsem musel ještě hodinu, při oprávkové výluce, když pod kola před námi jedoucího nákladního vlaku vskočil sebevrah, třídit ostatní dopisnice, protože jsem se dopisem do slovenské Levice tak zdržel, že jsem zapomněl na čas, na život... Odjezdem slovenského vlaku s patřičně naplněnou přihrádkou jsem si liboval, opojen svým dobrým skutkem, a dočista si ani nevzpomněl na uzeninu, kterou jsem měl v Zábřehu připravenou i s tupl. hořčicí, a teď se musím přiznat k matení, neboť to bylo jinak.

Slovenský vlak už po opravě, revizi a dezinfekci kolejíště zlověstně pískal k odjezdu, já nebyl hotov, a musel jsem se proto odhodlat k něčemu, co se ve vlakové poště nedělá, možná jen někdy: totiž rozlepit dopis! Chraň Bůh, celé psaní jsem nečetl, ani bych nestíhal, jen jsem doufal, že v oslovení či letmém náhledu prvních vět naleznu klíč ke jménu adresátky, k důvodu psaní, avšak nepovedlo se. A tak jsem krasopisným rukopisem, neuplatněným u mé zkoušky z dospělosti, napsal adresu novou, smyšlenou, pánembohem vnuknutou: Vera Kováčová, Partyzánů 1944/6. Levice jsem zachoval, úplně se nerozmazaly. Dopis jsem, jak řečeno, vsunul do příslušného slovenského šuplíčku, ale očekávaný poštovní klid se nedostavil. Přestupem v Zábře-

hu jsem směřoval zpátky do Čech a večer jsem ve služební místnosti ve Svitavách neusnul a nespal, jen chodil, vyhládlý, naplněný vlastní vinou z porušení listovního tajemství, ale ani proto možná tolik ne.

Co když se Vera Kováčová lekne mého krásného drážního rukopisu, těch mých grifů nad e a pod K? A bude-li vůbec umět číst, řekne si, pomyslí si nejprve, že ten dopis nepatří jí, že není pro ni a že bůhví, pánbožko vie, že to je čosi čudné, a ona raději ten list, nepřecítený, zahodí, trebárs napokon i do suchého hajzlu.

A já budu nakonec ten špatný a nepřející zloduch z vlakové pošty, já, ten nejprostší doručovatel, jemuž se spouští často v noci, z osamělosti v lomozícím vlaku, krev z nosu, i proto dostávám v takových téměř beznadějných chvílích navíc strach o všechny ty se mnou jedoucí dopisy, za něž obrazně ručím vlastní krví, abych je nezakrvácel, neposkrvrnil svojí opuštěnou řidkou krví, která, kdybych náhodou při třídění dopisů do jejich hromady omdlel, by nezadržitelně ze mě vytékala, vpíjela se červeně mezi řádky, a přivodila tak smrt krásných cizích slov, jež byla určena k přečtení jinými, a já bych nad nimi jako jejich umírající posel skonával... A kdybych si, už v mdlobách, nestačil u chřípí přidržet chuchel buničiny, již si pravidelně pro tuto příležitost vozím s sebou na všechny své vlaky, určitě bych omdlel, možná i, jak říkám, úplně skonál... Vatu si pro jistotu ukládám do šuplíčku určeného pro nejvíce doporučené obsílky, ty, jež jsou určené do vlastních adresátových rukou. Má dva regálky, první na razítko a čínské pero, druhý je Červeného kříže. Když na pravidelných kilometrovnících začnu konečně krvácat, ocit-

nu se jako ve filmu, jsem najednou poštovním zřízením anglického nóbl poštovního vagonu, jsem Ronald Biggs, král vlakových loupeží, jen s tím rozdílem, že na vyprázdněnou podlahu poštovního vagonu teče moje krev... Ale je to vždy jen chvilka, biografická chvilka, pár okének mihotavého filmu. Brzy se mi vždy podaří buničinou ucpat nosní dírky, umím to, a chvilku před neuskutečněným omdlením si uvědomím, že jsem jen podlehl krátkému krvácivému šoku.

Vždyť já nevoším a nedoručuji peníze!

Jen dopisy, a ty mně samozřejmě po dobu noční šichty patří. Všechny, jako by totiž peníze byly... Jsemť v té noci bohatých dopisů jejich králem.

Pracuji do časných ranních hodin. Můj vlak proesává ještě neprobuzenou krajinu podél hlavních doručovacích tratí. V mihotavých okamžicích průjezdu si uvědomuji, protkaný paprsky drážního rozbřesku, jaký jsem byl v noci podivuhodný, možná i blb... A teprve až když mně téměř urazí hlavu drážní sloup, upomenu se na Anežku Stibůrkovou, Novotnou... Zjevuje se mi pravidelně, nejvíc, když si k ránu, před šestou, stáhnou drážní poštovní okýnko a dívám se větru do očí. Bývá to v listopadu, vždy jen v listopadu. Je málo dopisů, směna byla lehká, proběhla, projela vlastně, lidé si šetří pera a dopisnice k Vánocům. Prší mně pootevřeným okýnkem do jitra, počínající lysinou koukám do zbytku noci... A najednou nedokážu odepisovat cizím! Vždy jsem to před Vánoci dělal. Prával jsem dlouze neznámým adresátům vše, co sám jsem mít nemohl... Pečlivě ofrankované Ladovy pohlednice jsem pak cestou vyhazoval z vlaku.

Dnes ale jen úpěnlivě vzpomínám na Anežku a na její pihu. Co asi právě dělá a mám-li jí napsat vlakovou poštou, nebo jen tak, přes kastlík... Najednou je ale ráno a musím domů. Ale není to domů, mám namířeno do drážní ubytovny, kam jinam. Krátce se omyju, vyvětrám pro kolegy a už se těším zpátky do vlaku... Horečně probírám obálky, lístky, pohledy, hledám na každém dopisu třeba jen zlomek jména spolužačky Anžk. Stbrkv., jsou to nejkrásnější souhlásky jejího školního jména, jež bych ve volném čase nejraději psal na všechny náhradní, dosud bílé obálky, kdyby je ovšem šlo odesílat odtud, z rozkodrcaného vagonu, který je mým druhým domovem. Zde bydlím, spím, je to moje adresa, jedoucí poštovní schrána, tady bych chtěl prožít dovolenou v listopadu s Anežkou a vyprávěl bych jí historie, protože i ona je jistotně též jejich milovnicí.

„Milá Anežko, znáš třeba tu o dalekohledech a mžourání jejich pohledů? Vidíš. Nepoznal jsem nikoho, kdo by nemiloval počátky, průběhy, nerozpakoval se nad všemi jejich konci, kdo by se rád nedozvěděl, co je kde nového, jak to uviděl on a jak je to pozorováno skrze optiku dalekohledu, ten přece jen lépe a jinak a snad i ostřeji se dokáže zahledět, rozkrýt záclonky tajemného šera. Jak z obrazu, když se vylupuje téma, z kýče když odstraňuje malíř restaurátor nánosy starých nátěrů a objevuje, odkrývá mistrné plátno... Nedávno jsem na cosi podobného vzpomněl, připomenul si zážitek, asociativním průnikem nejspíše, ano, na záchodě vlakové pošty. Ten jako každý vlakový záchod hučí pod tělem jako o závod, proto si naň vždy přisedám trochu

připodělaný strachy, jakého že dosáhnu vítězství... Ale znovu jsem si, už kvadraticky, vzpomněl na cosi nového, starého vlastně... Jak po návratu z odborářského večírku vlakové pošty v nádražní klubovně nádraží Praha-střed, kdy poněkud veselý stál jsem nad pánským pisoárem a nemohl spláchnout několik deci bílého mámivého vína, nedokázal jsem ve své veselosti zachytit rozesmátý porculánový puntík na šňůrce splachovadla... Podobné držátko, avšak kožené, bývalo stočené do půlobloučků a elips ve starých pražských tramvajích, a ten porculánový záchodový šotek se točil a komíhal a uhýbal jako v zatáčce tramvaje dvanáctky z Malostranského náměstí do Karmelitské, a já padal přirozenou vahou smíchu, ale i bezradnosti za ním, a on se, filuta, hned zase vracel, otíraje se o vlhké vápenné zdi, a přišlo mi to tak legrační, jako bych se proháněl dětstvím, jako bych znovu viděl film, v němž Frigo honí vidličkou višěň na talíři, a jak groteskně jsem si připadal, tak jsem i dopadl, vždyť jak jinak, nemohlo dojít k ničemu opačnému, než že porculánová kulička s provázkem a i nádrží se strhla, padlo to vše na mne, spláchlo mě to i se vzpomínkami na dětství, deci vína se třáslo v mírné prohlubni mísy na moč, později vyprchalo, anebo přečůráno, odplavilo se kanálem, už nevím...”

Ale i hezčí zážitky jsem si přával vyprávět Anežce, jen kdyby se chtěla přidat k nám, k zřízencům vlakové pošty, a v listopadu, kdy je málo dopisů, byli bychom na třídění dva, s hromadou přesčasů, zdvojených, složitějších, jak už to tak bývá v matematických hodinách pro starší a pokročilé... Kdybych nebyl vázán tajem-

stvím vlakových pošt, často bych si takto a podobně snil, ale osud mi vše jinak předurčil... Přitom! K sakru! Mohl jsem si přece klidánko vybrat pár dopisů a náhodou je dát nad páru... Že bych je otevíral a zase zalepoval bez přečtení, jako bych zkoušel lovecký nůž...? Ne! Já bych do těch psaníček, protože to umím – už ve škole jsem podobně bavil spolužáky při diktátech – já bych tam mohl dopisovat zprávy a vzkazy tím samým rukopisem, jakým byl dopis napsán. Stal bych se tak veřejným spoluautorem cizích historií a konečně bych se odtrhl od optiky zírání na svět prostřednictvím cizích očí za čočkami společného dalekohledu... Vždyť jeho používání ke šmírování historií jako by najednou ani nebylo nutné, starší a nevýznamné občany už můj přítel Jeníček Záruba v posledním čase nesleduje... Prý mu stačí občas i cosi nevýznamného o nich jen zapsat a má vyděláno.

Ale i já bych se změnou obecného klimatu stal nedílnou součástí cizích historií a mohl bych do nich vpisovat po kousíčkách svůj osud. Jak na barevných konfetách a flitrech by to navždy bylo napsáno... Snášel bych se na vykartáčované obleky bálových tanečníků, pokrýval nahá ramena plesových dam... Přihrádal bych se jako listopadové, zbylé, poslední listí, zahníval bych se do života těch, co si z nedostatku výměny osobních úsměvů a pláčů začali posílat psaní... A mohl bych pak, už v klidu, zde, ve vlakové poště, zemřít a vykrváčet všechna svá písmenka, poskládaná jízdou v příběhy.

Cesta vlakem bývá i se všemi novými změnami lidských tváří obyčejná, nudná... Kdyby mně ji neprosvětlovaly životy a osudy těch opravdu obyčejných šťast-

ných, kteří si píšou, dopisují, aby se mohli setkávat a vzá-
pětí zase rozcházet, protože jinak by ztratili smysl své-
ho psaní, a já tak s nimi úděl svého života, práce, snění
a jiných výhod, možná bych jednou vyskočil z jedoucí-
ho vlaku... Zkusím si to jednou při dojíždění soupravy
do stanice. Nic tak nezkažím a práci vlastně nepřeruším.

Jednou, samo sebou v listopadu, kdy smutek z přede-
šlého poznání mě dojal zvláště nahořklým způsobem,
jsem si ve Svitavách koupil nejprve na peronu v kelím-
ku pivo, potom kokosový suk, ten si ovšem kupuji sko-
ro v každé stanici, suk mně připomíná hranice republi-
ky, je kokosový, cizokrajný, za hranice se za ním nesmí,
a voní mi podobně, jako když co by studující učeň jsem
si místo oběda na železničářské škole kupoval tři lou-
pavé marmeládové koláčky. Suk je nezdravý, moc ho
nesmím, ale co naplat! Když si chci připomínat dávné
sladké chvíle s Anežkou, kupuji ho na každé zastávce
a basta!

Tehdy tak přšelo, že jsem musel, jako by mě cosi vta-
hovalo do kiosku, musel jsem si ke koláčkům, anebo
k suku? – teď nevím – koupit láhev bílého vína Müller
Thürgau, tak bylo psáno na vinětě, a nechal jsem si prv-
ní flašuli hned otevřít, ve vlaku otevírače lahví nevo-
zím... Jak jsem přivoněl k hrdlu láhve, odpaněl korko-
vou zátkou popsanou opilými nápisy, načichal jsem se
jejích vinných útrob jak elixíru uvařeného perskými
šarlatány. (Tenkrát jsem byl ještě přesvědčený, že Mül-
ler Thürgau byl vídeňský Čech). Navinulým špuntem
ke mně zahovořily omamné orientální historie nazřené
nekvalitními divadelními kukátkami ze spřáteleného cípu
Mezopotámie.

Zprvu jsem mámvému pohledu odolal a násilím se přiměl pracovat, tedy třídit dopisy a krsprndnčn. lístky. Nebylo jich ovšem sdostatek a opravdu jsem se ještě vína Müller Thürgau do té chvíle moc nenapil, louskal jsem intenzivně pořád ještě tu vinětu, slabikoval ji jako dopis z národního výboru z nějaké vsi, vždyť stálo na ní jen: Moravské vinařské závody, nic víc. Ani ročník, natož viniční trať, šarže, jízdní řád bobulí... Dopis uvnitř byl dojísta řepně cukernatý, jeho viněta byla obálkou, jen pro mě napsanou obálkou, mně určenou, a já se v té chvíli stal nejen jejím čtenářem-pijanem, ale i schránkou, nebylo totiž třeba poštovního doručení, bylo to vše na mé trati, jednosměrně, u mne, jmenoval jsem se Müller Thürgau, mohl jsem se sám sebou opíjet a posléze (netrvalo to dlouho) vyhodit prázdnou láhev z jedoucí soupravy.

Byl to podivuhodný den, ani nevím, kolikrát jsem se stal panem Müllerem Thürgauem, vlak se dal jako jindy do pohybu, a mně se zase, jako tolikrát už, sevřelo srdce z obavy možné srážky poštovních a i jiných vlaků uprostřed noci, z možnosti vykolejení, sabotáže tunelu, jenž by se zničehonic mohl stát zasypaným.

Ale zrovna tehdy se celé soustrojí soupravy, monstózní ocelové těleso, z něhož jde strach, a přesto přepravuje lidi, zavazadla i poštu, rozpohybovalo po kolejích, jako by je hladil nějaký budoucí futuristický rychlík, a já si dával už bůhví kolikátý doušek z cizího dopisu, ano, začel jsem se do viniční tratě U nádraží Müller Thürgau a rozlévalo se mnou nové a podivuhodné teplo, jaké ani suky z kokosu ve mně nedokázaly v mládí vyvolat, nevykonávaly se mnou ten krásný

škubavý pocit, blízký chvilkovému štěstí, když onanoval jsem občas ve vlakové poště, zavalený milostnými dopisy, jež jsem nesměl otevřít.

Takový byl Müller Thürgau opiát, tak rozjitřil všechno v mém těle dočasně uschované, to, co puká a křečí a křičí v těle, když má, ale nemůže.

Až jednou, náhoda tomu musela chtít, zahlédl jsem v obrovské hromadě dopisů ke třídění adresu mojí nejmilovanější, Anežky Stibůrkové, Novotné, U Kolína 3.

Zprvu se jen mihla mezi ostatními psanými, jako by nechtěla být vylosována v té mojí noční otevírací neotevírací lotynce. Brzy se ale znovu objevila v celé své poštovní kráse. A já byl v ten okamžik zasažen, usmrčen dopisnicí Čsl. pošty. Slibuji, že jsem udělat nechtěl, co jsem záhy stejně musel, jsem přecivá vázán tajemstvím vlakové pošty a pracovním závazkem a lety služby jsem získal stavovskou čest... Ale tehdy jako bych byl pojednou stahován do studně, jako bych se sám splachoval do rychlíkového WC... Z rychlosti vlaku mně bimbaly na sedátku vysedlé kulky, a konečně jsem byl, takto celkově roztřesen, nucen dojít ke spirálovému elektrovařiči, na němž si dělám přesně v nula třicet hod. turka. Porce mám v pytlíčkách připraveny kupředu (jednou se jim bude říkat varné sáčky), nosím si z domova vždy stejnou dávku, abych si jednou nedal moc a podruhé málo (vlastně jsem možná tyhle budoucí varné pytlíčky vynalezl já), mám tedy kávu pokaždé stejně silnou, ale tehdy, teď, nevím, čas se mi rozmazal v paměti, nešel jsem vařit, já jen rozpálil vodu v konvici, jako bych je obě chtěl mučit varem, a pára tak vlastně sama, bez mojí pomoci, a už vůbec bez jakéhosi mého provinění,

opatrně sejmula lep z obálky, jako pel když včely stádají a hned jej odevzdávají pro společnou věc, ano, takovým podobným způsobem se dopis otevřel, docela sám, já vyjmul žluté psaní a psal v něm Bořivoj Novák, agronom z Hlinska v Čechách, též rozvedený jako Anežka Stibůrková, Novotná. Ano, psal mojí Anežce s pihou v růžové tváři místo duličku, odpovídal na inzerát zn. Život ve dvou, jak ona vlastně už tenkrát před lety si život představovala a dala se k té příležitosti vyfotografovat, zvěčnit, se svojí milou přízdůbkou předem, a její piha vypadala ve skutečnosti jako snítko, jako peříčko k odfouknutí, jako sazička z lokomotivy vlakové pošty...

A já při této své pracovní cestě jsem si mlhavě a rozostřeně na náš dávný starý, ale nyní probuzený, takže i mladý rozhovor vzpomněl a přišlo mně smutno, tak smutno, že mne rozbolely k duši ještě klouby a žebra na levém boku a já si musel znovu a tolik zavdat přímo z láhvi Müller Thürgau z viničních tratí U Nádraží, že mě až tělo přestalo docela poslouchat, ve vagonu se zamžívalo, dopisy se slévaly v jedno veliké psaní, které já měl zrovna teď, tehdy, napsat, a vyvázat se tak ze služby ve vlakové poště...

K čemusi jsem se konečně v životě zmohl! A jak to bylo snadné! Vložit se vlastním písmem do bílé obálky, kterou na příští vlakové zastávce odveze, společně s jinými obyčejnými dopisy, modrá poštovní dvanáctsettrojka na adresu U Kolína 3, zn. Život ve dvou.

Prvně v životě, přestože jsem si o podobném činu často sníval, jsem rozlepil cizí psaní a vepsal se do osudů jiných, napodobil písmo agronoma Nováka (hračka pro mě!) a podepsal se na bílý papír já, Josef Pýr... A byl

to dopis plný lásky: vše, co jsem celý život ztajoval, co jsem cítil snad jen při samohaně nad cizí uzavřenou korespondencí, vše jsem vypsál milované Anežce, celou svoji krušnou historii, celoživotní naději v setkání, protože i já jsem milovníkem příběhů a důvěrníkem nadějí, přestože především těch mých... Vše jsem do dopisu směstnal drobnými osudovými literami, písmo a známělost vínem Müller Thürgau byly ty nejurčitější přeměny v mém životě, přestupky proti pravidlům přepravy ve vlakové poště... To jen písmo, ne já, zaznamenalo tenkrátň okamžik, listopadovou chvíli, v níž se sešly řady náhod, kdy v poštovním vagonu jsem upadl pod třídicí stolek a spustila se mně patrně i krev, jen trochu, a nejspíše ukápala jako pečetní znamínko na dopis agronoma Nováka, teď už na dopis můj, dopis Josefa Pýra... Psaní mělo konečně všechno, co poštovní zásilka mít má, totiž adresu Anežka Stibůrková Novotná, U Kolína 3 a zpáteční návratku Josef Pýr, Vlaková pošta.

Od té události jezdím ve dne v noci, třídím dopisy, většinu z nich otevírám, pobuřující ukládám do zvláštní přihrádky a čekám odpověď na své dávné zamilované psaníčko Anežce Stibůrkové Novotné, dnes už možná Novákové, U Kolína 3.

Čekám na psaní, které dočista změnilo můj život.

Tuším, že nepřijde, a tak se alespoň snažím svojí poctivou prací měnit životy jiných.

Otčenáš

V tom podivuhodném krámě visela na šráku naplesnivělá štangle trvanlivého salámu, kterou řezník Kořínek už ani neuklízela do lednice, tak byla zkažená. Přesto vypadala pěkně, jako by ji všechny děti z naší ulice Na Stráni pomalovaly bílou křídou, kradenou po špačkách o přestávkách ve 4. B. V krámě se kabonil pan řezník Kořínek, nadýmala se paní řezníková Kořínková a okouněl syn řezníků Ládínek Kořínek, zvláštní matným obličejem, masitými pysky a bradou umaštěnou až k límečku košile.

„Umej přeci to prkýnko!“ vzkřikl starý Kořínek za sklem auslágu jako tlustý mim a stará Kořínková utřela ruce do bílé zástěry, nabrala dech, jako by snad chtěla nějakou řeč postavit proti, ale nakonec, našpulená jako vařená jitrnice, vzala řeznický nůž, my děti z naší stráně jsme si tyhle jejich nože pojmenovávaly každý po svém, já se jich bál, pro mě byly všechny kudly masáci, a tak paní řezníková Kořínková vzala z háku jeden z největších masáků, strhla omastek, zbytky loje a krve z prkna, otřela břit mastnou handrou a rukojeť vyhlazeného dříví vysušila modře kostkovanou utěrkou. Šla potom jako kolíbka dozadu do kvelbu, za krám, tam řezníci mívají svědomí a v bandaskách míchají polévky, aby nad nimi neztuhl mastný talíř jako měsíc a nezapařily se.

I ten den zašla paní Kořínková za svojí každodenní práci dozadu do řeznické sakristie, a tehdy jsem si vzpomněl, křísila mi hlavou již téměř zapomenutá, zasnutá událost, žel, stál jsem v zapadajícím slunci před Kořínkových masným krámem kvůli první schůzce

s dívkou, s děvčetem jakýmsi z Radotína, ono snad později ani nepřišlo, nebo snad bylo všechno dočista jinak, snad jindy, později, v budoucnu se upamatuji...

Prostě jsem tehdy z nedostatku jiného programu jen tak hlady čučel řezníkům Kořínkům do auslágu a Ládi- nek na mne jako vždy zlostně zahlížel. Netušil, že se mi hlavou honí vzpomínky. Hlupák, nemohl vědět, že zatímco jeho mamí se vzadu v kvelbu řeznický očišťovala, vážila krkovice, svíčkovou a chystala účtenky nebo jen prázdné, avšak zapamatovatelné poukázky pro známé a zavázané, nevěděl trouba, že já v té chvíli zastavil všechny své pohyby i hnutí myslí, zachoval tělu jen nejnnutnější životní funkce, krev se mi pomalu rozlévala, jen kam bylo třeba, ne víc a dál, než jsem jí dovolil, ani hřeb by mně protkanou rukou nepřiměl ukanout kapku krve... Vzpomněl jsem si totiž na své první dětské zaměstnání, zvláštní, podivuhodnou práci, pracoval jsem každou neděli dopoledne, ale i jindy, třeba v májových podvečerech, to bývalo všude plno květin, různých a barevných, neznal jsem jejich jména, avšak opylovaly mne omamnou vůní. Všechny jsem je trochu znuděně pozoroval, vždyť byl jsem v povinné službě, v zimě jsem kodrcal zuby i koleny, v létě litoval volného dopoledne, kdy všechny ostatní děti z ulice Na Stráni byly na stráni a valily sudy dolů k řece, zatímco já byl ve službě... V kostele na mši svaté.

S panem farářem, hlavním sloužícím, který byl sloužícím i zaměstnavatelem, vyráběl i sloužil totiž tu mši, všechny mše, v každé roční době, jsme se vždy my, najatí ministranti, strašně nadřeli. Těžko, přetěžko jsme jej strojili do ornátu, v létě byl po těle zpocený a navléci

mu košili, která se mu žmolila pod krkem, pak s sebou balila dlouhé černé chlupy na prsou, nakonec nešla natáhnout přes valoun břicha, bylo zatrachtilé. Na zimu si ještě, už koncem října, velebný pán nabalil pod kutnu tři vlněné svetry z Unrry, pletené návleky natáhl docela přes prsty, až jsme my, mladí sloužící věřící, jednoho dne, slavný a vzácný a zlacený, ale už vetčný ornát natrhli v boku. V ten okamžik jsme si uvědomili, že přes náš jarý věk se musíme pokusit tu zatrachtilou svatou látku nějak spravit, protože čekající věřící v chrámové lodi nesmějí zneklidnět a něco nemilého tušit. A tak kdosi z nás, vlastně ten nejstarší a nejméně věřící, ale zkušený a nabitý praktickými znalostmi, to zařídil, zapravil, vlastně ne, pospravil. Nosil s sebou plnou kapsu sichrhaisek, prodával je jako náboje do praků (obalené chlebovou střídkou mohly vystřelit i oko), však byl krejčího syn a místo učení odšpendloval tatínkovy satény z prsou vetché krejčovské panny... Mně ovšem zůstaly v paměti spíše obrazy veselejší, třeba jak jednou pan farář R. hekal a říkal, jako by držel v těle spojitě nádoby, o nichž jsme se měli jednou učit ve škole. Jedním otvorem hekl, druhým řekl: „Chlapci, s pomoci boží tam to moje Bohem prorostlé tělo přece musíte dostat! S Pánem Bohem!“

Já si na tuhle větu pochopitelně často vzpomněl v adolescentním věku, v letech, kdy jsem měl ještě v úmyslu dále studovat a vzdělávat se, ale i v životě pozdějším, kdy už jsem se stal příručím (v budoucnu sales managerem) v jednom nevýznamném národním podniku republiky.

A jak se tehdy pan farář R. nadechl a zhluboka vy-

foukl svatou formuli „S pomocí Boží“, rupl mu ornát po celé délce boku, já byl v té chvíli na odlehlé straně a jenom jsem to slyšel, přesto nejstarší nevěřící se ke mně shýbl a potichu řekl: „Vidíš, vole, zázrak!“ Já ale zázrak jen slyšel, nic jsem neviděl, přesto jsem si jako správný věřící udělal křížek, letmo poklekl a chystal se ho poslat tichou ministrantskou poštou dál jako pokyn k modlitbě... Jenomže kluci neposlouchali, potichu se jen chechtali a poprskávali si ty svoje už dávno ušmudlané ministrantské hacafráčky, a i já se proto podíval na ten svůj... Koukám, udivený, sutana mně byla akorát! Prvně za dobu téhle služby, vlastně už téměř jinošského zaměstnání! Nejstarší se jistě spletl a vydal mi oblečení z patřičného regálu, ne ze spodního šteláře, nejspodnějšího, kde bylo vše buď malé, nebo naopak. Strojili mě totiž jako největšího hastroše ministranta, jednou mi dokonce navlékli tak dlouhou košili, že při prvním výkroku ze sakristie jsem zakopl, přišlápl si předdolek a už jsem měl bradu na vysvěcené zemi... Zůstal jsem ležet strachy i úlekem a věřící se jistě chtěli buď smát, nebo protestovat, kvůli tomuhle do chladného chrámu přece nepřišli stydnout, ale pan farář R. je uklidnil rozmáchlým a okázalým gestem, jež já viděl z kostelní země, podlahy vlastně, současně shora zavalen kopulí našeho krásného barokního kostela... Až mě polilo jakoby svěcenou vodou, zázrakem, když ozvěna modliteb se z výdutí a výpulí kopule vracela očištěná, docela bez mého strachu, posilněného už tehdy v mém podvědomí usazeným hádkem budoucího učení podivuhodně cizích barokních slov, prznících ty krásné české výdutě a výpule... A pravil pan farář na celý kos-

tel: „I pád je vůle Boží, moji milí!“ a hned bylo ve všech barokních koutech a vyoblinách chrámu úplné ticho, jako bývá, když je třeba věřit slovu Božímu, jež klouže po kozenkách a ulpívá v jamkách... Věřící uvěřili... Jenom nejstarší ministrant věděl, že moje zakopnutí byla pouze jeho vůle, jenom jeho, neboť právě tohle on teď takhle chtěl, aby bylo...

Když příští neděli musel, pod dohledem, vydat mi z církevního výstrojního skladu košili akorát, podíval se na mne se zlostí v koutku té jeho už pořád, od dětství, pootevřené, nejstarší a v pravém koutku trochu povadlé ministrantské huby a ucedil: „To z minulý bohošichty si vodseres!“ Nato já si hned poručil několikrát otčenáš, zadrmolil jsem ho ztumpachovatělému falešnému věrci bezvěrci nahlas a třikrát. Pro mne tak bylo vše smazáno a mohl jsem udělat si ze rtů škebli a říct: „Vidíš, vole, vodmodlil jsem si to.“ Ale to jsem asi nemusel, možná jsem přecenil zbožné a jaksi samozřejmě spravedlivé ovzduší v kostele, které se mělo promítnout, odrazit vlastně, v našich pracovních i duchovních vztazích... Myslím nás, kteří jsme byli v onom podivuhodně právně nezakotveném brigádnickém poměru s panem farářem R. a potažmo i s vyššími orgány v kraji, protože tenkrát náš nejstarší a ve městě nejnámější ministrant byl opravdu – nevím, čím se dnes poctivě živí – největší hajzl ze všech ministrantů v hranicích republiky. Dokázal se mně vskutku mstít tak dlouho, dokud jsem nepřestal uvedeným způsobem pracovat, dokud můj otec totiž nebyl přeložen do jiného města republiky, kde bylo snad i více kostelů, ale již méně pracovních příležitostí pro elévy tohoto řemesla, pro děti,

kteře nebyly osvědčene už od prvňích škobrtavých ministrantských kroků, a tak se jim napřiště nevěřilo ve všech směrech.

A já tak zažil krušné probuzení do světa nových a jiných starostí. Obával jsem se, pln strachu, že až se všechno jako ministrant naučím, stanu se kostelníkem, že jiného východiska nebo výučního listu pro ministranta není, že takový je nějaký skrytý postup ve víře, o které se ve škole nemluví, tam se vedou jen náborý do dolů, k vojsku a bezpečnosti, v nejlepší případě do učiliště sběračů železného odpadu nebo léčivých bylin, mandelinek a chroustů... Domníval jsem se i, že nejstarší ministrant se stává kostelníkem tehdy, když předešlý kostelník zemře, takový že je postup v kostele, kádrový pořádek a mechanismus zvyšování, nebo spíše narůstání, nebo ještě lépe dožívání se do kvalifikace a přizpůsobivosti, ale dodnes nevím, jak to vlastně s tím postupem, stoupáním a očekávaným povýšením doopravdicky bylo, neboť přeložením mého otce, nákupčího masa a drůbeže, přestal jsem být konečně, možná ale i bohužel, posluhou v chrámu...

Nicméně zlovolné a v mých dnešních snech až strašidelně surové mstění tenkrátňiho nejstaršího ministranta nebudu schopen snad do smrti zapomenout.

To by se muselo jednou něco stát, něco se ve státě i v našem kostele změnit.

Nejdramatičtější bývaly pravidelné příběhy se zvoncem, jímž jsme oznamovali příchod nás všech posvátných do bohoslužby. Byl jiný čas, zvonili jsme bezděčně, nejspíš proto, že jsme přišli do práce.

V dnešní obezřetnější době jsou k tomuto účelu in-

stalovány ve vrátnicích, v jakýchsi moderních předsakristiích, píchačky, nezvoní sice, ale též si nevratně cinknou... Bimbárujeme dnes již jinými zvonci, třeba když vkračujeme do obchodu, kde vzadu v kvelbu, vlastně též jakési sakristii, píchačkárně obchodu, zodpovědný pracující pracovník odpočívá, telefonuje, svačí, míchá zabijačkovou polévku, aby mu nezkejsla... A my jej, zahaleče, zápracníka, vyrušíme zvoněním, přetrhneme mu sen o nákupu hodinek ze Švýcarska, látek ze Skotska, koření z Indie za navíc stržené peníze, a přistižený zodpovědný, celý rozzmolený, vyjde se sakristie, zvoneček skomíravě docinkává a nám je až hanba v tom okamžiku, když zvonec dokončil svoji práci a ohlásil vlastně jen konec řezníkovy dost možná krvavého či krvácivého snu, nic víc... A že s naším o chlup širším viděním a cítěním to ani kousek k nadlouho obsazeným latrínám v hranicích republiky vůbec nepohnulo. Ani o prd, když už v krámě voněla ta prdelačka.

A i proto tak podobně bezostyšně, jako by věděl něco do budoucnosti, mě nejstarší ministrant s leklou hubou a vadným okem trápil zvoncem, který jak dlouhý posvěcený salám s cingrem na konci visel hned vedle dveří do svatého sakristijního kamrlíku, odkud já, vždy určen povellem, musel jít první mezi všemi a zatáhnout. Za zvonec dějin! Oponou trhnout! A silně, silněji, nejsilněji! Aby lidé v chrámu věděli, že přicházíme, aby v lavicích přestali konečně vyvolávat mrtvé, zapřisahat nemoci, aby byli vytrženi ze svých duší, na chvíli prozřeli a bliklo jim, že v nové lidově demokratické republice i nové začíná znovu, materialisticky, že to přichází už jen zvenku těla, ne z jakési odhozené duše, avšak

dost úporně z toho zvoní v uších. Že je to konec starého, a na něm se jako zvoneček houpá rozpuť nového, jeť musíme přijmout jako svátost. Mýcení trochu bolí, možná i kousek za práh bolestivosti, ale co! Stejně ho máme každý trochu jinde, nač měřit...

Snad i proto já vždy pocinkl jako slaboch, jen jsem se salámu letmo dotkl, vždyť nejstarší ministrant mně nezapomněl pokaždé připomenout osudy mnohem mladších a slabších ministrantů, kteří salám, zvonec, samou pílí a mladickým elánem urvali, strhli jej z mosazného háku, a mše se proto nemohla konat, nebylo odzvoněno, kostelem neproběhl obřad a pan farář R. se velmi zlobil, ale nesměl a ani nemohl to dát najevo... Věřící, neradi a vlastně neznalí důvodu nekonání mše svaté, šli v deset hodin dopoledne, ve svátek, domů bez oplatky, modlitby a kýhavého zpěvu... Nejstarší ministrant (jednou staršina motostřelecké divize ve Střibře) nezapomněl připomenout, že: „Šrák se těžko opravuje, kostel je kamenný, a kdyby se s hákem vytrhlo i nosné zdivo, těžko by se klenba nad sakristií opravovala, a nedej bože, kdyby vypadl takzvaný vazák, přitesaný, z obou stran sešíkmený poslední kámen klenby, vetknutý do samého vrcholu oblouku, ten kdyby...! Pak by se mohlo rozvalit daleko více z chrámu. V chrámu.“

Ale tak zle nikdy nebylo. Nedostávalo se peněz na opravu kostela, protože se samozřejmě peníze na opravu kostela nedostávaly. Nezbylo tak ani na vysprávkou vydroleného špalíčku, vytesaného do gotického kame-
ne... Ale muselo se žít! Muselo se, když zbylo, obstarat maso pro ministranty, muselo se ale nejprve maso dodat panu faráři. A to vše od mého otce, nákupčího

drůbežích čtvrtěk, bouraného vepřového, masitých výrobků a fašírek ze všeho.

Já, v předtuše hroucení chrámu, jsem vždy každou neděli veškerou tu dobrotu, desátek vlastně, masnotu ztuhlou, nosil raději předem. Co kdybych náhodou zvonící štangli přece jen urval? Mohl jsem takhle určitou předplátkou (v budoucnu akontací) všechny pozvat na uzenku nebo krutí nohu nad ptačím kolenem... Ale chlapci ministranští bývali hladoví jak vlci už před svatým obřadem, vlastně dlouho předtím, než jsme směli vstoupit do sakristie, než si totiž pan farář R. vyřídil své věci a úřad, a tak na mě celá ta svatá čeládka čekala už hodinu před mší. Kluci posedávali na schůdcích k sakristii, slušní a snad i zbožnější hráli drápky, kuličky, starší čáru. Ti nejotrlejší plivali do dálky, nejlepší byl ministrant Pflígl, dotáhl to v životě na vrchního revizora všech revizorů v pražských tramvajích. Držel ministrantský rekord 7 m a 35 cm, něco jako tehdejší čsl. rekord ve skoku do dálky mužů, tento výkon byl měřený, ale Pflígl dosáhl ještě jednoho kvalitnějšího flusu, pokus ovšem dopadl na protější fasádu přes uličku za kostelem a Pflíglův keдр, cílové znaménko vlastně (později se podobným bude správně říkat jedovatá slina), zůstal vysušený v omítce a ve vejšce. My tehdy neznali parabolické křivky a stanovy deskriptivní geometrie a jiných budoucích uskupení a nemohli se tak dopočítat dopadu rekordního plivnutí. Tak jsme alespoň ten památný výkon obtáhli fermežovou barvou a při čekání na svatý obřad jsme až v jakési antické olympijské úctě na Pflíglův pflíček zírali, sedíce na schodech, studená půlkolečka pod svatými prdelkami, já vybaloval své

odpustky a starší ministranti hned pojídali jaterničky a prejt a kolínka vařená či uzená, a když už oblízali ruce a prsty a poplácali se mezi sebou po stehnech, zpřísna se obvykle na mne ten největší a nejstarší najedený zadíval a řekl rozhodným hlasem: „Dneska je vopět řada na tobě. Taháš štangli. Dej bacha, abys ji zas neurval!“

A byla na mně řada vlastně každou neděli a každou mši, a já pomalu ztrácel upřímnou radost a potěšení z modliteb i z květin na oltářích, z jejích vůní, ze svatých odlesků blyskavé kroupky, když jsem náhodou dostal kapičkou svěcené vody zásah.

A začal jsem mrkat.

Jejda! Já celé dětství promrkal, dostal jsem ministrantský tik ze svěcené vody, smradu zteřelých knotů, kadidelnicového dýmu a chladu v chrámu. (V budoucnu se podobným stavům bude říkat alergie a děti budou kvůli ní chodit o rok později do první třídy. Takže možná i kvůli mně.)

Ale nebylo to jen samotné mrkání, já trochu, pravda, jen trošičku, pohazoval těž hlavou a vždy k tomu navíc mimoděk trhl pravou rukou, a tak jsem se přestal líbit i v samotném kostele, pojednou jsem už nebyl nadějným kostelnickým elévem, protože jsem často a bezděčně zvonil, pozvoňoval čtyřmi zvonečky v blyskavém čtverečku s držátkem, kterými jsme, vždy dva či tři z nás, v určitý správný okamžik mše svaté zazvonili, ale já, jak jsem to držel připraveno v ruce a měl jsem ale i tik, to trhání, tak já vlastně zvonil skoro pořád, rušil jsem mši a věřící se pletli, kdy mají vstávat, kdy poklekat, odcházet, modlit se, věřit.

A tak díky mému postižení vznikl ve svatých obřa-

dech, ve schůzích věřících z celého našeho města, chaos jakýsi, nepořádek. A jak jinak, vše bylo svedeno na mne, pan farář R. se mě nezastal a nejstarší ministrant mně za trest schoval za oltář boty, a já tak musel po jedné únorové mši jít domů bos, protože za oltář se nesmí, jen když přijede biskup z krajského města a je třeba uklízet.

Určitě tam moje boty stojí dodnes, trouchniví vedle ztvrdlých pytlů s cementem a možná podpírají zteřelými podrážkami popraskané, v koncích uhnílé trámky, které jsem za oltářem uviděl z místa, kam jsem tehdy ještě směl, a ležela na nich, možná stála, nevím, jakási svatá ruka i s částí poprsí a s křídlem anděla, jež viselo v mezeře mezi prkny. (Pokud to bylo obráceně, pak křídlo, odlomené, stálo opřené o zeď.)

Biskup od té doby do našeho města nepřišel, zavřeli ho za něco jiného brzy po jiných, pro nás předešlých událostech...

Jednou mi, jakoby na mazanou udobřenou, v přestávce mezi dvěma mšemi nabídl nejstarší ministrant cucavý bonbon značky Stollwerk, Wien. Když jsem ho již téměř vycucal, povyprávěl mi tenhle zlomyslný výrůstek hrůzopltnou historii o babě, která nabízí v našem městě dětem otrávené bonbony značky Stollwerk, Wien a nuši, již nosí na zádech, má neustále plnou těchto bonbonů a už tři šestiletí chlupci z Hořejší školy v křečích umírají v nemocnici našeho okresního města republiky. Mně se udělalo zle, tatínek přinesl předchozího dne, tedy tehdy včera, ve své obdivuhodně mistrovsky vplechované aktovce zabijačkovou polévku a já si jí před mší svatou dal vrchovatý talíř a začal si představovat,

jak mně ten otrávený bonbon značky Stollwerk, Wien plave v žaludku jako loď na moři, vrchní sádlo z polévky ho nechce pustit do organismu mladého věřícího těla, ale jak se přesto už ten fujtajbl cucák pomalu do zčernalé krve prasečí polévkové tekutiny ponořuje a otravuje ji, nejprve její omastek, pak vodovou část, po chvíli krev a kroupy... (Tehdy mě prvně napadlo, proč vlastně původně rudá krev, povařená, provařená, ale i převařená, vždycky zčerná.) A konečně, docela závěrem svého výletu, ten sladký hajzl objedne slinivku břišní, už moji, a závěrem, místo aby nastoupil do autobusu a vrátil se, odkud se nachomejtl, uvelebuj se mi, cizák, v játrech jako na letním bytě. Píchá tam, potvora střep, jako já za mlada, když jsem rozjitřen zíral do dámského přirození, o němž spolužák starý Kořínek, tehdy řeznický učeň, hanlivě prohlásil: „Je to úkaz Boží. Jako když sekneš do jater a lekneš se, proč se obě ty půlky scukly k sobě. Je třeba vyčkat. Játra se rychle a samy regenerují. Je to nejvíc pusinkovaný orgán, který musíš nejprve zulíbat, aby tě pak, uschovaného, vyléčil ztrátou všech smyslů...“

Však byl jsem tehdy chlapec, navíc věřící, a tak jsem bezelstně naslouchal všemu, co mně kdo káže, vybavoval jsem si proto už i svůj nemocniční pokoj s lůžkem, na němž budu úpět v křečích, a uvědomoval jsem si i, jak za mne v chrámu budou cizí kluci sloužit mši, dojísta brzy zapomenou na můj tik a trhání zvonky, až ten kdosi, který přijde ministrantovat místo mne, utrhne štangli se zvoncem nad sakristií, a mše tak bude navždy přerušena... Nebude. Jako by se nikdy neuskutečnila. Všichni na mě totiž zapomenou úplně.

Tohle všechno jsem si představoval a docela barevně vybavoval, žaludek se mi svíral, a vše očekávané mně přišlo tak líto, že jsem celý obřad vzlykal, až se moje mladé tělo tak vnitřně roztřásl, že jsem navenek, vlastně samozřejmě do hloubi kostela, zvonil dočista ustavičně, cinkal jsem si bez ohledu na předepsaný chod mše, až mě pan farář R. několikerým mrknutím oka navždy vykázal do sakristie a pak hned ven.

Já to přijal jako vyhazov z práce, ze služby, a vyběhl jsem, jak jinak než znovu bos a velmi nalahko – jen v krátké ministrantské košilce. Jak andílek jsem poskakoval po zmražených únorových kostkách dlažby náměstí, ale hnedle jsem jako sv. Václav klepátkem ťukal na zničehožnic zamčené dveře sakristie, protože kolem mne prošla stařena s nůši a optala se s temným úsměvem, z něhož vysvitla opuštěná čtyřka ve staré sanici vpravo dole: „Nechceš něco, malej?!“ A já klepal, dorážel na zadní dveře kostela, třásl jsem se strachy i zimou, až i můj tik byl najednou překryt, zahlušen lomcováním docela jiným, obavou z jedovatých bonbonů, jež byly okamžitě k mání... Prosil jsem Boha, aby kamarádi v bílých košilkách pomohli, umožnili mně návrat zpět, ale patrně museli zvonit a neslyšeli moje úporné klepání, třesení tělem bez zvonků odložených po pravé zvonící ruce, uchystaných vedle kolena, na mramorovém schodu... Ke všemu Otík Zapletalů našlapal měchy ze všech svých sil, z kůru se kostelem naplno rozezněly píštěly varhan a bylo po naději, že se někdy někam doklepám.

Až později jsem pochopil, že jsem byl vyloučen a nemohl se dovolat z jakéhosi principu... Ještě později mně

Otík Zapl. vysvětlil, že píšťala zpívá a píštěl je parchant na trubce. Něco jako jmelí na borovici.

Náhodně ale tenkrát šel okolo pan řídící učitel naší školy, vzal mě pod zimmník, a aniž si všiml, že jdu bos, nohy mám rudé a mrazem do krve rozpraskané, cestou mi vyprávěl, jak už se brzy přestane vyučovat katechismus a že i já tak nebudu muset posluhovat jako ministrant, a jestli to rodiče správně pochopí, budu i já, konečně, dostávat ve škole lepší známky, jako ti, kteří už přestali na katechismus docházet o své vlastní vůli.

Když jsem přišel domů a maminka strčila moje opuchlé nohy do lavoru se studenou vodou, docela rád jsem uslyšel, že tatínka přeložili do důležitějšího masného podniku, do zcela jiného města republiky.

A snad proto, že vazbu na uzenářství a naši téměř hmatatelnou masitost jsme měli díky zaměstnání mého tatínka vetknutou v rodině jako kopretinu v klopě zamilkovaného, a nejraději mám řeznictví pana řezníka Kořínka a paní řezníkové Kořínkové, a mám vlastně i docela rád Ládínka Kořínka, protože téhle tuctové řeznické rodině visí hned za vcházivými dveřmi bíle zakřídovaná štanglička trvalivého salámu, která mi připomíná zvonění v chrámu mého dětství a upamatovává mě na ozvěny mé dávné víry... Totiž na trvanlivé rozpaky a rozčarování z tehdy jednoduché úměry, že kdo zvoní nahlas, je dobrý, kdo se bojí zvonit či nad cingrlátky s pokorou přemýšlí, je mamlas, a že vlastně opakování, bezděčné, ba i bezduché pitvoření je jen nepovedeným rýmem života a vývoje mladičkého, v cosí věřícího člověka...

Neboť všichni jsme mohli, možná i měli být mini-

stranty. Všichni. Aby se bosí nemuseli dobírat nové víry a neskončili v ortopedických botách s osekanými věčnými výmluvami, jakoby omrzlími palci v uších beranic... I proto dnes znamenám před zamaštěným řeznictvím zásadní rozdíl mezi počátkem otčenáše a jeho završením. Možná je to jen znaménko, poznotek, sloka modlitby, nevím... Už se mi nechce míchat se v teplých vyvařených polévkách, prasečích prdelačních vývarech, už mě ani nenapadne tahat za ozlacené štangličky, provázky, svaté zvonečky, protože bych si zkazil jedinou radost, možná naději do života. Co kdybych totiž náhodou zvoneček, boží vcházítka, utrl, a strhl tak osud jinam? Třeba do sakristie před mojí vyhladovělou duší, otrávené žravostí dávných starších a v mnohém bystřejších ministrantů!?

Přesto i k dnešku rád postávám před tímto masným obchodem a sním si o duši skrze žraní... Až do ulice voní z krámku vypjaté jaterničky, usmívající se špekáčky, pečený lechtivý bůček, unavená kolínka zčervenálá studem z dlouhého klečení či odprošování, začmoudlá šunková stehna přímo z udírny a v samém závěru pak mastný špekbuřt, co na řezu má mozaiku připomínající rozstřílený apeninský mramor...

Rozmanité vůně, mámivé představy o uzených klínech, nožičkách s palci k oblíznutí, pevných svalech krutích poprsí a všechna ostatní neobvyklá masitá přirovnání mě upamatovávají na krásné zaměstnání, vlastně službu mého tatínka, který měl pro své pravidelné cesty do důležitých úřadů vyhotoveno hned několik druhů řečí, omluv, vysvětlení, reklamních rčení, ale i, a to hlavně, aktovek... Aktovek větraných, neprodyš-

ných, utajených, ještě přísněji ztajených, nepromastitelných. Jen on věděl, kterou brašničku nač a kdy vzít. Zhotovoval mu je na zvláštní objednávku a i ze známosti brašnář pan Kužela... Jen proto mohl tatínek ve svých aktentaškách kromě lester nosit vybraným mocnějším úředníkům všeliké masné a uzenářské dobrotu. Kvůli hygieně ovšem musela maminka vždy alespoň jednou týdně, dle ročního období a sortimentu, rozvěsit vnitřky i celé tatínkovy úřednické aktovky na šňůru na prádlo, ta se prohnula vždy až k zemi a bzučely v ní masařky jako včely v úlu... K našemu dvorečku se rovněž stahovaly delegace psů a koček z okolí, schůzovaly by a žraly... Hebké vnitřky tašek se brzy proluftovaly, vyvoněly venkovským povětrím jako neutahané vesty z obnošených obleků, a po sejmutí ze šňůry se znovu dalo věřit, že jsou to prachobyčejné aktovky, psaníčka a kufříky přínáležející do náplně práce úřadu mého tatínka, a že psi a kočky jako jindy jen utřou zobák.

Sousedé tak mohli pokradmu říkat: „Pan Pýrský se vyzná, provětral zase něco na vejboru, to víte, to se tak někdo má!“ A i proto já jednou, kvůli (nebo navzdory?) podobným pomluvám, potají jsem si vypůjčil, ukradl vlastně svému otci jednu z těch aktovek, dal do ní penál i sešity a spěchal do školy v našem okresním městě republiky pochlubit se, jakou mám novou tašku. Brzy jsem rozpoznal, že jsem to dělat neměl a že krást se nemá. Všichni okolní psi přeskákali ploty a vydali se za vůní. Dopadl jsem! Za mnou masy čmouchajících, přede mnou výslech. Letmo mi kmihlo hlavou, že budu i samá blecha jako Jeníček Krouhů z obecních domů pod Dolní školou, ale to už mně psi trhali tašku, kalhoty

i sportovní pytlík na přezůvky, z něhož vykousli celé spodní mamínčino podešití. Maminka si na téhle službě dávala záležet a při zašívání vždy říkala: „Není to sice vidět, ale co kdyby se všechno zničehožnic obrátilo a i obyčejné pytlíky by byly najednou naruby?!“

Psí smečka si rozdělila a naporcovala přezůvky, čínské kecky to byly, paráda s koženými kotníky, sprátelečné východní zboží bylo tenkrát moc žádané. Jen co já pamatuji, tak přinejmenším humrová chatka určitě, a i vepřová konzerva, kolem níž se kulatila viněta znaků, vyprávějící o nejlépe připravených čínských prasatech dovezených do naší republiky, ale to nebylo v té chvíli vůbec podstatné... Kecky byly rozžvýkány! Za své (vlastně za psy) vzaly i nákotníky z nejlepší čínské vepřovice!

Běžel jsem tehdy do školy už bez obšitého papunde-klového českého dna sportovního pytlíku, tašku, aktovku tatínkovu, jsem držel vysoko nad hlavou a také ji šťastně donesl. Školník Nohatý, můj tehdejší docela přítel a znalec dětské duše, popadl koště na školní smetí, a za mnou funicí psiska rozmetal i s jejich kantonským dechem po dlažebnaté ploše předškolní ulice... První hodinu jsme tehdy měli vlastní jazyk, vybraná slova z něho jako lahůdku, já vyndal sešit a musel jsem ho hned nechat odkapat do uličky vedle Filoušové (později se provdala do Švédska, šťastná). Tatínek totiž přinesl ze své včerejší služební cesty z úřadu (nebo do něho?) cosi velice mastného, po chvíli se ukázalo, že jsem musel nechat i vykapat, pomalu a postupně, všechny své sešity a učebnice, a nemohl se tak plně zúčastnit výuky, až mě pan ředitel M. vykázal ze třídy, a konečně

poslal ještě dlouho před zvoněním úplně ven ze školy.

Boty jsem měl zamčené v šatně, kecky sežrané, opustil jsem i školní službu bosý. Moji – tatínkovu – aktovku předali učitelé školnkv. Nohatému, znalci lidské, našťestí i dětské duše. Měl ji vyhodit, zničit, zlikvidovat. Ale on, mazaný a Nohatý, navíc školník, dobře věděl, že venku čekají všichni psi z našeho sousedství, však dorazili během za mými čínskými keckami, dříve jen táhli za puchem našeho dvorku, a už se zase, jak jinak, jen tak halabala oklepáni, začli znovu houfovat, srocovali se, aby projednali, jak se nejlépe dostat k rozhodování o obsahu tatínkových tašek, a vůbec, možná i k podstatě jeho práce. A tak onen dobrý muž, školník, profesí nejspíše náhodou či neprávem, se v hnutí mysli a těla raději milosrdně rozmáchl a hodil velikým obloukem tatínkovu aktovčičku přes plot školní zahrady, a psi si ji hned vzali a odnesli a přímo v konci naší kratičké ulice Na Stráni, direkt na flusací dráze o nejhnušnější slinu, se o ni servali jako psi.

Když jsem tehdy přišel domů, tatínek netrpělivě přeshlapoval před velikou vázou u domovních dveří. Tahle kamenná zelenkává ozdoba, rakev na kytky, přerostlé do téměř lidské velikosti, tam stojí dodnes... Jako malý jsem se při nějaké rozpustilé hře do ní schoval a našli mě až za soumraku. Usnul jsem v ní, hra se kvůli mně nedohrála, skončila v mém spánku a snění. Hrál bych si býval, a čilý, dál, nebyv ovšem tehdy přehozen i s vázou starým nepromokavým pláštěm. Tatínek ho měl připravený na nedalekém šráku a udivoval s ním návštěvy: přehodil kabát přes vazu, a jako by oblékal dospělého chlapa, zahákl mu ramena na tyčku, po níž se pnuly

kvetoucí rostliny. Dnes už vím, byla to vinná réva... A na docelátní špici figury, na její chřtán, nasadil tatínek špekbuřt nebo kolem ní ovinul věnec vuřtů, z kapes promaštěného redingotu vykukovaly pravé debrecenské uzenky, a na prsa kabátu, na jeho klopu, přišpendlil tatínek cedulku z kartonu a na ní bylo od předešlého večera napsáno krasopisně: „Vítejte, hosté! Vyšetřené potraviny zdraví vaše duševní zdraví!“

Tentokrát ale otec čekal a přešlapoval jinak, než když čekával hosty, a já nejprve chvíli jen tušil, ale brzy už věděl na jistotu, co bude dál. Jen jsem nevěděl, kolikrát mě uhodí...

Avšak proč vzpomínat? Pro duševní zdraví je někdy dobře se nechat přehodit kabátem, pak se probrat, najíst a užívat vynalézavosti. Podobné, jakou byl obdařen můj tatínek. Co by asi povídal dnes!?! Možná by se i hanbil, jak chudý měl rejstřík, jak málo rozvíjel fantazijnost svoji a potažmo i následovníků, s velikou pravděpodobností vlastních potomků... Třebas si mě, jemuž zanedbal léčení tiku, cukání a i nenadálého zvracení po facce, příliš nevsímal. Možná jsem ani nebyl objektem jeho hlavního myšlenkového proudu. Proto raději řešil malicherné společenské půtky končící zasmrádáním podobně jako já, když jsem se musel ve vzpomenuuté kameninové váze vyrovnat s čůránkami a nenadálým průjmem.

Zápach vždycky smrdí, i když přijde na návštěvu jako vůně. To tatínek, původem řezník, nejspíše nemohl pochopit. Budiž mu ale sláva, že cosi musel tušit a v životě toho nezneužil.

I možná proto tak bedlivě a často vyhlížím řezníkovou Kořínkovou. Chraň Bůh, že bych ji chtěl prásknout,

ale na mou mysl tahle svědivá myšlenka přece jen přišla. Pozoruji tuhle babu řeznickou valící se z masny, z útulného a voňavého krámků... Pár schůdků, tři asi, prošlapané do výsměšku, schází do ulice bokem kolíčky, tak je vpředu silná, a ještě stačí si pod ramenem jak pod bucláčkem nést karton nedostatkových cigaret. Řezník Kořínek hledá nad kanálem po všech kapsách klíče od chrysleru, a z podivuhodného balíčku zpod paží se mu vykutálela, teď, zrovinka teď, v takovém nešťastném okamžiku, kořalička, a už hopla na chodník, ani se kupodivu nerozabila, tahle rozkošně malá lahvička Napoleona... Harant Kořínek přešlapuje před nablýskaným automobilem, na prsou mu leží rozhlasový přístroj National Panasonic a Ldnk. Křnk. tlustými prsty promačkává bakelitová tlačítka a ladí doteď ztracené stanice zahraničních vysílání, dříve plivající jedovaté sliny a bigbity zpoza hranic naší republiky... Ano! Loví v kanálech a konečně se zaposlouchal! Doplnuje si hudební vzdělání, jež, aniž by tušili, vynesli řezníci Kořínkové spolu se šráky na maso, rychlosolí, kmínem, houskou do fašírky a dalšími vykradenými masitými pocity z malé masničky na rohu naší ulice ven... Šli možná bosí, ale nikdo to na nich nepoznal, naše ulice je tak podobná jiným, že netřeba ji jmenovat, bílá štangle turistického salámu se v každém podobném krámků (a že jich je!) houpe za dveřmi jako zvoneček, vždyť právě končí mše a všichni budou znovu uchystaní až na pozítí...

Ve čtvrtek je přece bezmasý den! Zapomněli jsme?

Vzpomínám na tatínka, proč si vlastně pokoutně nechával u brašnáře Kužely zhotovovat aktovky na tajně

nabízené uzenářské a masité zboží a nechce se mi ani věřit, že by to dělal jen pro potěšení plavat prsa v romantickém rybníku starých dobrých poctivých krádeží, při nichž se především nesměla okrádat vlastní rodina. Vše ostatní bylo dovoleno, aby se neumožnilo, s kařaty staženými mezi půlkami, naplnit první pravidlo.

I v časové ose jsem popleten, neboť co platilo v době výuky katechismu, nedalo se aplikovat na vynášení zabijačkové polévky, k tomu se šikovní dopracovali právě až po mnoha letech nevýuky katechismu, poté, když myšlenkovým a charakterovým vyhnitím zapomněli na přikázání Boží... Postupně totiž začala platit nová přikázání (bude se jim říkat direktivy, ale ne navždy), a kdo chtěl, dokázal si je chutně přichutit a omastit.

A já, před lety lámán lid. dem. školou, stále ještě však částečně i tvarován katechismem, jsem se před několika dny s gusem a ohromnou zvědavostí, ale i s obavou z trestu za dávné hříchy šel podívat, zprvu jen za vrata nahlédnout, do barokního chrámu, v němž jsem pracoval jako věřící elév... Vstoupil jsem do temného ticha jako kdysi, podvědomě jsem zaslzenýma očima hledal ten základní a nejhlavnější vstupní zvonec, prokletou štangli naplesnivělého salámu, jež bývá zavěšena u každého řádného vstupu do života.

Pohyb člověka před oltářem mě okamžitě zaujal. Starý muž, bledý, se vzdulým hrbem nad pravou lopatkou, právě ladil zesilovač Sony, pod kazatelnou otírala babka v lila plášti prach z reproduktorové soupravy... A jejda! Ze sakristie vyšel omšelý a pomačkaný člověk, jehož pootevřená huba mně kohosi velmi důvěrně připomněla. Ten dospělý muž se nejprve profesionálním

pohledem zahleděl do špice kostela, zdali mu tam, a tedy i na něho, neserou holubi, a zlehka zatáhl za červeno-zlatý ověs komíhající se vedle hlavního oltáře, za nímž se povalují pytle s cementem a moje staré boty číslo 35... Pak vyzáblý altministrant chňapl za zvonec ještě jednou, vztekla, až se staříčkový kostelník i paní v lila plášti lekli. Z kupole chrámu zašustila křídla vystrašených holubů a shůry se sneslo několik bílých pírek.

Poté starý ministrant popošel pár kroků, sedl do první lavice a rozevřel na pultíku knihu, svatou, asi.

Po drahné chvíli jsem se konečně dočkal obřadu. Mši sloužil jen samotný pan farář, chlap v lavici si pořád četl, občas zazvonil čtyřzvonkem, poklekl, povstal a zase se začetl, možná, že jen tak dělal. Napadlo mě, že kniha nebude svatá, že to bude jen svazek s důležitými záznamy o kostele, mších a bývalých zaměstnancích.

Později jsem pochopil, že ten člověk bere svoji službu jako práci, jako masitou potravu a o duši se stará jinak... Proč nás, ministrantů, tehdy před lety, muselo být tolik? Proč tolik hodně, když teď si farář vystačí docela sám a jeho nejvěrnější budoucí kostelník dělá, že si čte a přitom zapisuje důležitosti, o kterých by Pánbůh měl vědět?

A jak to, že neví? A ví to velebný pán? A dozví se to vůbec někdy někdo?

A proč zrušili mému tatínkovi tabulkové místo hlavního státního ochutnávače polévek, paštik, ovarů, got-hajských salámů, prejtů a zabijaček, poprav vepřů vlastně, a to v čase, kdy tehdejší prokurátoři ještě nosili taláry, a až ve stáří si je pak, a nechtěli, vyměnili za kárované řeznické kamizoly?

Odešel jsem z chrámu neočištěn, přesto rád, že mně už není třeba být okrádán o čas jakoukoliv dále sdělovanou službou. Přece je lepší zdravě hřešit, zpovídat se kdy, jak a komu se mi zachce a trávit svůj už tak provinilý čas raději stáním ve frontě na polévku, nebo jen tak si čekat na zázrak, že snad jednou přijde. A možná zrovna, zrovinka ke mně. Sedne si u mě na bobek a přikadí mně už tak přisrané kalhoty...

„Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvět se jméno tvé. Přijď království tvé. Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům. A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Amen.

Přehrada

Někdy se procházím přehradou ze samých slov a utápím se v řečech jak déšť v kalužích nikdy nevysychajících. Pozoruji svůj portrét v třaslavém zrcadle hloupých vět a očišťuji se od hloupostí, jimiž jsem tak naplněn, že potokem bych se mohl brouzdat a nic by to lepkavým slovům nepomohlo.

Jako jednou. Dávno. V mihotavém věku nadějí, z nich vzniklých boulí v hlavách, ale i na nich, a páskách kvůli nim, pirátským, utazeným pevně přes oči... Přemýšlel jsem, zda z toho, co jsem a proč vůbec, zdali z takové sypké hmoty má smysl stavět, a navíc tak obtížně, hráz ze slov, vět a písmen, základnu přehrady, která mne už položením základního kamene zatarasila v údolí, do něhož z nejvyšších regálů knihovny padají laviny dávno napsaného.

Vytanula mi teď na mysl slova jedné paní, náhodně jsem jí učaroval sakem nebo náhodnou větou, ale ona místo jakéhosi namlouvání položila ruce do klína a rána za mé zatokání zazněla jako výbuch dynamitu:

„Jste uřvanej starej sentimentální obrázek, bulíte mi tady, uchozen z cest za děvčaty z pubertálních tříd. Vzmužte se!“

A já, pamětliv kritického nahlížení na osudy, náhody, vzpomínky a podivuhodná propojení všech podobných okamžiků, které pročišťují pohled, sluch i zápach starého, možná ale pro jen prosté dívání se kolem sebe, ale i dále, za okraj uviděného, vysoukal jsem odpověď.

„Snad, kupodivu, osobo, máte ve své žensky chlapácké řeči kousek pravdy. Vzpomínání je zlé, ale to jistě ví-

te lépe než já... Postihuje čas, který je již dávno minut a zhodnocen, vyhodnocen vlastně, a co se v duši chystá už jen k samotnému zapomínání, může být natolik kruté, že nelze zapomínat bezbolestně. Já třeba chápu a i pociťuji zapomínání jako bolest, jako těžkou, nevyhnutelnou a pro mne možná nevyléčitelnou nemoc. Nejsou proti ní léky, jsou k ničemu. Není třeba je předepisovat. Zapomínání je konec vzpomínání. Asi tak jako smrt je konec života.“

Někdy se procházím přehradou a utopen hledám se jak stéblo k dýchání a tane mi v mysli příběh jedné staré lásky, veliké, silné, snad skončené jak v bouři, kdy silný strom mohutným hromem a bleskem pokácen, rozřát, je mrtev asi, a nechtěl.

Kdysi dávno zjara jsem procházel alejí vedoucí od mého renesančního zámku a pojednou se z boční, téměř neznatelné polní cesty na kole, bicyklu jak ze starého obrázku vynálezce převodů, vyřítila do mé silničky, lehce prašné, dávno štětované, dívka v kytkované košili a za ní vlál ohon vlasů, jež překrývaly jí volně záda jak voda v peřeji až k pasu, jak přerostlá tráva v louce... Jako snop, o němž v básních bývá psáno, když cosi je ukončeno a současně připraveno pro naplnění poslání prvotního semínka, vzklíčeného mezi dvěma hrudkami hlíny.

„Ahoj,“ zvolala krátce a sametově a jela kupředu, aniž se otočila.

Spěchal jsem za ní dlouhými kroky, ale už brzy se mi ztrácela v zátočinách silničky a nezadržitelně se blížila k nejbližší vesnici. Ta měla jistě své jméno, jež já ještě neznal, byl jsem majitelem panství velmi krátce, blížil

jsem se k těm několika domkům příliš pomalu, ale věděl jsem téměř jistě, že ve vsi bude stát malý kostelík a na návsi se zelenat rybníček, tak zelený jako mladý hrách, že ani husy by si netroufaly ho čerit...

Uprostřed rybníčku vyrůstala z malinkého ostrůvku obrovitá smuteční vrba, kulatá byla jako kolo od vozu, nikdo z ní nemohl ani přiříznout šlehance k pomlázkám, ani nařezat pruty na koše a ošatky, a tak si ta funerální vrba rostla větvemi do nebe, kořeny do pekla, ale zjevně bez užitku. Vždyť kdoví, co je správně, kam vedou cesty zdánlivě správně nakročené, ale co když zakopnuté o falešný práh?

Krásná vesnice to byla, já jako chodec jsem takovou viděl prvně, ale je do vsí vyústují jen zřídka, a kdybych nesledoval tajemnou dívku na kole, nesešel bych z původní silničky a nedostal se nikdy do těchto míst.

Někde docela blízko, kolo opřené v průjezdu za starobylými vraty statku, stojí moje neznámá dívka, zhluboka oddechuje po namáhavé cestě, teď konečně spustila dlaně ze zahřátých rukojetí řídítek. V jedné z těch bílých chalup, za brčálovou zelení mlčenlivého rybníčku na návsi, snad pije už čaj či mléko, vodu ze studně, a ani sama neví, že se přede mnou skrývá. Jen mě pozdravila, láska, řekla ahoj, odjela a ztratila se mi ze života... Já šel svojí cestou a minul se s jejími slovy, pohledem i citem... Sakra!

Nikdy, nikdy víc jsem už tuhle vesnici neuviděl, vydal jsem se, zmaten, cestou ze zámku po své prašné silničce jinam, docela jinam, a vím jen dnes už, že tu svoji velikou lásku jsem potkal i nepotkal, našel i nenalezl, zbloudilý vydal jsem se po letech hledání ještě větší

oklikou, a mohu jen doufat, že možná jednou, až ze svého zámku budu vycházet znovu a znovu, pojedje zase ta kráska proti mně, srazí mne na kolena do prachu cesty a nepoznána zanechá mě v aleji ze samých topolů, jež zabraňují větrům vysušovat okolní pole a louky... A já pak v konci své cesty, v příkopu otmácený jako zakopnutý míč, budu si s přáním jiným dobrého, snad i štěstím naplněn, prohlížet zákruty silničky a všech přiléhajících polních cest s pocitem, že jsem byl ze steziček milenců navždy odstraněn a vysazen na osamělý ostrov v zeleném rybníčku uprostřed docela cizí návsi.

Někdy se procházím přehradou a v kamenité cestě vody nalézám téměř vyschlé řečiště, a není mi pojednou do řeči, není mi pojednou do ničeho a po ničem a není nic, co bych chtěl mít, není mi dobře z planých slov a vět, není mi ani špatně z mlčení, jen tak se procházím přehradou, a není to přehrada, ale ulice plná okolních domů a pouličního smetí, sfoukaného dohromady, společně s osudy ulic, měst, lidí.

Pojednou žiju jako každý, bez vzpomínek na zámky a vsi s rybníčky, projíždím se ulicemi města na starém bicyklu a mám všeho dost.

Jsem spokojen. Kdosi to na mně chce.

Jednou jsem si cestou koupil plyšového medvídka a kukačky z papundecklu a lístek na tramvaj, kolo jsem někde zapomněl, postavil u vyšeptalého lokálu, a pak jsem šel domů, přepravní lístek jsem odhodil, jako bych vskutku a opravdicky jel, a bylo mně najednou v nových pomatených chvílích tak jako jiným, co tlačí se v přeplněných přehradách hádek a potů a slov až po uši, po přepad hráze, po hranice představivosti snesi-

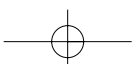
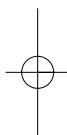
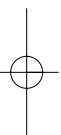
telného... Po několika dalších dnech jsem šel, procházel se městem a tiše si prozpěvoval melodie všech popěveků, co jsem tu kdy zaslechl. Plnil jsem přehradní hráze notami svrastělými, vyzvrácenými, zpřeházenými i pokroucenými a pojednou jsem si začal uvědomovat, co vše je spletené a nakolík. Všechno okolo. Slova, věty, noty, cesty... Jsou v tlačnici, strkanici a zmatku, a kdosi tomu ještě pomáhá, aby nebylo cesty ven.

To jen ve své nádrži, když se procházíš, zanecháváš šlápoty na dně přehrady, vyhýbáš se vykotlaným pařezům a ventilkům vyprázdněných duší, pak teprve nalézáš správná slova, punkty a jejich významy a pomlky pro život... Užíváš si všechna svá ticha, krásná, bolavá, že do nich už kdosi nový musí každou chvíli zakřičet cosi k záchraně všech.

Cítím to zatím jen šeptem a nemám odvalu uprostřed zatopené přehrady mluvit nahlas...

Obsah

Pouliční fotografie	5
Dušíčky	32
O nepovedených osudech	65
Čas návštěv	76
Vlaková pošta	108
Otčenáš	129
Přehrada	152

Ivan Kopecký

Čas návštěv

GRAFICKÝ UPRAVIL A OBÁLKU NAVRHL PAVEL HRACH.
V ROCE 2008 VYDAL KOPECKÝ IVAN – HAFAN LIBRI,
POD LIPKAMI 11, 150 00 PRAHA 5,
E-MAIL HAFAN.AGENCY@EMAIL.CZ,
JAKO SVOU 3. PUBLIKACI.
VYTISKLA TISKÁRNA GLOS SEMILY.

